ب

ب ‹اَلْبَاءُ› : ئەرەب ئېلىپبەسىنىڭ ئىككىنچى ھەرپى بولۇپ، ئەبجەد ھېسابى بويىچە «2» نى كۆرسىتىدۇ.

بَاءَ يَبُوءُ بَوْءًا إِلَيْهِ: ياندى، قايتتى.

بَاءَ بِهِ: قايتۇرۇپ كەلدى.

بَاءَ بِالْفَشَلِ: مەغلۇپ بولدى، يېڭىلدى.

بَاءَ بِالْخَيْبَةِ: ئۈمىدسىزلەندى، ئۈمىد ئۈزدى

«بَاءَتْ مُحَاوَلَاتُهُ بِالْفَشَلِ» : ئۇنىڭ ئۇرۇنۇشلىرى مەغلۇپ بولدى.

«وَبَاؤُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ» ‹قرآن› : ئۇلار ئاللاھنىڭ غەزىپىگە ئۇچرايدۇ.

بَابٌ ج أَبْوَابٌ: ئىشىك، دەرۋازا، كىرىش ئىشىكى، كىرىش ئېغىزى؛ باب؛ تۈر، خىل.

بَابٌ أَرْضِيٌّ: كىلاپان ئىشىك.

بَابٌ سَقْفِيٌّ: تۈڭلۈك.

بَابٌ لَفَّاقٌ: ئايلانما ئىشىك.

بَابُ الْبَدَنِ: مەقئەت، سوڭ.

بَابٌ جَدِيدٌ لِلثَّرْوَةِ: يېڭى بايلىق ئىشىكى، يېڭى بايلىق مەنبەسى.

أَلْبَابُ الْعَالِي: ئوسمانىيە خاندانلىقى.

فَتَحَ بَابَ الْكَلَامِ: سۆز باشلىدى.

مِنْ بَابِ الْمُسْتَحِيلِ: مۇمكىن بولمايدىغان، ئەمەلگە ئاشمايدىغان.

سِيَاسَةُ بَابِ الْمَفْتُوحِ: ئىشىكنى ئېچىۋېتىش سىياسىتى.

فِي هَذَا الْبَابِ: بۇ باپتا، بۇ جەھەتتە، بۇ توغرىدا.

وَاحِدٌ فِي بَابِهِ: ئۆز ساھەسىدە تەڭدىشى يوق، ئوخشىشى يوق، بىردىنبىر.

عَلَى الْأَبْوَابِ: يېقىن.

مِنْ بَابِ أَوْلَى: تېخىمۇ، تېخىمۇ تېگىشلىك.

مِنْ بَابِ الْاِحْتِيَاطِ: ئېھتىيات يۈزىسىدىن.

مِنْ بَابِ الشَّفَقَةِ: تۇساتتىن، ئۇشتۇمتۇت، تاسادىپىي، ئويلىمىغان يەردىن.

مِنْ بَابِ الْعَطْفِ: ھېسداشلىق قىلغانلىقتىن، كۆيۈنگەنلىكتىن.

مِنْ بَابِ الْاِقْتِصَادِ: تېجەپ قالغانلىقتىن، ئىقتىسادچان بولغانلىقتىن.

فَتَحَ بَابَ الْاِجْتِهَادِ: ئىجتىھات دەرۋازىسىنى ئاچتى.

أَغْلَقَ بَابَ الْاِجْتِهَادِ: ئىجتىھاتقا چەك قويدى، ئىجتىھات دەرۋازىسىنى تاقىدى.

هَذَا بَابٌ لَمْ يَطْرُقْهُ بَاحِثٌ مِنْ قَبْلُ: بۇ ئىلگىرى بىرەر تەتقىقاتچى توختىلىپ باقمىغان ماۋزۇ.

«قَسَّمَ الْمُؤَلِّفُ كِتَابَهُ إِلَى سَبْعَةِ أَبْوَابٍ» : يازغۇچى كىتابىنى يەتتە بابقا بۆلدى.

«سَأَعْتَبِرُ كَلَامَكَ مِنْ بَابِ الْمَزَاحِ» : مەن سېنىڭ سۆزۈڭنى چاقچاق ئورنىدا كۆرىمەن.

«أَصْبَحَ الْجَيْشُ عَلَى أَبْوَابِ الْمَدِينَةِ» : قوشۇن شەھەر دەرۋازىسىغا يېقىنلاشتى.

«أُغْلِقَ بَابُ الْمُفَاوَضَاتِ» : مۇزاكىرىلىشىش ئىشىكى يېپىلدى، سۆھبەت دەرۋازىسى تاقالدى.

بَابَا: ئاتا، دادا.

بَابَا ج بَابَاوَاتٌ و بَابَوَاتٌ: پاپا، رىم پاپىسى.

بَابَا الْمِيلَادِ: قار بوۋاي، روژدېستىۋو بوۋىيى، ئارچا بوۋاي.

بَابَاوِيٌّ: رىم پاپىسىغا مەنسۇپ.

بَابَاوِيَّةٌ: پاپىلىق ھوقۇق، پاپىلىق مەرتىۋە، پاپىلىق مەنسەپ.

بَابَةٌ ج بَابَاتٌ: تۈر، خىل، دائىرە.

بَابِلٌ: ئىراقتىكى فۇرات دەرياسى بويىدىكى قەدىمىي شەھەر نامى.

بَابِلِيٌّ: بابىلغا مەنسۇپ، بابىللىق؛ سېھىرگەر.

بَابُوجٌ ج بَوَابِيجُ: ساپما كەش، سوڭسىز كەش، كالاچ.

بَابُورٌ ج بَابُورَاتٌ وَ بَوَابِيرُ: پارماشىنىسى، ھور ماشىنىسى.

بَابُورٌ بَحْرِيٌّ: پاراخوت.

بَابُورُ سِكَّةِ الْحَدِيدِ: پاراۋۇز.

بَابُورُالْجَازِ: گاز ئوچاق، كىرسىن ئوچاق.

بَابُونَجٌ: ماي چېچەك.

مَغْلِيُّ الْبَابُونَجِ: ماي چېچەك چېيى.

بَابَوِيٌّ: رىم پاپاسىغا مەنسۇپ.

بَاتَ يَبَاتُ وَ يَبِيتُ بَيْتًا وبَيَاتًا وبَيْتُوتَةً وَمَبِيتًاوَمَبَاتًا فِي الْمَكَانِ: بىر جايدا قوندى، كېچىنى ئۆتكۈزدى.

«وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًاوَقِيَامًا» (قرآن): ئۇلار كېچىلەرنى پەرۋەردىگارىغا سەجدە قىلىش ۋە قىيامدا تۇرۇش بىلەن ئۆتكۈزىدۇ.

بَاتَ فُلَانٌ: ئۇنىڭ ئۆيىدە قوندى، ئۇنىڭ يېنىدا قوندى.

بَاتَ يَفْعَلُ كَذَا: ئىشنى كېچىدە قىلدى، قىلىشقا باشلىدى.

بَاتَ الشَّيْءُ: قونۇپ قالدى.

«بَاتَ عِنْدَ صَدِيقِهِ أَوْ فِي بَيْتِ صَدِيقِهِ»: دوستىنىڭ يېنىدا ياكى دوستىنىڭ ئۆيىدە قونۇپ قالدى.

«بَاتَ مِنَ الْمُقَرَّرِ أَنْ يَجْتَمِعَ مَجْلِسُ الْأَمْنِ»: خەۋپسىزلىك كېڭىشىنىڭ يىغىن ئېچىشى مۇقەررەر بولۇپ قالدى.

«بَاتَ الطَّالِبُ يُوَاصِلُ دِرَاسَتَهُ بِالرَّغْمِ مِنْ وَضْعِهِ الْإِقْتِصَادِيِّ السَّيِّئِ: ئوقۇغۇچى ئىقتىسادىنىڭ ناچار بولۇشىغا قارىماي، ئوقۇشنى داۋاملاشتۇرۇپ كېتەلىدى.

بَاتٌّ: قەتئىي، كەسكىن، كەسكۈچى.

مَنَعَهُ مَنْعًا بَاتًّا: ئۇنى قەتئىي توستى.

بَاتِرٌ ج بَوَاتِرُ: ئۆتكۈر قىلىچ.

«يَجِبُ أَنْ يَكُونَ سَيْفُ الْعَدَالَةِ بَاتِرًا»: ئادالەت قىلىچى ئۆتكۈر بولۇشى كېرەك.

بَاتِنْجَانٌ. بَاتِنْجَانَةٌ ج بَاتِنْجَانَاتٌ: پەتەنگان، پىدىگەن، چەيزە.

بَاثُولُوجِيَا: پاتالوگىيە.

بَاحَ يَبُوحُ بَوْحًا السِّرَّ: مەخپىيەتلىك ئاشكارا بولدى.

بَاحَ إِلَيْهِ بِالسِّرِّ: سىرنى ئاشكارىلاپ قويدى.

«تَعَاهَدَ الضُّبَّاطُ الْأَحْرَارُ عَلَى أَلَّا يَبُوحُوا لِأَحَدٍ بِأَسْرَارِ الثَّوْرَةِ»: ئەركىن ئوفىتسېرلار ئىنقىلاب سىرلىرىنى ھېچ ئادەمگە تىنماسلىققا كېلىشتى.

بَاحَةٌ ج بُوحٌ وَ بَاحَاتٌ: بوش يەر، بىكار يەر، سەينا، ھويلىنىڭ سەيناسى.

فِي بَاحَةِ هَذِهِ الْجَامِعَةِ: بۇ ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ ئىچىدە.

بَاحَةُ الطَّرِيقِ: يولنىڭ ئوتتۇرىسى.

بَاحَثَ يُبَاحِثُ مُبَاحَثَةً: مۇنازىرىلەشتى، مۇھاكىمە قىلىشتى.

بَاحِثٌ: تەتقىقاتچى، ئىزدەنگۈچى، تەكشۈرگۈچى.

بَاحِثٌ مُسَاعِدٌ: ياردەمچى تەتقىقاتچى.

بَاخَ يَبُوخُ بَوْخًا الْغَضَبُ: غەزەپ پەسەيدى، غەزەپ بېسىقتى.

بَاخَ اللَّحْمُ: گۆش پۇراپ قالدى.

بَاخَ الطَّعْمُ: تەمى ئۆزگىرىپ قالدى.

بَاخَ الشَّيْءُ: توختىدى، جىمىدى، بوشىدى، پەسكويغا چۈشتى، پەسەيدى.

بَاخَتِ النَّارُ: ئوت پەسەيدى.

بَاخَتِ النُّكْتَةُ: ئىنچىكە مەسىلە ئەرزىمەس بولۇپ قالدى.

بَاخِرَةٌ ج بَوَاخِرُ: ماتورلۇق قېيىق، ماتورلۇق كېمە.

بَاخِقٌ: يەكچەشمە، بىر كۆزلۈك.

بَاخِلٌ ج بُخَّالٌ وَ بُخَّلٌ: بېخىل، پىخسىق.

بَادَ يَبِيْدُ بَيْدًا و بَيَادًا وَبُيُودًا: ھالاك بولدى، يوقالدى، مۇنقەرز بولدى.

بَادَأَ يُبَادِئُ مُبَادَأَةً: ئالدى بىلەن باشلىدى، ئاۋۋال باشلىدى.

بَادَأَ الشَّخْصَ بِالْكَلَامِ: ئالدى بىلەن سۆز قىلدى.

بَادِئٌ: باشلىغۇچى، يېڭى ئۆگەنگۈچى.

بَادِئَ ذِي بَدْءٍ: ئالدى بىلەن، ئەڭ ئالدىدا، دەسلەپىدە، باشلىنىشتا.

«عَلَيْنَا بَادِىءَ ذِي بَدْءٍ أَنْ نَعْتَرِفَ بِالْوَاقِعِ»: بىز ئەڭ ئالدىدا رېئاللىقنى ئېتىراپ قىلىشىمىز كېرەك.

«ظَنَنْتُ بَادِئَ الرَّأْيِ أَنَّ الْقَصِيدَةَ مِنْ شِعْرِ الْمُتَنَبِّي ثُمَّ تَبَيَّنَ لِي خِلَافُ ذَلِكَ»: دەسلەپتە بۇ قەسىدىنى مۇتەنەببىنىڭ شېئىرى دەپ ئويلىغانىدىم، كېيىن ئۇنىڭ ئەكسىچە ئىكەنلىكى ماڭا ئايان بولدى.

بَادِئُ الرَّأْيِ: پىكرى ئاددى، كاللىسى ئاددى، ئاددى پىكىرلىك، قارىشى ئاددى.

فِي بَادِئِ الْأَمْرِ أَوِ الرَّأْيِ: ئىشنىڭ بېشىدا، بىرىنچى قېتىمدىلا.

بَادَرَ يُبَادِرُ مُبَادَرَةً: ئالدىرىدى، تېنىدى.

«مَا إِنْ دَخَلْتُ الْمَخْزَنَ حَتَّى بَادَرَنِي صَاحِبُهُ بِكَلَامٍ شَدِيدِ اللَّهْجَةِ»: دۇكانغا كىرەر - كىرمەيلا ئۇنىڭ ئىگىسى ماڭا ئالدىراپلا قاتتىق گەپ قىلدى.

بَادَرَ إِلَى الشَّيْءِ: ئالدىرىدى.

بَادَرَهُ بِالْأَمْرِ: ئالدىراتتى.

«بَادَرَتِ الْحُكُومَةُ الْجَدِيْدَةُ إِلَى التَّشَاوُرِ مَعَ الْأَحْزَابِ»: يېڭى ھۆكۈمەت پارتىيىلەر بىلەن كېڭەشىشكە ئالدىرىدى.

بَادِرَةٌ ج بَوَادِرُ: بىۋاسىتە سېزىم، كۆرسەتمىلىك بىلىم؛ ئاچچىقلانغان چاغدىكى سەۋەنلىك.

«ظَهَرَتْ بَوَادِرُ الْإِهْمَالِ فِي الْإِشْرَافِ عَلَى الْعَمَلِ»: خىزمەتكە يېتەكچىلىك قىلىشتا كۆڭۈل بۆلمەسلىك ھادىسىلىرى كۆرۈلدى.

«هَذِهِ بَادِرَةُ خَيْرٍ»: بۇ بولسا ياخشىلىقنىڭ ئالامىتى.

«اِحْذَرْ بَادِرَتَهُ / بَادِرَةَ غَضَبِهِ»: ئۇنىڭ غەزىپىدىن ئېھتىيات قىل.

لَقَدْ ظَهَرَتْ بَوَادِرُ الشِّقَاقِ: ئىتتىپاقسىزلىق ئالامەتلىرى كۆرۈلدى.

بَادَلَ يُبَادِلُ مُبَادَلَةً: ئۆزئارا ئالماشتۇرۇشتى.

بَادَلَ الشَّخْصَ: قانچىلىك ئالغان بولسا شۇنچىلىك بەردى، بار تاۋۇقىم يان تاۋۇقىم قىلدى.

بَادَلَهُ الْعَوَاطِفَ وَالْإِعْجَابَ: ھېسسىيات ئالماشتۇرۇشتى.

مَارَأْيُكَ لَوْ بَادَلْتُ مَعَكَ مَوْعِدَ نَوْبَتِي: نۆۋەتچىلىكىمنى سەن بىلەن ئالماشتۇرسام قانداق؟

بَادِنٌ م بَادِنَةٌ ج بُدَّنٌ: سېمىز.

بَادَهَ يُبَادِهُ مُبَادَهَةً: ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم قىلدى.

بَادَى يُبَادِي مُبَادَاةً: ئوچۇق دېدى، ئاشكارىلاشتى، ئوچۇقلاشتى.

بَادَى بِالْعَدَاوَةِ: دۈشمەنلىكنى ئاشكارىلىدى.

بَادٍ: ئېنىق، ئوچۇق، چۈشىنىشلىك.

بَادٍ ج بَادُونَ وَبُدَاةٌ: قىردا ياشىغۇچى، سەھرادا ياشىغۇچى.

بَادِيَةٌ ج بَادِيَاتٌ وَبَوَادٍ: سەھرا، قۇملۇق، باياۋان، قىر.

عَرَبُ الْبَادِيَةِ تَسْكُنُ الْخِيَامَ: قىرئەرەبلىرى چېدىرلاردا تۇرىدۇ.

اَلْبَادِيَةُ وَ الْحَاضِرَةُ: باياۋانلىق ۋە شەھەرلىك.

بَاذِخٌ ج بَوَاذِخُ وَ بُذَّخٌ: ھەشەمەتلىك؛ ھاكاۋۇر، مەغرۇر؛ يۇكسەك، ئېگىز.

شَرَفٌ بَاذِخٌ: يۇكسەك شەرەپ.

«تُحِيطُ بِالْمَدِينَةِ بَوَاذِخُ الْجِبَالِ أَوْجِبَالٌ بَاذِخَةٌ»: شەھەرنى ئېگىز تاغلار ئوراپ تۇرىدۇ.

بَاذٌّ: ئۈستى - بېشى پاسكىنا، كىيىملىرى مەينەت، كىيىنىشى رەتسىز.

بَاذِنْجَانٌ: پەتەنگان، پىدىگەن، چەيزە.

بَارَ يَبُورُ بَوْرًا: ھالاك بولدى، يوقالدى، بۇزۇلدى.

بَارَ الْعَمَلُ: ئىش بىكار كەتتى، نەتىجىسىز بولدى.

«يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ» «قرآن»: ئۇلار

كاسات بولمايدىغان تىجارەتنى ئۈمىد قىلىمىز.

بَارَتِ الْفَتَاةُ: قىز ئولتۇرۇپ قالدى، قىز قېرىپ قالدى.

بَارَتِ الْأَرْضُ: يەر تاشلىنىپ قالدى، ئاق قالدى.

بَارَتِ السُّوقُ: بازار كاساتلاشتى.

بَارَتِ السِّلْعَةُ: مال كاساتلاشتى.

بَارٌ ج بَارَاتٌ: قاۋاقخانا.

بَارِئٌ: پەيدا قىلغۇچى، ئىجاد قىلغۇچى، ئەيىب نۇقساندىن خالى.

اَلْبَارِئُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ ياراتقۇچى، خەلق ئەتكۈچى، يوقتىن بار قىلغۇچى، دېگەن مەنىدە.

«فَتُوبُوا إِلَى بَارِئِكُمْ ‹قرآن›: ياراتقۇچىڭلارغا تەۋبە قىلىڭلار.

بَارِجٌ: ماھىر ماتروس، ئۇستا دېڭىزچى.

بَارِجَةٌ ج بَوَارِجُ: ھەربىي پاراخوت؛ پۇختا مەنزىلگاھ؛ ئۇرۇش كېمىسى.

بَارَحَ يُبَارِحُ مُبَارَحَةً الْمَكَانَ: ئورۇندىن ئايرىلدى.

بَارِحٌ: كەلگۈ.

بَارِحٌ ج بَوَارِحُ: ئۇچار قۇش، جان ـ جانىۋارلاردىن ئولۇڭ تەرەپتىن كېلىپ سول تەرەپكە كەتكىنى، ئەرەبلەر بۇنىڭدىن شۇم پال ئالاتتى؛ يازدىكى ئىسسىق شامال.

«مَنْ لِي بِالسَّانِحِ بَعْدَ الْبَارِحِ» ‹مثل›: ھېچقانداق ئۈمىد يوق.

بَرْحٌ بَارِحٌ: قاتتىق كۈلپەت.

اَلْبَارِحُ . اَلْبَارِحَةُ: تۈنۈگۈن.

أَوَّلُ الْبَارِحَةِ: ئۈلۈشكۈن.

اَللَّيْلَةُ الْبَارِحَةُ: تۈنۈگۈن كېچە.

«مَا أَشْبَهَ اللَّيْلَةَ بِالْبَارِحَةِ»: بىر ـ بىرىگە قويۇپ قويغاندەك ئوخشايدۇ.

«لَمْ أَنْتَهِ مِنْ تَصْحِيحِ مَوْضُوعَاتِ التَّعْبِيرِالَّتِي سَلَّمَنِي إِيَّاهَا الطَّلَبَةُ الْبَارِحَةَ»: تۈنۈگۈن ئوقۇغۇچىلار ماڭا بەرگەن تاپشۇرۇق دەپتەرلىرىنى تېخى كۆرۈپ بولالمىدىم.

بَارِدٌ: سوغۇق.

إِسْتِقْبَالٌ بَارِدٌ: سوغۇق قارشى ئېلىش.

إِنْسَانٌ بَارِدٌ: سوغۇق چىراي، مۇز چىراي، تەلەتى سۇرۇن.

ضَرَبَ فِي حَدِيدٍ بَارِدٍ: قۇرۇق ئاۋارىگەرچىلىك تارتتى.

بَارِدُ الطَّبْعِ: سوغۇق چىراي، مۇز چىراي.

سَلَامٌ بَارِدٌ: سوغۇق تىنچلىق.

«وُصِفَتِ الْعَلَاقَاتُ بَيْنَ مِصْرَ وَإِسْرَائِيلَ بِأَنَّهَا سَلَامٌ بَارِدٌ»: مىسىر بىلەن ئىسرائىلىيە ئارىسىدىكى مۇناسىۋەت سوغۇق تىنچلىق مۇناسىۋىتى، دەپ سۈپەتلەندى.

عَيْشٌ بَارِدٌ: پاراۋان تۇرمۇش.

بَارِدَةٌ: سودا ۋاقتىدىكى پايدا.

حَرْبٌ بَارِدَةٌ: سوغۇق ئۇرۇش.

نُكْتَةٌ بَارِدَةٌ: سۇنئىي لەتىپە.

غَنِيمَةٌ بَارِدَةٌ: ئاسان ئېرىشكەن غەنىيمەت، بىكارغا كەلگەن پۇل، ئاسان ئېرىشكەن بايلىق.

«اَلصَّوْمُ فِي الشِّتَاءِ الْغَنِيمَةُ الْبَارِدَةُ» ‹حديث›: قىشتا تۇتۇلغان روزا ـ مۇشەققەتسىز كەلگەن ئولجا.

«لَقَدْ هَبَّتِ الرِّيَاحُ الْبَارِدَةُ لِذَلِكَ نَشْعُرُ بِبَرْدٍ شَدِيدٍ»: سوغۇق شامال چىقتى، شۇڭا قاتتىق توڭۇپ كەتتۇق.

حُجَّةٌ بَارِدَةٌ: كۈچسىز ئىسپات.

بَارٌّ ج بَرَرَةٌ: ياخشى، ئادىل؛ گۇناھسىز، پاك ۋەدىسىدە راستچىل، ۋاپادار، خەير ـ ئېھساننى كۆپ قىلغۇچى.

بَارَزَ يُبَارِزُ مُبَارَزَةً: ئېلىشتى، چېلىشتى، تۇتۇشتى.

بَارِزٌ: گەۋدىلىك، ئاشكارا، كۆرۈنەرلىك.

مَكَانٌ بَارِزٌ: كۆزگە كۆرۈنگەن جاي.

«خَصَّصَتِ الصُّحُفُ مَكَانًا بَارِزًا لِأَخْبَارِ مُؤْتَمَرِ الْقِمَّةِ»: باشلىقلار يىغىنىنىڭ خەۋىرى ئۈچۈن گېزىتلەر مەخسۇس ئورۇن ئاجراتتى.

شَخْصِيَّةٌ بَارِزَةٌ: مەشھۇر ئەرباب، ئاتاقلىق شەخس.

بَارِضٌ: بىخ، نوتا.

بَارِعٌ: ماھىر، پىشقان ئۇستا؛ ئۇستۇنلۇك قازانغۇچى.

اَلْبَارِعُ مِنَ الْأُمُورِ: گۈزەل ئىش، قالتىس ئىش، چىرايلىق ئىش.

«فَرُبَّمَا تَكُونُ فِي الْمُسْتَقْبَلِ طَبِيْبًا بَارِعًا»: سەن كەلگۈسىدە ئۇستا دوختۇر بولۇشۇڭ مۇمكىن.

بَارِعَةُ الْجَمَالِ: چىرايلىق، گۈزەل، ساھىبجامال.

بَارِقٌ م بَارِقَةٌ ج بَوَارِقُ: گۈلدۈرمامىلىق بۇلۇت.

«لَاحَ لَهُ بَارِقُ أَمَلٍ»: ئۇمىد ئۇچقۇنى يورىدى.

بَارِقَةُ عَمَلٍ: ئازغىنە ئۈمىد، كىچىككىنە ئۈمىد.

«مَاكُلُّ بَارِقَةٍ تَجُودُ بِمَائِهَا»: ھەرقانداق بۇلۇتنىڭ يامغۇرى بولىۋەرمەيدۇ.

بَارَكَ يُبَارِكُ مُبَارَكَةً اللّٰهُ: ئاللاھ بەرىكەتلىك قىلدى.

«بَارَكَ اللّٰهُ فِيكَ»: ئاللاھ ساڭا بەرىكەت ئاتا قىلسۇن.

بَارُودٌ ج بَوَارِدُ: مىلتىق دورىسى، پورۇخ، ئوق دورىسى ، پارتلاتقۇچ دورا.

إِطْلَاقُ الْبَارُودِ: ئوق چىقىرىش، ئوت ئېچىش.

بَارُودٌ بِلَا دُخَانٍ: ئىسسىز پورۇخ.

بَارُودٌ أَسْوَدُ: قارا پورۇخ.

بِرْمِيلُ بَارُودٍ: پورۇخ قۇتىسى، پورۇخدان.

بَارُودَةٌ ج بَوَارِيدُ: مىلتىق.

بَارَى يُبَارِي مُبَارَاةً: مۇسابىقىلەشتى، دورىدى، تەقلىد قىلدى.

«بَارَى الْفَرِيْقَ الزَّائِرَ» «فِي الرِّيَاضَةِ»: زىيارەتكە كەلگەن كوماندا بىلەن مۇسابىقىگە چۈشتى.

«لَمْ يَسْتَطِعْ أَحَدٌ أَنْ يُبَارِيَ طٰهٰ حُسَين فِي أُسْلُوبِهِ»: ھېچ ئادەم يېزىش ئۇسلۇبىدا تاھا. ھۈسەيىنگە تەڭ كېلەلمىدى.

بَارٍ «البارى»: (ياغاچ ياكى تاشنى) يونىغۇچى، ئويغۇچى.

«أَعْطِ الْقَوْسَ بَارِيَهَا» «مثل»: قويىنى قاسساپ سويسۇن (ھەر ئىشنى شۇ ئىشنىڭ ئەھلى بولغان ئادەم قىلسۇن).

بَازٌ ج بِيْزَانٌ و أَبْوَازٌ ج بُزَاتٌ و بَوَازٍ: قارچۇغا.

بَاسَ يَبُوسُ بَوْسًا: سۆيدى، بوسە قىلدى، ئۆپتى.

بَاسِرٌ: مەيۇس، غەمكىن، دەر - ئەلەملىك، خاپا چىراي، تۈتۇق چىراي، قوشۇمىسى تۈرۈلگەن.

بَاسَطَ يُبَاسِطُ مُبَاسَطَةً صَدِيقَهُ: دوستىغا تەكەللۇپسىز مۇئامىلىدە بولدى، سەممىمىي مۇئامىلە قىلدى.

بَاسَطَ الْحَدِيْثَ: سەممىمىي سۆزلەشتى، ئوچۇق - يورۇق سۆزلەشتى.

بَاسِطَةٌ: يايغۇچى، سوزغۇچى.

قَامَةٌ بَاسِطَةٌ: ئېگىز بوي.

يَدٌ بَاسِطَةٌ: ھەسسە، ئارتۇقچىلىق.

«كَانَتْ لِلْعَرَبِ الْيَدُ الْبَاسِطَةُ فِي عِلْمِ الطِّبِّ وَالصَّيْدَلَةِ وَالْكِيْمِيَاءِ»: ئەرەبلەرنىڭ تىبابەتچىلىك، دورىگەرلىك ۋە خىمىيە ئىلمىدە ھەسسىسى بار ئىدى.

اَلْبَاسِطُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، ئاللاھ خالىغان ئادەمنىڭ رىزقىنى كەڭ قىلىدۇ، دېگەن مەنىدە.

بَاسِقٌ ج بَوَاسِقُ: ئېگىز، قەد كۆتۈرۈپ تۇرغۇچى، ئاسمان - پەلەك.

«تَقُومُ الْأَعْمِدَةُ فِي الشَّوَارِعِ كَأَنَّهَا الْأَشْجَارُ الْبَاسِقَةُ»: كوچىلاردىكى تۈۋرۈكلەر گويا ئېگىز ئۆسكەن دەرەخلەردەك بىلىنىدۇ.

شَجَرٌ بَاسِقٌ: ئېگىز دەرەخ.

جِبَالٌ بَاسِقَةٌ: ئېگىز تاغلار.

«وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيْدٌ» «قرآن»: ئېگىز ئۆسكەن، مېۋىلىرى سانجاق - سانجاق خورمىلارنى . . .

بَاسِلٌ ج بُسَّلٌ وَ بَوَاسِلُ وَ بُسَلَاءُ وَ بُسْلٌ: قەھرىمان، باتۇر، جۈرئەتلىك، دادىل، مەردانە.

بَاسِمٌ: كۈلۈمسىرىگۈچى، تەبەسسۇم قىلغۇچى.

بَاسُورٌ ج بَوَاسِيْرُ: كېمىروي، بوۋاسىر.

بَاشَ يَبُوشُ بَوْشًا الْقَوْمُ: ئارىلىشىپ كەتتى، چوقان كۆتۈردى، شاۋقۇن - سۈرەن قىلدى.

بَاشَرَ يُبَاشِرُ مُبَاشَرَةً الْأَمْرَ: باشقۇردى.

بَاشَرَ التِّجَارَةَ: سودىگەرچىلىك قىلدى.

بَاشَرَ الْمَرْأَةَ: جىنسىي مۇناسىۋەت قىلدى، جىنسىي ئالاقە قىلدى.

بَاشَرَ الْعَمَلَ وَ بِهِ: ئىش بىلەن شۇغۇللاندى، ئىش قىلدى.

بَاشَرَ الصِّنَاعَةَ: سانائەت بىلەن شۇغۇللاندى

بَاشَرَ الْمُفَاوَضَاتِ: سۆھبەت ئۆتكۈزدى، سۆھبەت ئېلىپ باردى.

«بَاشَرَ الْوُزَرَاءُ أَعْمَالَهُمْ بَعْدَ تَأْلِيفِ الْحُكُومَةِ الْجَدِيدَةِ» : يېڭى ھۆكۈمەت تەشكىللەنگەندىن كېيىن مىنىستىرلار ئۆز ئىشلىرىغا كىرىشىپ كەتتى.

بَاشَرَ مَسْؤُلِيَّتَهُ: مەسئۇلىيىتىنى ئادا قىلدى.

بَاشٌّ: خۇش چىراي، كۈلۈمسىرىگەن چىراي.

بَاشِقٌ جـ بَوَاشِقُ: قۇرغۇي.

بَاصٌ جـ بَاصَاتٌ: ئاپتوبۇس، كوچا ئاپتوبۇسى.

«يَعْتَمِدُ كَثِيرٌ مِنْ سُكَّانِ الْمُدُنِ عَلَى الْبَاصَاتِ فِي تَنَقُّلَاتِهِمِ الْيَوْمِيَّةِ» : نۇرغۇنلىغان شەھەر ئاھالىلىرى ئۆزلىرىنىڭ كۈندىلىك بېرىش - كېلىشلىرىدە كوچا ئاپتوبۇسلىرىغا تايىنىدۇ.

بَاصِرَةٌ جـ بَوَاصِرُ: كۆز.

بَاضَ يَبِيضُ بَيْضًا فُلَانًا: ئاقىلىقتا پالانىدىن ئۆتۈپ كەتتى.

بَاضَ بِالْمَكَانِ: تۇرۇپ قالدى.

بَاضَ السَّحَابُ: بۇلۇت يامغۇر تۆكتى.

بَاضَ الْحَرُّ: ئىسسىق قاتتىق بولدى.

بَاضَتِ الدَّجَاجَةُ: مېكىيان تۇخۇم تۇغدى.

بَاضَعَ يُبَاضِعُ مُبَاضَعَةً الزَّوْجَةَ: ئايالى بىلەن جىنسىي ئالاقە قىلدى.

اَلْبَاضِعُ: ئۆتكۈر قىلىچ.

بَاطَ يَبُوطُ بَوْطًا: خارلىنىشىپ قالدى، كەمبەغەللىشىپ قالدى.

بَاطِخٌ: ئوگدىسىغا ياتقۇچى.

بَاطِسٌ: پېتەك.

بَاطِسُ الْحِذَاءِ: پېتەك، ئىستەلكە.

بَاطِشٌ: شىددەتلىك، قاتتىق؛ قاتتىق تۇتقۇچى؛ قاتتىق ھۇجۇم قىلغۇچى.

بَاطِلٌ جـ أَبَاطِيلُ: يالغان، ناھەق، بىھۇدە، ساختا، ناتوغرا ئىش؛ ئاساسسىز، ئويدۇرما، پايدىسىز.

«جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا» «قرآن» : ھەقىقەت (يەنى ئىسلام) كەلدى، باتىل (يەنى كۇفرى) يوقالدى، باتىل ھەقىقەتتەن ئوگاي يوقىلىدۇ.

«رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلاً» «قرآن» : پەرۋەردىگارىمىز! سەن بۇنى بىكار ياراتمىدىڭ.

كَلَامٌ بَاطِلٌ: يالغان سۆز، يالغان - ياۋىداق سۆز.

«أَصْبَحَ الْقَرَارُ بَاطِلاً» : قارار بىكار بولدى.

«لِلْبَاطِلِ جَوْلَةٌ ثُمَّ يَضْمَحِلُّ» : باتىل ۋاقتىنچە ئۈستۈنلۈك قازانغان بىلەن، ئۇزۇنغا بارماي يوقىلىدۇ.

تُهْمَةٌ بَاطِلَةٌ: تۆھمەت.

«أُتُّهِمَ بِتُهْمَةٍ أَخْلَاقِيَّةٍ يَعْلَمُ كُلُّ النَّاسِ أَنَّهَا بَاطِلَةٌ» : ئۇنىڭغا ئەخلاقىي جەھەتتىن قارا چاپلانغان بولسىمۇ، كىشىلەرنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ يالغانلىقىنى بىلىدۇ.

بَاطِنٌ، بَاطِنَةٌ جـ أَبْطِنَةٌ و بُطْنَانٌ و بَوَاطِنُ: ھەر نەرسىنىڭ ئىچكى قىسمى، ئىچى، يوشۇرۇن، مەخپىي.

«وَذَرُوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ» «قرآن» : ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن گۇناھلارنى تەرك ئېتىڭلار!

اَلْعَقْلُ الْبَاطِنُ: ئىچكى تۇيغۇ، ئىچكى ھېسسىيات.

بَاطِنُ الْكَفِّ: ئالقان.

بَاطِنُ الْقَدَمِ: پۇت ئالقىنى.

فِي بَاطِنِ الْأَمْرِ: ئەمەلىيەتتە.

اَلْحِوَارُ الْبَاطِنُ: ئۆز - ئۆزى بىلەن سۆزلىشىش.

بَاطِنُ الْأَرْضِ: يەرنىڭ ئىچكى قاتلاملىرى.

اَلْبَاطِنُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ «كۆز بىلەن كۆرگىلى بولمايدىغان، زاتىنىڭ ماھىيىتىنى تونۇشقا ئوylاپ ئەقىل يەتمەيدى-غان» دېگەن مەنىدە.

«هُوَ الْأَوَّلُ وَ الْآخِرُوَالظَّاهِرُوَالْبَاطِنُ» «قرآن» : ئۇنىڭ ئىپتىداسى يوقتۇر، ئىنتىھاسى يوقتۇر، ئاشكارىدۇر، مەخپىيدۇر.

«يَرَى الْعَالِمُونَ بِبَوَاطِنِ الْأُمُورِ كَذَا وَ كَذَا» : ئالىملار ئىشلارنىڭ سىرلىرىنى بىلەلەيدۇ.

بَاطِنًا: ئىچكى جەھەتتىن، يوشۇرۇن.

اَلْبَاطِنَةُ مِنَ الرَّجُلِ: كىشىنىڭ قەلبى، نىيىتى.

اَلْبَاطِنَةُ فِي الرَّجُلِ: كىشىنىڭ ئىچكى سىرى.

بَوَاطِنُ الْأَرْضِ: يەرنىڭ ئىچكى قاتلاملىرى

بَاطِنِيٌّ: ئىچكى قىسىمغا ئائىت.

طِبٌّ بَاطِنِيٌّ: ئىچكى كېسەللىك تېبابىتى.

مَرَضٌ بَاطِنِيٌّ: ئىچكى كېسەل.

تَأَمُّلٌ بَاطِنِيٌّ: ئىچكى مۇلاھىزە.

أَمْرَاضٌ بَاطِنِيَّةٌ: ئىچكى كېسەللەر.

اَلْبَاطُونُ الْمُسَلَّحُ: پولات چىۋىقلىق بېتون.

بَاطِيَةٌ ج بَوَاطٍ: ئىستاكان، كورۇشكا، چوڭ شىشە قاچا.

بَاظَ يَبِيظُ بَيْظًا: سەمرىپ كەتتى.

بَاعَ يَبِيعُ بَيْعًا وَ مَبِيعًا: ساتتى.

بَاعَ بِالْقَطَّاعِيِّ: پارچە ساتتى.

بَاعَ بِالْمَزَادِ: كىمئارتۇق قىلىپ ساتتى، تالاشتۇرۇپ ساتتى.

بَاعَ الْكَاتِبُ قَلَمَهُ: يازغۇچى قەلىمىنى شەخسى مەنپەئەت ئۈچۈن ئىشقا سالدى.

بَاعَتْ عِرْضَهَا: نومۇسىنى ساتتى، پاھىشە قىلدى.

«لَمْ يَكُنِ الْإِسْتِعْمَارُ لِيَنْجَحَ لَوْلَا إِعْتِمَادُهُ عَلَى بَعْضِ الْمُوَاطِنِيْنَ الَّذِينَ بَاعُوْا شَرَفَهُمْ وَدِيْنَهُمْ بِثَمَنٍ بَخْسٍ» : مۇستەملىكىچىلىك ئۆزىنىڭ شەرىپىنى ۋە دىنىنى ئەرزان باھادا ساتىدىغان بىر قىسىم يۇقىرىلارغا يۆلەنمىگەن بولسا مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمىغان بولاتتى.

بَاعٌ ج أَبْوَاعٌ: غۇلاچ.

طَوِيلُ الْبَاعِ: كۈچلۈك، قابىلىيەتلىك؛ سەۋىيەلىك، كەڭ مەلۇماتلىق، ھوقۇقلۇق؛ مەرد.

قَصِيرُ الْبَاعِ: ئاجىز، ئىقتىدارسىز؛ بېخىل.

بِالْبَاعِ وَ الذِّرَاعِ: باركۈچى بىلەن، مىڭ تەسلىكتە، تىرىشىپ - تىرمىشىپ.

«اَلْمُؤَلِّفُ مِنَ الْمَعْرُوفِيْنَ بِطُولِ بَاعِهِ فِي هَذَا الْحَقْلِ» : مۇئەللىپ بۇ ساھەدە سەۋىيىسىنىڭ يۇقىرىلىقى بىلەن مەشھۇر.

بَاعِثٌ ج بَوَاعِثُ: ئەۋەتكۈچى؛ سەۋەب، غەرەز؛ ئاساس.

«مِنْ بَوَاعِثِ النَّهْضَةِ الصِّنَاعِيَّةِ تَوَافُرُ الْخِبْرَةِ الْعِلْمِيَّةِ وَالْأَيْدِي الْعَامِلَةِ» : ئىلمىي تەجرىبە ۋە ئەمگەك كۈچىنىڭ تولۇق بولۇشى سانائەتنىڭ يۈكسىلىشىنىڭ ئامىللىرىدۇر.

اَلْبَاعِثُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، «مەخلۇقاتلارنى قىيامەت كۈنى قايتا تىرىلدۈرگۈچى» دېگەن مەنىدە.

بَاعَدَ يُبَاعِدُ مُبَاعَدَةً: ئايرىۋەتتى، يىراقلاشتۇردى.

بَاعَدَ الشَّيْءَ: يىراقلاشتۇردى.

«اَلنَّزَعَاتُ الْإِقْلِيْمِيَّةُ مِنَ الْعَوَامِلِ الَّتِي بَاعَدَتْ بَيْنَ الْعَرَبِ وَتَحْقِيقِ وَحْدَتِهِمْ» : رايون خاراكتېرلىك تالاش - تارتىشلار ئەرەبلەرنىڭ بىرلىكىنى ئىشقا ئاشۇرۇشنى يىراقلاشتۇرغان مۇھىم سەۋەبدۇر.

بَاغَتَ يُبَاغِتُ مُبَاغَتَةً الْعَدُوَّ : دۈشمەنگە ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم قىلدى، ئۇشتۇمتۇت زەربە بەردى.

«بَاغَتَهُمُ الْعَدُوُّ بِغَزْوِ أَرَاضِيْهِمْ فِي جَبَهَاتٍ عِدَّةٍ» : دۈشمەن ئۇلارغا بىرقانچە سەپتىن ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم قىلىپ زېمىنىنى بېسىۋالدى.

بَاغِتٌ: كۈتمىگەن يەردىن، تۇيۇقسىز.

بَاغَضَ يُبَاغِضُ مُبَاغَضَةً: بىر - بىرىنى ئۆچ كۆرۈشتى، بىر - بىرى بىلەن دۈشمەنلەشتى، بىر - بىرى بىلەن ئۆچلەشتى.

بَاغٍ ج بَاغُونَ. بُغَاةٌ و بُغْيَانٌ: زالىم، ئەزگۈچى، ئادالەتسىز، مۇستەبىت.

«فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ»

«قۇرئان» : كىمكى ئۆز ئىختىيارىچە ئەمەس، ئىلاجىسىزلىقتىن ھاياتىنى ساقلاپ قالغۇدەك يېسە، ئۇنىڭغا ھېچ گۇناھ بولمايدۇ.

بَاقَةٌ ج بَاقَاتٌ: باغلام، تىزىق، دەستە، تۇتام.

بَاقَةُ زُهُورٍ: گۈلدەستە.

«تُقَدَّمُ بَاقَاتُ الزُّهُورِ فِي مُنَاسَبَاتٍ مُخْتَلِفَةٍ» : تۈرلۈك مۇناسىۋەتلەردە گۈلدەستىلەر تەقدىم قىلىنىپ تۇرىدۇ.

بَاقِرٌ ج بَاقُورٌ: كالا تويى، كالا پادىسى، بىر توپ كالا.

بَاقِلٌ: يوپۇرماق بېخى.

بَاقِلَاءُ: داۋۇر، پۇرچاق.

بَاقِلِيٌّ: داۋۇر، پۇرچاق.

بَاقِيَةٌ ج بَوَاقٍ: قېرىق قۇلاق.

بَاقٍ م بَاقِيَةٌ ج بَاقِيَاتٌ وَبَوَاقٍ: داۋاملاشقۇچى، ھەمىشە بولغۇچى، قېلىپ قالغۇچى، قالدۇق؛ قالدۇق سان، كەم سان؛ ئۈزلۈكسىز، دائىمىي، ئەبەدى.

«فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ» «قۇرئان» : ئۇلاردىن بىرەر ئادەمنىڭ قالغانلىقىنى كۆرەلەمسەن.

«وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا» «قۇرئان» : باقى قالىدىغان ياخشى ئەمەللەر ساۋاب جەھەتتىن پەرۋەردىگارىڭنىڭ دەرگاھىدا ئارتۇقتۇر.

اَلْحَيَاةُ الْبَاقِيَةُ: ئاخىرەتتىكى ھاياتلىق.

اَلْبَاقِي: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ «مەڭگۈ مەۋجۇت بولۇپ تۇرغۇچى» دېگەن مەنىدە.

بَاكَرَ يُبَاكِرُ مُبَاكَرَةً: بۇرۇن كېلىشتى، بۇرۇن باشلاشتى، ئالدىراشتى، ئەتىگەن تۇرۇشتى.

بَاكِرٌ: ئەتىگەن، دەسلەپكى مەزگىل، بالدۇر كەلگەن.

بَاكِرًا: ئەتىگەن، دەسلەپكى مەزگىل، بالدۇر كەلگەن.

«نَمْ بَاكِرًا وَاسْتَيْقِظْ بَاكِرًا» : بالدۇر ئۇخلاپ بالدۇر ئويغان.

«وَصَلَ الْمَدِينَةَ فِي الصَّبَاحِ الْبَاكِرِ» : ئۇ شەھەرگە ئەتىگەندىلا يېتىپ باردى.

«حَضَرَ الْإِجْتِمَاعَ بَاكِرًا» : ئۇ يىغىنغا بالدۇر كەلدى.

«سَأَزُورُكَ بَاكِرًا» : سېنى ئەتە يوقلايمەن.

بَاكِرَةٌ ج بَوَاكِرُ: ئەڭ دەسلەپتە پىشقان مېۋە.

بَاكُورَةُ الشَّيْءِ ج بَاكُورَاتٌ وَبَوَاكِيرُ: دەسلەپكى مېۋە، دەسلەپتە پىشقان مېۋە، ھەر نەرسىنىڭ دەسلىپى.

«ظَهَرَتْ بَوَاكِيرُ التَّجَدُّدِ فِي الشِّعْرِ الْحَدِيثِ فِي أَوَائِلِ هَذَا الْقَرْنِ» : مۇشۇ ئەسىرنىڭ باشلىرىدا يېڭى شېئىرىيەتتە دەسلەپكى يېڭىلىق مەيدانغا كەلدى.

«كَانَ هَذَا الْكِتَابُ بَاكُورَةَ أَعْمَالِهِ» : بۇ كىتاب ئۇنىڭ تۇنجى ئەسىرى.

اَلْبَاكُورُ: باھارنىڭ تۇنجى يامغۇرى.

بَاكٍ ج بُكَاةٌ م بَاكِيَةٌ ج بَاكِيَاتٌ وَبَوَاكٍ: يىغا - زار قىلغۇچى، يىغلىغۇچى.

بَاكِيَةٌ: ئەگمە ئىشىك.

بَالَ يَبُولُ بَوْلاً: سىيدى، كىچىك تاھارەت قىلدى.

بَالٌ: دىل، يۈرەك، قەلب، ئەقىل، زېھىن؛ ھال، ئەھۋال، خاتىرە، نىيەت.

ذُو بَالٍ: زور، چوڭ ، جىددى، ئېغىر دەرىجىدە.

اِنْشِغَالُ الْبَالِ: بىئارام، خاتىرجەمسىز، پىكرى چېچىلاڭغۇ.

كَانَ مَشْغُولَ الْبَالِ: ئۇنىڭ ئەس - يادى ئىش بىلەن.

مُرْتَاحُ الْبَالِ: خاتىرجەم، خۇشال.

خَالِي الْبَالِ: غېمى يوق، غەمسىز، خاتىرجەم، خۇشال.

«سَيَهْدِيهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ» «قۇرئان» : ئاللاھ ئۇلارنى ھىدايەت قىلىدۇ ۋە ھالىنى ياخشىلايدۇ.

رَاحَةُ الْبَالِ: خاتىرجەم، كۆڭلى تىنچ، خاتىرجەملىك.

نَاعِمُ الْبَالِ: تۇرمۇشى كۆڭۈللۈك ۋە باياشات.

رَخِيُّ الْبَالِ: تۇرمۇشى كۆڭۈللۈك ۋە باياشات.

طَوِيلُ الْبَالِ: چىدامىلىق، سەۋرچان.

أَعْطَى بَالَهُ: ئۇنىڭغا دىققەت قىلدى، كۆڭۈل بۆلدى، پەخەس بولدى.

غَابَ عَنْ بَالِهِ: ئۇنتۇپ قالدى.

خَطَرَ بِبَالِهِ: ئەسلىدى، خاتىرىسىگە ئالدى، ئېسىگە كەلدى.

مَابَالُكَ: نېمە بولدۇڭ، ساڭا نېمە بولدى؟

مَابَالُ: نېمىشقا، نېمە ئۈچۈن؟

لَمْ يَلْقَ لِقَوْلِهِ بَالاً: ئۇنىڭ سۆزىگە دىققەت قىلمىدى، كۆڭۈلشىمىدى.

لَابَأْسَ خُذْ بَالَكَ فِيمَا بَعْدُ: كېرەك يوق، بۇندىن كېيىن دىققەت قىلغىن.

«تَرْجَمَةُ الشِّعْرِ مِنْ لُغَةٍ إِلَى أُخْرَى أَمْرٌ عَسِيرٌ فَمَا بَالُكَ إِذَا كَانَتِ التَّرْجَمَةُ الشِّعْرِيَّةُ»: شېئېرنى بىر تىلدىن ئىككىنچى بىر تىلغا تەرجىمە قىلىش تەس ئىش، ئەگەر شېئىرنى شېئىر قىلىپ تەرجىمە قىلىش سىنىڭچە قانداق بولماقچى؟

بَالَةٌ ج بَالاَتٌ: چوڭ تۇلۇم، قاپ، تاغار.

بَالَغَ يُبَالِغُ مُبَالَغَةً: ئاشۇرۇۋەتتى، چوڭايتىۋەتتى، مۇبالىغە قىلدى.

بَالَغَ الْإِهْتِمَامَ: زور دەرىجىدە ئەھمىيەت بەردى، ناھايىتى كۆڭۈل بۆلدى.

«بَالَغَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ فِي التَّرْحِيبِ بِالضُّيُوفِ وَإِكْرَامِهِمْ»: شەھەر خەلقى مېھمانلارنى قىزغىن قارشى ئالدى ۋە كۈتۈۋالدى.

بَالَغَ فِي الشَّيْءِ: ھەددىدىن ئاشۇرۇۋەتتى.

«يُبَالِغُ بَعْضُ الشُّعَرَاءِ فِي مَدْحِ مَمْدُوحِيهِ»: بەزى شائىرلار ئۆزى مەدھىيىلەۋاتقان كىشىنى ئاشۇرۇپ ماختايدۇ.

بَالِغٌ: يەتكۈچى، بالاغەتكە يەتكۈچى، قۇرامىغا توشقۇچى.

غُلاَمٌ بَالِغٌ: بالاغەتكە يەتكەن بالا، قۇرامىغا توشقان يىگىت.

إِهْتِمَامٌ بَالِغٌ: زور دەرىجىدە ئەھمىيەت بېرىش، ئوبدان كۆڭۈل بۆلۈش.

بَالِغُ الْأَثَرِ: تەسىرى چوڭقۇر.

«لَيْسَ مَنْ يُنْكِرُ مَالِلشُّعُورِ الْوَطَنِيِّ مِنْ بَالِغِ الْأَثَرِ فِي حَيَاةِ الْإِنْسَانِ»: ئىنسان ھاياتىدا ۋەتەن مۇھەببىتىنىڭ كىشىگە چوڭقۇر تەسىر قىلىدىغانلىقىنى ئىنكار قىلىدىغان كىشى يوق.

«أَعْطَى الْمَوْضُوعَ بَالِغَ إِهْتِمَامِهِ»: ماۋزۇغا ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلدى.

يَمِينٌ بَالِغَةٌ: قاتتىق قەسەم.

حُجَّةٌ بَالِغَةٌ: كۈچلۈك دەلىل، كۈچلۈك ئىسپات.

حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ: ۋايىغا يەتكەن دانالىق، چوڭقۇر ھېكمەت.

أَضْرَارٌ بَالِغَةٌ: زور زىيان، چوڭ زىيان.

بَالُوعَةٌ ج بَوَالِيعُ: يېپىق ئېرىق، سۇ يولى؛ يۇندا يولى.

بَالُونٌ ج بَالُونَاتٌ: شار.

بَالَى يُبَالِي مُبَالاَةً الْأَمْرَ وَ بِهِ: كۆڭۈل بۆلدى.

بَالٍ م بَالِيَةٌ: كونا، ئەسكى، چىرىگەن، بۇزۇلغان.

«أَصْبَحَ الْمَوْضُوعُ بَالِيًا»: ئۇ ماۋزۇ كونىراپ قالدى.

بَانَ يَبِينُ بَيَانًا وَتِبْيَانًا: ئاشكارا بولدى، ئېنىق بولدى، چۈشىنىشلىك بولدى، ئايان بولدى.

بَانَ الشَّيْءَ: روشەنلەشتۈردى، ئېنىق قىلدى.

بَانَ الْأَمْرُ: روشەن بولدى، ئايان بولدى.

«لَمْ تَكُنْ لُغَتُهُمْ سَلِيمَةً فَبَانَ الْإِضْطِرَابُ وَالْفَسَادُ فِي كَثِيرٍ مِنْ تَرْجَمَاتِهِمْ»: ئۇلارنىڭ تىلى ساغلام بولمىغانلىقى ئۈچۈن تەرجىمىلىرىدە قالايمىقانچىلىق ۋە خاتالىقلار كۆرۈلدى.

بَانَ يَبِينُ بَيْنًا و بُيُونًا و بَيْنُونَةً: ئايرىلىپ كەتتى، ئۈزۈلۈشۈپ كەتتى، ئادا - جۇدا بولدى.

بَانَتِ الْمَرْأَةُ عَنْ زَوْجِهَا: ئايال ئېرىدىن ئاجرىشىپ كەتتى.

بَانٌ: مەجنۇن تال.

بَانَةٌ: شاخ سانىغۇچ.

بَانٍ ج بُنَاةٌ: قۇرغۇچى، تامچى، قۇرۇلۇش قىلغۇچى.

بَاهٌ: جىما، جىنسىي ئالاقە، جىنسىي مۇناسىۋەت.

مُقَوِّالْبَاهِ: باھنى كۈچەيتكۈچى، جىنسىي ئىقتىدارنى كۈچەيتكۈچى.

بَاهَتَ يُبَاهِتُ مُبَاهَتَةً: ھەيران قالدۇردى، ھاڭ - تاڭ قالدۇردى.

بَاهِتٌ: ئۆڭۈپ كەتكەن، رەڭگى ئۆچۈپ كەتكەن.

ثَوْبٌ بَاهِتٌ: ئۆڭۈپ كەتكەن كىيىم.

اِبْتِسَامَةٌ بَاهِتَةٌ: سۇنئىي كۈلكە، زورمۇ زور كۈلكە.

«ظَهَرَتْ عَلَى وَجْهِهِ اِبْتِسَامَةٌ بَاهِتَةٌ»: ئۇنىڭ چىرايىدا سۇنئىي كۈلكە يۈگۈردى.

بَاهِرٌ: پارلاق، شانلىق، كۆرۈنەرلىك، كۆزنى چاقنىتىدىغان، كۆزگە كۆرۈنگەن.

نَجَاحٌ بَاهِرٌ: يۈكسەك مۇۋەپپەقىيەت، شانلىق نەتىجە.

ضَوْءٌ بَاهِرٌ: كۈچلۈك نۇر.

«نَجَحَ الطَّالِبُ الْمُجِدُّ نَجَاحًا بَاهِرًا فِي الْإِمْتِحَانِ»: تىرىشچان ئوقۇغۇچى ئىمتىھاندا شانلىق نەتىجىگە ئېرىشتى.

بَاهِظٌ: ئېغىر، جاپالىق، مۇشەققەتلىك؛ چەكتىن ئاشقان؛ بالا - قازا.

ثَمَنٌ بَاهِظٌ: يۇقىرى باھا.

أَسْعَارٌ بَاهِظَةٌ: يۇقىرى باھا، قىممەت باھا.

«فُرِضَتْ ضَرَائِبُ بَاهِظَةٌ عَلَى الْمُوَاطِنِينَ»: يۇقىرالارغا ئېغىر ئالۋاڭ - ياساق قويۇلدى.

بَاهَلَ يُبَاهِلُ مُبَاهَلَةً الْقَوْمُ الْقَوْمَ: ئۆزئارا لەنەت قىلىشتى.

بَاهِلٌ ج بُهَّلٌ وَ بُهْلٌ: ئىشسىز.

بَاهَى يُبَاهِي مُبَاهَاةً صَدِيقَهُ: پەخىرلەندى.

بَاهَى بِهِ: پەخىرلەندى.

«يُبَاهِي بِهِمُ الْمَلَائِكَةُ» «حديث»: پەرىشتىلەر ئۇلاردىن پەخىرلىنىدۇ.

بَاهٍ: گۈزەل، نۇرانە، پارلاق، ھەشەمەتلىك، دەبدەبىلىك، ھەيۋەتلىك

بَايِخٌ: تەمسىز، لاۋزا، تېتىقسىز.

بَايَعَ يُبَايِعُ مُبَايَعَةً: بەيئەت قىلدى، قەسەم بەردى، قەسەمياد قىلدى.

«إِنَّ الَّذِيْنَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللّٰهَ» «قرآن»: شۈبھىسىزكى، ساڭا بەيئەت قىلغانلار، ئاللاھقا بەيئەت قىلغان بولىدۇ.

بَايَعَهُ: ئۇنىڭ بىلەن سودىدا پۈتۈشتى، سودا كېلىشىمى ئىمزالىدى.

بَايَعَ التَّاجِرُ الْمُشْتَرِي: سودىگەر خېرىدار بىلەن سودىلاشتى.

بَايَعَهُ عَلَى الْأَمْرِ: ئۇنىڭ بىلەن كېلىشىم تۈزدى، ئۇنىڭ بىلەن ۋەدىلەشتى.

«كَانَ أَبُوبَكْرٍ الصِّدِّيْقُ أَوَّلَ حَاكِمٍ بَايَعَهُ الْمُسْلِمُونَ خَلِيفَةً لَهُمْ»: ئەبۇبەكرى سىددىق مۇسۇلمانلار ئۆزلىرىگە خەلىپە قىلىش يۈزىسىدىن قول بېرىپ سايلىغان بىرىنچى خەلىپە ئىدى.

بُويِعَ لَهُ بِالْخِلَافَةِ: ئۇ خەلىپە قىلىپ سايلاندى.

بَايَنَ يُبَايِنُ مُبَايَنَةً: تاشلىۋەتتى، ئايرىلىپ كەتتى، كېلىشەلمىدى، ۋاز كەچتى، قارشى تۇردى.

«إِنَّ الْإِسْلَامَ يُبَايِنُ كُلَّ الْمَذَاهِبِ وَالْأَفْكَارِ الْوَضْعِيَّةِ اِعْتِقَادًا وَتَصَوُّرًا وَمَنْهَجًا»: ئىسلام دىنى كىشىلەر تەرىپىدىن ئوتتۇرىغا قويۇلغان ھەرقانداق مەزھەپ ۋە ئىدىئولوگىيىگە ئېتىقاد شەكلى ۋە ئۇسلۇب جەھەتتىن قارىمۇ قارشى كېلىدۇ.

بَائِتٌ: كونا، قەدىمى.

بَائِتٌ فِي الشَّقِّ: سەپتىن قالغۇچى.

خُبْزٌ بَائِتٌ: بىر كېچە تۇرۇپ قالغان نان.

بَائِخٌ: چاكىنا، تاپتىن چىققان، تۇتامى يوق.

اِحْتِشَامٌ بَائِخٌ: چاكىنا قائىدە - يوسۇنلار.

كَلَامٌ بَائِخٌ: يوقىلاڭ گەپ، تۇترۇقسىز گەپ.

بَائِسٌ: بىچارە، بەختسىز، نامرات.

عَاشَ بَائِسًا: نامرات ياشىدى.

«ظَلَّ حَزِينًا بَائِسًا بَعْدَ وَفَاةِ وَلَدِهِ»: بالىسى ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن غەمكىن بىچارە بولۇپ قالدى.

بَائِدٌ: يوقالغۇچى، ھالاك بولغۇچى، مۇنقەرز بولغۇچى.

عَهْدٌ بَائِدٌ: مۇنقەرز بولغان ئەسىر، مۇنقەرز بولغان دەۋر.

«جَاءَتِ الثَّوْرَةُ لِتَقْضِيَ عَلَى مَسَاوِئِ الْعَهْدِ الْبَائِدِ»: ئىنقىلاب مۇنقەرز بولغان دەۋرنىڭ ئىللەتلىرىنى يوق قىلىش ئۈچۈن مەيدانغا كەلدى.

اَلْأُمَمُ الْبَائِدَةُ: مۇنقەرز بولغان مىللەتلەر، نەسلى قۇرىغان خەلقلەر، مۇنقەرز بولغان ئۈممەتلەر.

اَلْحَضَارَةُ الْبَائِدَةُ: يوقالغان مەدەنىيەتلەر.

بَائِرٌ ج بُورٌ: قاقاس يەر، بوز يەر، ئېچىلمىغان يەر.

بِنْتٌ بَائِرَةٌ: قېرى قىز، ئولتۇرۇپ قالغان قىز.

اَلْأَرْضُ الْبَائِرَةُ: ئاق يەر، تاشلاندۇق يەر، خام يەر.

بَائِضٌ: تۇخۇمدىن تۇغۇلغان، تۇخۇم ئارقىلىق كۆپەيگەن.

بَائِعٌ ج بَاعَةٌ وَبَائِعُونَ م بَائِعَةٌ ج بَائِعَاتٌ: چار بازارچى، ساتقۇچى، مال ئىگىسى، سودىگەر، پەرىكازچىك.

بَائِعٌ مُتَجَوِّلٌ: چار بازارچى، سەييارە سودىگەر.

بَائِقَةٌ ج بَوَائِقُ: بالايىئاپەت.

بَأْبَأَ يُبَأْبِئُ بَأْبَأَةً الْوَلَدُ: بالا دادا دېدى.

بَأْبَأَ الرَّجُلُ: «ب» ھەرپىنى كېكەچلەپ تەلەپپۇز قىلدى.

بُؤْبُؤُ الْعَيْنِ: كۆز قارىچۇقى.

«هُوَ أَعَزُّ عَلَيَّ مِنْ بُؤْبُؤِ عَيْنَيَّ»: ئۇ ماڭا ئىككى كۆزۈمنىڭ قارىچۇقىدىنمۇ قىممەتلىك.

بَأَرَ يَبْأَرُ بَأْرًا: قۇدۇق كولىدى.

بِئْرٌ ج آبَارٌ و أَبْآرٌ وَبِئَارٌ وَ أَبْؤُرٌ: قۇدۇق.

«تَعْتَمِدُ الزِّرَاعَةُ فِي بَعْضِ الْمَنَاطِقِ الصَّحْرَاوِيَّةِ عَلَى مِيَاهِ الْآبَارِ»: بەزى قۇرغاق رايونلار تېرىقچىلىقتا قۇدۇق سۈيىگە تايىنىدۇ.

بِئْرٌ اِرْتِوَازِيَّةٌ: ئۆزى ئاقار قۇدۇق.

بِئْرُ السُّلَّمِ: بىنادىكى لىفت ئورۇنلاشتۇرۇلغان بوشلۇق.

بِئْرُ الْبِتْرُولِ: نېفىت قۇدۇقى.

بُؤْرَةٌ ج بُؤَرٌ: مەركەز؛ ئوچاق، مەش؛ ئورا، ئورەك، ئازگال، گوداڭ.

بُؤْرَةٌ (فِي الطِّبِّ): توپلىنىش نۇقتىسى، يىغىلىش نۇقتىسى.

«أَصْبَحَتِ الْمَدِينَةُ بُؤْرَةً لِلْفَسَادِ»: شەھەر بۇزۇقچىلىقنىڭ ئوچىقىغا ئايلىنىپ قالدى.

اَلْبُعْدُ الْبُؤْرِيُّ: فوكۇس ئارىلىقى.

بَؤُسَ يَبْؤُسُ بَأْسًا وَبَأْسَةً و بَآسَةً: شىجائەتلىك بولدى، باتۇر بولدى، قەھرىمان بولدى.

بَئِسَ يَبْأَسُ بُؤْسًا وَبَئِيسًا وَبُؤُوسًا الرَّجُلُ: نامراتلىشىپ قالدى، بەختسىزلىككە ئۇچرىدى.

بَأْسٌ: كۈچ ـ قۇۋۋەت، شىجائەت، جاسارەت؛ ئازاب، قورقۇنچ، ئەنسىرەش.

«وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ» (قرآن): ئاللاھنىڭ ئازابى گۇناھكار قەۋمدىن قايتۇرۇلمايدۇ.

ذُوبَأْسٍ: كۈچلۈك، مەرد، باتۇر.

لَابَأْسَ فِي ذَلِكَ: ھېچ گەپ يوق، ھېچ ۋەقەسى يوق، كېرەك يوق.

لَابَأْسَ عَلَيْكَ: ئەندىشە قىلماڭ، ئەنسىرىمەڭ.

لَابَأْسَ بِهِ: يامان ئەمەس، تۈزۈك، بولىدۇ، كېرەك يوق، ھېچقىسى يوق، چاتاق يوق.

«كَانَ لَدَيْهِ مَبْلَغٌ مِنَ الْمَالِ لَابَأْسَ بِهِ»: ئۇنىڭ قولىدا خېلى مال بار.

لَابَأْسَ مِنْهُ: ھېچ ۋەقەسى يوق، كېرەك يوق، ھېچقىسى يوق، ھەرىج يوق.

«لَابَأْسَ عَلَيْهِ»: ئۇنىڭغا چاتاق يوق، ئۇنىڭغا ھېچ گەپ يوق.

بِئْسَ: نېمىدېگەن يامان، نېمىدېگەن ئوسال، ئەجەبمۇ ناچار.

بَنَاتُ بِئْسَ: بالايىئاپەت.

بِئْسَ خُلُقُ الْفَتَى الْأَنَانِيَّةُ: يىگىتنىڭ شەخسىيەتچىلىك ئەخلاقى نېمىدېگەن يامان ـ ھە!

بُؤْسٌ: بەختسىزلىك، نامراتلىق، قىيىنچىلىق، قاتتىقلىق.

بَأْسَاءُ: بەختسىزلىك، نامراتلىق، قىيىنچىلىق، ئاچارچىلىق.

«فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْبَأْسَاءِ» (قۇرئان) : ئۇلارنى نامراتلىق بىلەن جازالىدۇق.

بَاءَ يَبْأَهُ بَأْهًا لِلْأَمْرِ: دىققەت قىلدى، سەزگۈر بولدى، سەزگۈرلۈك بىلەن تونۇپ قالدى.

بَئِيسٌ: باتۇر، قەھرىمان، جەڭگەرلىك، قاتتىق.

عَذَابٌ بَئِيسٌ: قاتتىق ئازاب.

«وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ» (قۇرئان) : ئاللاھنىڭ ئەمرىدىن چىققانلىرى ئۈچۈن، زالىملارنى قاتتىق ئازابقا دۇچار قىلدۇق.

بَبْرٌ ج بُبُورٌ: يولۋاس .

بَبَّغَاوِيٌّ: دورامچى .

بَبْغَاءُ ج بَبْغَاوَا بَبَّغَاءُ ج بَبَّغَاوَاتٌ: شاتوتى، تۇتى قۇش .

بَتَاتًا: قەتئىي، ئۈزۈل - كېسىل .

«اِخْتِلَالُ الْقُدْسِ أَمْرٌ لَايَرْضَى بِهِ الْمُسْلِمُونَ بَتَاتًا» : بەيتۇل مۇقەددەسنىڭ ئىشغال قىلىنىشى مۇسۇلمانلار ھەرگىز رازى بولمايدىغان ئىش .

بَتَارٌ ج بَوَاتِرُ: ئۆتكۈر قىلىچ .

بَتَّ يَبُتُّ وَ يَبِتُّ بَتًّا الشَّيْءَ: كەستى، تىلدى؛ ئىجرا قىلدى، قارار قىلدى، بەلگىلىدى.

بَتَّ النِّيَّةَ: جەزم قىلدى، قەتئىي نىيەتكە كەلدى.

بَتَّ الْأَمْرَ: نىيەت قىلدى، قەتئىي نىيەتكەكەلدى؛ تەكىتلىدى، ئىشقا ئاشۇردى.

بَتَّ الْحُكْمَ: قەتئىي قارار قىلدى.

بَتَّ حِبَالَ مَوَدَّتِهِ: دوستلۇق مۇناسىۋەتنى ئۈزدى.

بَتَّ فِي الْأَمْرِ: بىر قارارغا كەلدى، بىر يەردە توختىدى.

«هَذَا مَوْضُوعٌ لَمْ يُبَتَّ فِيهِ حَتَّى الْآنَ» : بۇ تېما ھازىرغىچە بىر تەرەپ قىلىنمىدى.

بَتٌّ ج بُتُوتٌ: قېلىن كىيىم، قوپال كىيىم.

بَتَّارٌ ج بَوَاتِرُ: ئۆتكۈر قىلىچ.

بَتَّاوٌ م بَتَّاوَةٌ ج بَتَّاوَاتٌ: قوناق نېنى، زاغرا.

بَتَّةً. أَلْبَتَّةَ: قەتئىي، ھەرگىز، ئەلۋەتتە، ھەمىشە.

«لَا أَفْعَلُهُ الْبَتَّةَ. بَتَّةً» : مەن ئۇنى ھەرگىز قىلمايمەن.

بَتَّلَ يُبَتِّلُ تَبْتِيلًا: بويتاق ياشىدى، تەنھا ياشىدى.

بَتَّلَ إِلَى اللَّهِ: تەركىدۇنيا بولۇپ ئىبادەتكە بېرىلدى.

بَتِّيٌّ: قەتئىي، كەسكىن.

رَفْضٌ بَتِّيٌّ: كەسكىن رەت قىلىش.

«أَصْدَرَ قَرَارًا بَتِّيًّا» : قەتئىي قارار چىقاردى.

بَتِّيَّةٌ ج بَتِّيَّاتٌ: يۇيۇنۇش كۆلچىكى، ۋاننا.

بَتَرَ يَبْتُرُ بَتْرًا: كەستى، ئۈزۈپ قويدى.

بَتَرَ الْعَمَلَ: ئىشنى ئۈزۈپ قويدى، ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقمىدى.

بَتِرَ يَبْتَرُ بَتَرًا الذَّنَبُ: قۇيرۇقى كېسىلدى.

بِتْرٌ (فِي الطِّبِّ) : بىرەر ئەزا ياكى ئەزانىڭ بىر قىسمىنى ئوپېراتسىيە قىلىپ كېسىۋېتىش.

بِتْرٌ (فِي عِلْمِ اللُّغَةِ) : سۆزنىڭ ئاخىرىدىكى بىرەر ھەرپ ياكى ئاھاڭنى چۈشۈرۈپ قويۇش ياكى تاشلىۋېتىش.

خُطْبَةٌ بَتْرَاءُ: ھەمدۇ ساناسىز خۇتبە.

بِتْرُولٌ: نېفىت، خام نېفىت، ماي.

تَصْفِيَةُ الْبِتْرُولِ: نېفىت ئايرىش، نېفىت تازىلاش

اَلتَّنْقِيبُ عَنِ الْبِتْرُولِ: نېفىت تەكشۈرۈش، نېفىت قېزىش.

بِتْرُولٌ خَامٌ: چەككىلەنمىگەن نېفىت.

آبَارُ الْبِتْرُولِ: نېفىت قۇدۇقلىرى.

شِرْكَةُ الْبِتْرُولِ الْوَطَنِيَّةِ: دۆلەت نېفىت شىركىتى.

تَكْرِيرُ الْبِتْرُولِ: نېفىت ئايرىش.

خَطُّ أَنَابِيبِ الْبِتْرُولِ: نېفىت تۇرۇبا لىنىيىسى.

بِتْرُولِيٌّ: نېفىتتىكە مۇناسىۋەتلىك، نېفىتتىكە ئائىت.

حَقْلٌ بِتْرُولِيٌّ: نېفىتلىك.

اَلْمُنْتَجَاتُ الْبِتْرُولِيَّةُ: نېفىت مەھسۇلاتلىرى.

مِنْطَقَةٌ بِتْرُولِيَّةٌ: نېفىتلىك.

بَتْعٌ: كۈچ ـ قۇۋۋەت، ئېنېرگىيە.

بِتْعٌ: ھەسەل ھارىقى.

بَتَلَ يَبْتُلُ وَ يَبْتِلُ بَتْلاً: كەستى، كېسىۋەتتى، كېسىپ تاشلىدى.

بَتْلَةٌ: گۈل بەرگى، گۈل قىيتى.

بِتِنْجَانٌ: پەدىگەن.

بَتُولٌ: قىز، ياتلىق بولۇشتىن ۋاز كەچكەن قىز.

اَلْبَتُولُ: ھەزرىتى مەريەم ئانا.

اَلْبَتُولُ مِنَ النِّسَاءِ: ئاللاھنىڭ ئىبادىتىگە بېرىلىپ بويتاق ياشىغان ئايال.

بَتُولِيٌّ: پاك، ئېپپەتلىك، يۈزى ئېچىلمىغان.

بَتُولِيَّةٌ: پاكلىق، ئېپپەتلىك؛ يۇيۇنۇش دېسى.

بَتِيَّةٌ ج بَتِيَّاتٌ: ۋاننا، يۇيۇنۇش كۆلچىكى.

بَثَا يَبْثُو بَثْوًا: تەرلىدى.

بَثَا بِهِ عِنْدَالسُّلْطَانِ (سَعَى بِهِ): سۆزلەتانىغا چاقتى، چېقىمچىلىق قىلدى.

بَثْبَثَ يُبَثْبِثُ بَثْبَثَةً الْخَبَرَ: خەۋەرنى تارقاتتى، خەۋەرنى يايدى.

بَثْبَثَ الْغُبَارَ: چاڭ توزۇتتى.

بَثَّ يَبُثُّ وَيَبِثُّ بَثًّا: ئەۋەتتى؛ تارقاتتى؛ ئېلان قىلدى؛ چاچتى.

بَثَّ الْأَلْغَامَ: مىنا كۆمدى.

بَثَّ السِّرَّ: سىرنى ئاشكارىلىدى، پاش قىلدى.

بَثَّ الْعُيُونَ: جاسۇس ئەۋەتتى، تىڭ ـ تىڭلىغۇچىلارنى قويۇۋەتتى.

بَثَّ الْخَبَرَ: خەۋەر تارقاتتى.

بَثَّ اللّٰهُ الْخَلْقَ: ئاللاھ مەخلۇقاتنى زېمىنغا يايدى.

«تَبُثُّ الْإِذَاعَةُ بَرَامِجَهَا مِنَ السَّاعَةِ السَّابِعَةِ مَسَاءً حَتَّى مُنْتَصِفِ اللَّيْلِ»: رادىئو ئۆزلى پروگراممىلىرىنى كەچ سائەت يەتتىدىن يېرىم كېچىگىچە ئاڭلىتىدۇ.

«كَانَتْ تَثِقُ بِهِ فَتَبُثُّهُ هُمُومَهَا»: ئۇ ئايال ئۇنىڭغا ئىشىنىپ ئۇنىڭ بىلەن ھال ـ مۇڭ ئېيتىشاتتى.

بَثٌّ ج بُثُوثٌ: ئەۋەتمەك؛ تارقاتماق؛ ئېلان قىلماق، غەم ـ قايغۇ، ھەسرەت، تەپرىقىچىلىك، ئايرىلىش.

«إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللّٰهِ» (قرآن): مەن قايغۇ ـ ھەسرىتىمنى پەقەت ئاللاھقا ئېيتىمەن.

بَثٌّ إِذَاعِيٌّ: رادىئو ئاڭلىتىش.

بَثٌّ مُبَاشِرٌ: بىۋاسىتە تارقىتىش.

أَجْهِزَةُ الْبَثِّ: تارقىتىش ئۈسكۈنىلىرى.

بَثٌّ تِلْفِزْيُونِيٌّ: تېلېۋىزىيە ئارقىلىق تارقىتىش.

اَلْبَثُّ فِي اللَّاسِلْكِيِّ: رادىئو ئاڭلىتىش.

تَمْرٌ بَثٌّ: چېچىلاڭغۇ مېۋە.

بَثَّقَ يُبَثِّقُ تَبْثِيقًا السَّيْلُ الْمَوْضِعَ: قاشنى يار ئېلىپ كەتتى.

بَثَرَ يَبْثُرُ وَ يَبْثِرُ بَثْرًا وَ بُثُورًا بَثِرَ يَبْثَرُ بَثَرًا

بَثُرَ يَبْثُرُ بَثْرًا وَ بَثَرًا وَ بُثُورًا وَجْهُهُ: دانە خورەك چىقتى، دانىخورەك قاپلاپ كەتتى.

بَثْرٌ ج بُثُورٌ: دانىخورەك.

بَثِرٌ: كۆپ، ئۇرغۇن، مول.

بَثْرَةٌ ج بَثَرَاتٌ: دانىخورەك.

اَلْبَثْعُ: لەۋ، كالپۇك، لەۋ ياكى كىچىك تىلدىكى قان ئۇيۇپ قالغان قىزىللىق.

اَلْبَثْعَةُ ج بُثَعٌ: كالپۇك ياكى كىچىك تىلدىكى ئىسلىق بار بولغان ئۆسۈپ چىققان گۆش.

بَثَقَ يَبْثُقُ بَثْقًا وَبُثُوقًا وَ تَبْثَاقًا السَّيْلُ الْمَوْضِعَ: قاشنى يار ئېلىپ كەتتى.

بَثَقَ الْمَاءُ: سۇ ئېتىلىپ چىقتى.

بَثِقَ بَثَقًا الزَّرْعُ: زىرائەتكە يامغۇردىن كېسەللىك تەگدى.

اَلْبَثْقُ: يامغۇر سەۋەبىدىن ئۆسۈملۈكلەر دۇچار بولىدىغان كېسەللىك.

اَلْبِثْقُ ج بُثُوقٌ: توغان، ئۆستەڭ ۋە دەريا قىرغاقلىرىدىن يار ئېلىپ كەتكەن جاي، يوچۇق.

اَلْبَثِيرُ: كۆپ، نۇرغۇن، مول.

عَطَاءٌ بَثِيرٌ: كۆپ سوۋغا.

بِجَادٌ ج بُجُدٌ: يوللۇق چىت، گەزلىمە.

بَجَّحَ يُبَجِّحُ تَبْجِيحًا: قىلمىشلىق قىلدى، ئۇيات-سىزلىق قىلدى، داپ يۈزلۈك قىلدى.

بَجَّدَ يُبَجِّدُ تَبْجِيدًا بِالْمَكَانِ: ئولتۇراقلاشتۇردى، ماكانلاشتۇردى.

بَجَّسَ يُبَجِّسُ تَبْجِيسًا الْمَاءَ: سۇ چىقاردى.

بَجَّلَ يُبَجِّلُ تَبْجِيلًا: ئۇلۇغلىدى، ھۆرمەتلىدى.

«يُبَجِّلُ النَّاسَ رِجَالَ الدِّينِ وَالْعِلْمِ وَالْخَيْرِ»: كىشىلەر دىنىي ئەربابلارنى، ئىلىم ئەھلىنى ۋە خەير - ئېھسان قىلغۇچىلارنى ھۆرمەتلەيدۇ.

بَجِحَ يَبْجَحُ بَجَحًا بِهِ: خۇشال بولدى، خۇرسەن بولدى.

بَجَدَ يَبْجُدُ بُجُودًا بِالْمَكَانِ: ئولتۇراقلاشتى، ماكانلاشتى، ئورۇپ قالدى.

بُجْدَةٌ: تېگى، مەنبەسى، ئەسلى، ماھىيەت، ھەقىقەت.

عِنْدَهُ بُجْدَةُ ذَلِكَ: ئۇ ھەقىقى ئەھۋالنى بىلىدۇ.

هُوَ ابْنُ بَجْدَتِهَا: ئىشنىڭ يولىنى بىلىدىغان، ئەھۋالنى ئوبدان چۈشىنىدىغان كەسىپ ئەھلى، ھەممىدىن خەۋەردار، ئىشنىڭ كۆزىنى بىلىدىغان ئادەم.

بَجِرَ يَبْجَرُ بَجَرًا الرَّجُلُ: قورسىقى يوغىنىدى.

بَجَرَ الْبَطْنَ: قورساقنى ياردى.

بُجْرَةٌ ج بُجَرٌ: كىندىك؛ ئەيىب، نۇقسان.

ذَكَرَ بُجَرَهُ عُجَرَهُ: ئۇنىڭ ئەيىبىنى تىلغا ئالدى، ئۇنىڭ ئىشلىرىنى چۇۋۇدى.

بُجْرِيٌّ ج بُجَارَى: مۇسىبەت، كۆڭۈلسىزلىك ھادىسە.

بَجَسَ يَبْجُسُ وَ يَبْجِسُ بَجْسًا و بُجُوسًا الْمَاءَ: سۇ چىقاردى.

بَجَعَ يَبْجَعُ بَجْعًا الشَّيْءَ: قىلىچ بىلەن كەستى.

بَجَعَةٌ ج بَجَعٌ ج بَجَعَاتٌ: ساقا قۇش، ساقا ئۆردەك.

بَجَلَ يَبْجُلُ بَجْلًا وَ بُجُولًا: توم بولدى؛ ياخشىلاندى، مول بولدى.

بَجَلَ يَبْجُلُ بَجْلًا وَ بُجُولًا وَ بَجِلَ يَبْجَلُ بَجَلًا: ياخشى بولدى، ساغلام بولدى، خۇشال بولدى.

بَجُلَ يَبْجُلُ بَجَالَةً وَ بُجُولًا الرَّجُلُ: مەرتىۋىلىك بولدى.

بَجُلَ الشَّيْءُ: توم بولدى، چوڭ بولدى.

بَجَلْ: ھەئە، شۇنداق، توغرا.

بَجَمَ يَبْجِمُ بَجْمًا وَ بُجُومًا: قورقۇپ كەتكەندىن، لىكتىن ياكى چارچىغانلىقتىن ئاغزى گەپكە كەلمەي قالدى، قورۇنۇپ قالدى.

بَجْمٌ: كالۋالىق، ئەقلىي كەم، دۆت، ھاماقەت.

بَجِيسٌ: ئېقىن؛ ئېقىپ چىققان، تېشىپ چىققان.

مَاءٌ بَجِيسٌ: ئېقىن سۇ.

بَجِيلٌ: توم نەرسە؛ يامان ئىش؛ ھۆرمەتلىك.

بُحَاحٌ: بوغۇق ئاۋاز، تۇتۇق ئاۋاز.

بَحْبَحَ يُبَحْبِحُ بَحْبَحَةً فِي الشَّيْءِ: كەڭ بولدى.

بُحْبُوحَةٌ ج بَحَابِحُ: بىر نەرسىنىڭ ئوتتۇرىسى، مەركىزى؛ ياخشىسى؛ كەڭتاشا؛ پاراۋان.

«نَشَأَ فِي بُحْبُوحَةٍ مِنَ الْعَيْشِ»: پاراۋان تۇرمۇشتا ئۆسۈپ يېتىلدى.

بَحْتٌ: نوقۇل، ساپ، پاكىز.

شَرَابٌ بَحْتٌ: ساپ شاراب.

عَرَبِيٌّ بَحْتٌ: ساپ نەسەبلىك ئەرەب.

«تَكَلَّمَ بِلُغَةٍ عَرَبِيَّةٍ بَحْتَةٍ»: ساپ ئەرەب تىلىدا سۆزلىدى.

بُحْتُرٌ ج بَحَاتِرُ: دوغىلاق.

بَحَثَ يَبْحَثُ بَحْثًا فِي الْمَوْضُوعِ: تەكشۈردى، ئىزدەندى، تەتقىق قىلدى.

بَحَثَ الْأَمْرَ: ئۆگەندى.

بَحَثَ عَنِ الشَّيْءِ: ئىزدىدى.

«بَحَثَ الْمُؤَلِّفُ فِي دَوْرِ الْمَرْأَةِ الْمُتَعَلِّمَةِ»: ئاپتور

ئوقۇغان ئاياللارنىڭ رولى ئۈستىدە ئىزدەندى.

«هَلْ هَذَا هُوَالْقَلَمُ الَّذِى كُنْتَ تَبْحَثُ عَنْهُ»: سەن ئىزدىگەن قەلەم مۇشۇمۇ؟

بَحْثٌ ج أَبْحَاثٌ وَ بُحُوثٌ: تەكشۈرۈش، تەتقىق قىلىش، ئىزدىنىش، قاراپ چىقىش.

تَحْتَ الْبَحْثِ: تەتقىق قىلىنىۋاتىدۇ، ئىزدىنىش ئېلىپ بېرىلىۋاتىدۇ.

قَيْدَ الْبَحْثِ: تەتقىق قىلىنىۋاتىدۇ، ئىزدىنىش ئېلىپ بېرىلىۋاتىدۇ.

«قَامَ بِبَحْثِ الْعَلاَقَاتِ بَيْنَ الْبَلَدَيْنِ وَنَشَرَ بَحْثَهُ عَنِ الْمَوْضُوعِ فِي مَجَلَّةِ الْجَامِعَةِ»: ئىككى دۆلەت ئارىسىدىكى مۇناسىۋەت توغرىسىدا تەتقىقات ئېلىپ باردى ۋە ئۇنىۋېرسىتېت ژۇرنىلىدا مۇشۇ تېما ئۈستىدىكى تەتقىقاتىنى ئېلان قىلدى.

مَرْكَزُ الأَبْحَاثِ: تەتقىقات ئورنى.

اَلأَبْحَاثُ النَّوَوِيَّةُ: يادرو ئېنېرگىيە تەتقىقاتى، ئاتوم تەتقىقاتى.

اَلأَبْحَاثُ الْعِلْمِيَّةُ: ئىلمىي تەتقىقات، پەن تەتقىقاتى.

إِدَارَةُ الْبُحُوثِ: تەتقىقات ئورنى.

بَحْثَرَ يُبَحْثِرُ بَحْثَرَةً الشَّيْءَ: يايدى، تارقاتتى.

بَحْثَرَ الْمَالَ: بەدخەجلىك قىلدى، ئىسراپ قىلدى، بۇزۇپ چاچتى.

بَحَّ يَبَحُّ بَحًّا بُحُوحًا وبُحُوحَةً وبَحَاحَةً وَبُحُوحًا وَبَحَحًا: ئاۋاز بوغۇلدى، خىرقىرىدى.

بَحَّ الْبَطُّ: ئۆردەك غارقىلىدى.

«صَرَخَ طَوِيلاً حَتَّى بَحَّ صَوْتُهُ»: ئۇ ئۇزۇن ۋارقىراپ خىرقىراپ قالدى.

بَحَّاثٌ . بَحَّاثَةٌ: تەتقىقاتچى، ئىزدەنگۈچى، تەكشۈرگۈچى، تەتقىق قىلغۇچى.

بَحَّارٌ ج بَحَّارَاتٌ: ماتروس، دېڭىزچى.

بَحَّارَةُ السَّفِينَةِ: ماتروس.

بُحَّةُ الصَّوْتِ: ئۈنى پۈتۈپ قالماق، ئاۋازى بوغۇلۇپ قالماق.

«قَالَ بِصَوْتٍ تُمَازِجُهُ بُحَّةُ الْكِبَرِ»: ياشانغالىقتىن غورۇلڭ ـغورۇلڭ ئاۋازدا گەپ قىلدى.

بَحَّحَ يُبَحِّحُ تَبْحِيحًا: بوغدى، سىقتى.

بَحِرَ يَبْحَرُ بَحَرًا: ئالاقزادە بولۇپ كەتتى (دېڭىزنى كۆرۈپ قورقۇپ كەتتى).

بَحْرٌ ج بُحُورٌ وَبِحَارٌ وَأَبْحُرٌ: دېڭىز، چوڭ دەريا؛ يىتۈك ئالىم.

اَلْبَحْرُ الأَبْيَضُ: ئوتتۇرا دېڭىز.

اَلْبَحْرُ الأَحْمَرُ: قىزىل دېڭىز.

بَحْرُ الْقُلْزُمِ: قىزىل دېڭىز.

اَلْبَحْرُ الأَسْوَدُ: قارا دېڭىز.

بَحْرُالرُّومِ: ئوتتۇرا دېڭىز.

بَحْرُ الظُّلُمَاتِ: ئاتلانتىك ئوكيان.

بِنْتُ الْبَحْرِ: سۇ پەرىسى.

حَشِيشُ الْبَحْرِ: دېڭىز ئوتى.

بُرْغُوثُ الْبَحْرِ: راك (دېڭىز هايۋىنى.)

حِصَانُ الْبَحْرِ: بېگېموت.

فَرَسُ الْبَحْرِ: بېگېموت.

عِجْلُ الْبَحْرِ: دېڭىز يىلپىزى، تيۇلېن.

كَلْبُ الْبَحْرِ: كىت، ئاكۇلا.

دُوَارُ الْبَحْرِ: باش قېيىش، كۆڭلى ئايلىنىش (دېڭىزدا سەپەر قىلغاندا).

مُسْتَوَى الْبَحْرِ: دېڭىز يۈزى.

عَرْضُ الْبَحْرِ: دېڭىز يۈزى، دېڭىز سەتھى.

فِي بَحْرِ: ئىچىدە، جەريانىدا.

بَحْرٌ: قاپىيە، ۋەزىن، بەھرى (ئارۇزدا).

بُحْرَانٌ: بوھران (جىددىي كېسەللەردە بىردىنلا يۈز بېرىدىغان ئۆزگىرىش، كېسەلنىڭ جۆيلىشى).

بَحْرَايَةٌ ج بَحْرَايَاتٌ: كۆلچەك.

بَحْرَةٌ ج بِحَارٌ و بُحْرٌ: كۆل، كۆلچەك، سازلىق.

بَحْرِيٌّ ج بَحْرِيُّونَ: دېڭىزغا مەنسۇپ، دېڭىزغا تەۋە.

اَلْوَجْهُ الْبَحْرِيُّ: دېڭىز يۈزى.

قَانُونٌ بَحْرِيٌّ: دېڭىز ئىشلىرى قانۇنى.

بَحْرِيَّةٌ: دېڭىز پىلوتى، دېڭىز ئارمىيىسى.

تَيَّارَاتٌ بَحْرِيَّةٌ: دېڭىز دولقۇنى.

قُوَّةٌ بَحْرِيَّةٌ: دېڭىز ئارمىيىسى.

مَعْرَكَةٌ بَحْرِيَّةٌ: دېڭىز ئۇرۇشى.

بُحَيْرَةٌ ج بُحَيْرَاتٌ: كۆل.

بَخٍ بَخٍ: ھەببەللى، باركاللا، نېمىدېگەن ياخشى، بەك ياخشى.

بُخَارٌ ج أَبْخِرَةٌ: ھور، پار.

مَاسُورَةُ الْبُخَارِ: پار تۇرۇبىسى.

«اَلْبُخَارُ يَصْعَدُ إِلَى الْفَوْقِ»: پار يۇقىرىغا ئۆرلەيدۇ.

بُخَارِيٌّ: گازلىق، پارلىق.

حَمَّامٌ بُخَارِيٌّ: پار مۇنچىسى.

آلَةٌ بُخَارِيَّةٌ: پار ماشىنىسى.

سَفِينَةٌ بُخَارِيَّةٌ: ماتورلۇق قېيىق، ماتورلۇق كېمە.

بَخَالٌ: قاتتىق بېخىل.

بَخْبَاخٌ: قورسىقى سېلىنىپ تۇرىدىغان ئادەم.

بَخْبَخَ يُبَخْبِخُ بَخْبَخَةً: خورەك تارتتى؛ ئىسسىقتىن قورقۇپ چۆش ۋاقتىدا يول ماڭمىدى.

بَخْبَخَ : ياراپ كەتتى.

بَخْتٌ: بەخت ، تەلەي، ئامەت.

سَيِّءُ الْبَخْتِ: بەختى كاج، بىتەلەي، شۇم پېشانە.

قَلِيلُ الْبَخْتِ: بەختى كاج، بىتەلەي، شۇم پېشانە.

بَخْتَرَ يُبَخْتِرُ بَخْتَرَةً فِي مَشْيِهِ: گىدىيىۋالدى، غادىيىۋالدى.

بَخْتَرِيَّةٌ: تەكەببۇرانە، ھاكاۋۇرلارچە.

بَخَّ يَبُخُّ بَخًّا فِي النَّوْمِ: خورەك تارتتى.

بَخَّ الْمَاءَ: سۇ پۈركىدى، سۇ چاچتى.

بَخَّتِ السَّمَاءُ: سىم - سىم يامغۇر ياغدى.

بَخَّاخٌ. بَخَّاخَةٌ ج بَخَّاخَاتٌ: پۈركۈگۈچ، شىپىرىس، سىر پۈركۈگۈچ.

بَخَّرَ يُبَخِّرُ تَبْخِيرًا: پارغا ئايلاندۇردى.

بَخَّرَ الشَّيْءَ: ھورداپ دېزىنفېكسىيە قىلدى.

بَخَّرَ ثِيَابَ الْمَرِيضِ وَ نَحْوَهَا: كېسەلنىڭ كىيىملىرىنى دېزىنفېكسىيە قىلدى.

بَخَّلَ يُبَخِّلُ تَبْخِيلاً الشَّخْصَ: پىخسىققا چىقىرىۋەتتى، بېخىلغا چىقىرىۋەتتى.

بَخِّيخَةٌ ج بَخِّيخَاتٌ: شىپىرىس، پۈركۈگۈچ، سۇ چاچقۇچ.

بَخِرَ يَبْخَرُ بَخَرًا الْفَمُ: ئېغىز پۇراپ قالدى.

بَخَرَ يَبْخَرُ بَخْرًا وَبُخَارًا الْمَاءُ أَوِالْقِدْرُ: ھور چىقتى.

بَخَرٌ: ئېغىزنىڭ سېسىق پۇرىقى، ئېغىز پۇراش.

بَخَسَ يَبْخَسُ بَخْسًا الْقِيمَةَ: قىممىتىنى چۈشۈرىۋەتتى، پاخاللاشتۇرىۋەتتى.

بَخَسَ الشَّخْصَ: زۇلۇم قىلدى، ئەزدى.

بَخَسَ حُقُوقَ النَّاسِ: كىشىلەرنىڭ ھەققىنى كېمەيتىۋەتتى.

«وَلاَ تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ» ‹قرآن›: كىشىلەرنىڭ نەرسىلىرىنى كەم بەرمەڭلار.

بَخْسٌ: كېمەيتىۋەتمەك، كەم بەرمەك، باھاسىنى چۈشۈرىۋەتمەك.

بَخَعَ يَبْخَعُ بَخْعًا و بُخُوعًا و بَخَاعَةً: قايغۇرۇپ ئۆلگۈدەك بولدى، قايغۇرۇپ ئۆلەي دەپ قالدى.

بَخَقَ يَبْخَقُ بَخْقًا وَبُخُوقًا عَيْنَهُ: بىر كۆزىنى قۇيۇۋەتتى، يەكچەشمە قىلىپ قويدى.

بَخَقٌ: گىلائۇكوما (كۆز كېسەللىكىنىڭ بىر خىلى).

بَخِلَ يَبْخَلُ بَخَلاً وبُخُولاً وَ بُخْلاً بَخُلَ يَبْخُلُ بُخْلاً وَبُخُولاً: بېخىللىق قىلدى.

بَخِلَ عَلَيْهِ أَوْ عَنْهُ: پىخسىقلىق قىلدى، مەنئى قىلدى، توستى، باش تارتتى.

«بَخِلَ عَلَيْهِ بِالْمَعْلُومَاتِ الْمُتَوَافِرَةِ لَدَيْهِ»: قولىدا بار بولغان تولۇق مەلۇماتلاردىن ئۇنى خەۋەردار قىلىشقا ئۇنىمىدى.

«اَلَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ» ‹قرآن›: ئۇلار بېخىللىق قىلىدۇ، كىشىلەرنى بېخىللىققا بۇيرۇيدۇ.

بُخْلٌ: بېخىللىق، پىخسىقلىق، كۆزى كىچىكلىك.

بُخْنُقٌ ج بَخَانِقُ: مۇناخ ئايالنىڭ رومىلى.

بَخُورٌ ج أَبْخِرَةٌ وَ بَخُورَاتٌ: خۇش پۇراق، خۇش پۇراق ماتېرىياللىرى، خۇش پۇراق ماددا.

بَخِيتٌ: بەخت، تەلەي، ئامەت.

بَخِيلٌ ج بُخَلاَءُ: بېخىل، پىخسىق.

بَدَا يَبْدُو بُدُوًّا وَ بَدَاءً وَ بَدْوًا وَ بَدَاءَةً الأَمْرُ: ئاشكارا بولدى، كۆرۈندى.

بَدَا لَهُ فِي الأَمْرِ: يېڭى پىكىرگە كەلدى، باشقىچە ئويدا بولدى.

كَمَا يَبْدُو: قارىماققا، مەلۇم بولغىنىدەك.

«كَانَ يُرِيْدُ أَنْ يَتْرُكَ الإِجتِمَاعَ ثُمَّ بَدَا لَهُ أَنْ يَنْتَظِرَ» : ئۇ يىغىننى تاشلاپ كەتمەكچى بولۇۋىدى، كېيىنچە ئۇ تۇرۇپ تۇرۇش ئويىغا كەلدى.

«كَانَتِ الْحُكُومَةُ كَمَايَبْدُو تُرِيدُ الْقَضَاءَ عَلَى الْفَسَادِ» : ھۆكۈمەت قارىماققا چىرىكلىككە خاتىمە بەرمەكچى بولۇۋاتقاندەك تۇرىدۇ.

«بَدَتْ فُلاَنَةٌ أَصْغَرَ مِنْ سِنِّهَا» : ئۇ ئۆزىنىڭ ئەمەلىي يېشىدىن كىچىك كۆرۈنىدۇ.

حَسْبَ مَايَبْدُو: قارىماققا مەلۇم بولغىنىدەك.

«يَبْدُو أَنَّهُ غَيْرُ مَسْرُورٍ» : ئۇ خۇشال ئەمەستەك كۆرۈنىدۇ.

بَدَا يَبْدُو بَدَاوَةً الشَّخْصُ: قىرغا چىقتى، سەھراغا چىقتى.

بَدْأٌ. بَدَاءَةٌ: دەسلەپ، باشلىنىش نۇقتىسى، باشلىنىشى.

فَعَلَهُ عَوْدًا عَلَى بَدْءٍ أَوْ عَوْدًا وَبَدْأً: تەكرار قىلدى، قايتا ـ قايتا ئىشلىدى.

فَعَلْتُهُ بَدْأً أَوْ أَوَّلَ بَدْءٍ: ھەممىدىن بۇرۇن قىلدىم ، ئالدى بىلەن قىلدىم.

بَدْءُ السَّنَةِ الدِّرَاسِيَّةِ: ئوقۇش يىلىنىڭ باشلىنىشى.

بَدَائِيٌّ: باشلانغۇچ، دەسلەپكى.

اَلْفَنُّ الْبَدَائِيُّ: باشلانغۇچ سەنئەت، ئاددى سەنئەت.

بَدَائِيٌّ: ئەسلىدىكى، دەسلەپكى.

بَدَائِيَّةٌ: باشلانغۇچ، ئاددى.

بَدَائِيَّةٌ «فِي عِلْمِ الإِنْسَانِ وَالإِجْتِمَاعِ»: تەدرىجى تەرەققىياتنىڭ بىرىنچى باسقۇچى.

«مَاتَزَالُ بَعْضُ الأَقْوَامِ تَعِيشُ فِي هَذَا الْقَرْنِ فِي حَالَةٍ بَدَائِيَّةٍ» : بەزى مىللەتلەر بۇ ئەسىردە ھېلىمۇ ئىپتىدائى ھالەتتە ياشىماقتا.

بَدَاةٌ ج بَدَوَاتٌ: خام ـ خىيال، پەرەز.

بَدَارِ: چاپسان ـ چاپسان، تېز ـ تېز، ئىلدام، چاققان ـ چاققان.

بِدَارٌ: ئالدىرىماق.

«وَلاَ تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا» «قرآن» : ئۇلارنىڭ چوڭ بولۇپ قېلىشىدىن قورقۇپ، مال ـ مۈلكىنى بۇزۇپ ـ چېچىپ ئالدىراپ يەۋالماڭلار.

اَلْبِدَارَ اَلْبِدَارَ: تېز بولغىن، ئالدىرىغىن ، تېز كەلگىن.

بَدَارَةٌ: چۈجە.

بَدَانَةٌ: سېمىزلىك.

بَدَاهَةٌ: ھېس قىلغان بىلىم، بىۋاسىتە سېزىم.

بِالْبَدَاهَةِ: تۇساتتىنلا، دەرھاللا، بىۋاسىتە سېزىم.

بَدَاوَةٌ: كۆچمەن تۇرمۇش، سەرگەردانلىق تۇرمۇش.

بِدَايَةٌ ج بِدَايَاتٌ: دەسلەپ، باشلىنىشى، چىقىش نۇقتىسى.

فِي الْبِدَايَةِ: باشتا، دەسلەپتە، ئاۋۋىلىدە.

فِي بِدَايَةِ الأَمْرِ: ئىشنىڭ بېشىدا.

اَلْبِدَايَةُ وَ النِّهَايَةُ: باشلىنىش ۋە ئاخىرلىشىش، بېشى ۋە ئاخىرى.

«اِنْطَلَقَ فِي حَيَاتِهِ مِنْ بِدَايَةٍ مُتَوَاضِعَةٍ» : ھاياتىدا ئىشنى ئاددى باشلىنىشتىن باشلىدى.

بَدَأَ يَبْدَأُ بَدْأً: باشلىدى.

«يَجِبُ اَنْ تَبْدَأَ فِي الْعَمَلِ حَالاً» : سەن ھازىر ئىشنى باشلىشىڭ كېرەك.

بَدَأَ الشَّيْءَ وَبِهِ: ئالدى بىلەن قىلدى، ھەممىنىڭ ئالدىدا باشلىدى، ھەممىسىنىڭ ئالدىدا كىرىشتى.

بَدَأَ يَفْعَلُ كَذَا: كىرىشتى، باشلىدى.

«بَدَأَ يَقْرَأُ الْكِتَابَ»: كىتاب ئوقۇشقا باشلىدى.

بَدَأَ الشَّيْءُ: پەيدا بولدى، بارلىققا كەلدى.

بَدَأَ اللّٰهُ الْخَلْقَ: ئاللاھ مەخلۇقاتنى يوقتىن بار قىلدى.

«بَدَأَ الْكَاتِبُ مَقَالَهُ بِمُقَدِّمَةٍ عَنْ مَنْهَجِهِ»: يازغۇچى ئۆزىنىڭ ماقالىسىنى ئۆز مەسلىكى ئۈستىدە توختىلىدىغان مۇقەددىمە بىلەن باشلىدى.

«بَدَأَتِ الْحَيَاةُ تَعُودُ إِلَى وَضْعِهَا الطَّبِيعِيِّ»: ھايات ئۆزىنىڭ تەبىئىي ھالىتىگە قايتىشقا باشلىدى.

«يَبْدَأُ الْعَمَلُ فِي السَّابِعَةِ صَبَاحًا»: ئىش ئەتىگەن سائەت يەتتىدە باشلىنىدۇ.

بَدَّ يَبُدُّ بَدًّا رِجْلَيْهِ: چاتراقنى كەردى.

بُدٌّ: قېچىش يولى؛ ھەسسە، ئۈلۈش؛ قاچىدىغان يول؛ تېگىشلىك قىسىم.

لَابُدَّ وَ مِنْ غَيْرِ بُدٍّ: چوقۇم، جەزمەن، مۇقەررەر، كەم بولسا بولمايدىغان.

لَابُدَّ مِنْهُ: زۆرۈر، شەرت، لازىم، تېگىشلىك، ھاجەت.

لَابُدَّ أَنَّ: چوقۇم، زۆرۈر.

لَابُدَّ مِمَّا لَيْسَ مِنْهُ بُدٌّ: بېشانىگە پۈتۈلگەندىن قېچىپ قۇتۇلغىلى بولمايدۇ.

«لَابُدَّ مِنْ مَحْوِ الْأُمِّيَّةِ إِذَا أَرَدْنَا أَنْ نَرْفَعَ مُسْتَوَى الْمَعِيشَةِ فِي الْبِلَادِ»: ئەگەر مەملىكەتنىڭ تۇرمۇش سەۋىيىسىنى يۇقىرى كۆتۈرمەكچى بولىدىكەنمىز، چوقۇم ساۋاتسىزلىقنى تۈگىتىشىمىز كېرەك.

«لَابُدَّ أَنَّكَ مُسْتَعِدٌّ لِتَحَمُّلِ الْمَسْؤُلِيَّةِ»: سەن مەسئۇلىيەتنى ئۈستۈڭگە ئېلىش ئۈچۈن تەييار تۇرۇشۇڭ كېرەك.

«مَنْ سَارَ عَلَى الطَّرِيقِ الصَّحِيحِ لَابُدَّ أَنْ يَصِلَ إِلَى مَا يُرِيدُ»: توغرا يولدا ماڭغان ئادەم، چوقۇم مەقسىتىگە يېتىدۇ.

حَدَثَتْ حَادِثَةٌ لَابُدَّ مِنْهَا: ساقلىنىش قىيىن بولغان بىر ۋەقە يۈز بەردى.

بَدَّالٌ: يېمەك - ئىچمەك سودىگىرى، ھۆپپىگەر، سەرراپ.

بَدَّالَةٌ ج بَدَّالَاتُ التِّلِفُونَاتِ: تېلېفون باش ئاپپاراتى.

بَدَّدَ يُبَدِّدُ تَبْدِيدًا: ئايرىۋەتتى، تارقىتىۋەتتى.

بَدَّدَ الْمَالَ: مالنى بۇزۇپ چېچىۋەتتى.

بَدَّدَ ظُنُونَهُ: ئۇنىڭ گۇمانلىرىنى تۈگەتتى.

بَدَّدَ طَاقَتَهُ بِدُونِ تَخْطِيطٍ أَوْتَفْكِيرٍ: ئۆز كۈچىنى پىلانسىز ۋە ئويلىماستىن بىكار قىلىۋەتتى.

بَدَّعَ يُبَدِّعُ تَبْدِيعًا الشَّخْصَ: ئۇنى بىدئەتچى دەپ تۆھمەت قىلدى.

بَدَّعَ الشَّخْصُ: ئىجاد قىلدى، كەشىپ قىلدى.

بَدَّلَ يُبَدِّلُ تَبْدِيلًا: ئالماشتۇردى، يەڭگۈشلىدى، ئۆزگەرتتى.

بَدَّلَ الْكَلَامَ: سۆزنى ئۆزگەرتىۋەتتى.

بَدَّلَ الشَّيْءَ بِغَيْرِهِ: تېگىشىۋالدى.

«بَدَّلَ الثَّوْبَ الْجَدِيدَ بِالثَّوْبِ الْقَدِيمِ»: يېڭى كېيىمنى كونا كىيىمگە تېگىشتى.

بَدَّنَ يُبَدِّنُ تَبْدِينًا الرَّجُلُ: ياشىنىپ قالدى.

«أَنَّ الرَّسُولَ لَمَّا بَدَّنَ قَالَ تَمِيمُ الدَّارِيِّ أَلَا نَتَّخِذُ لَكَ مِنْبَرًا» (حديث): پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ياشىنىپ قالغان چاغدا تەمىيمۇددارى ئۇنىڭغا: «بىرەر مۇنبەر قويۇۋالساڭچۇ» دېدى.

بَدَرَ يَبْدُرُ بُدُورًا إِلَيْهِ: ئالدىرىدى، ئالدىغا ئۆتۈۋالدى، ئالدىنى تالاشتى، ئالدىدا ماڭدى.

بَدَرَ الشَّخْصَ بِالشَّيْءِ: ئالدىراتتى.

بَدَرَ صَدِيقَهُ بِالتَّحِيَّةِ وَالسُّؤَالِ عَنْ حَالِهِ: دوستىنى سالام ۋە ھال سوراشلار بىلەن ئالدىرىتىپ قويدى.

بَدَرَتْ بَادِرَةٌ مِنْهُ: ئاغزىدىن چىقىپ كەتتى، دەپ تاشلىدى، ئارتۇقچە گەپ قىلىپ قويدى.

بَدَرَتْ كَلِمَةٌ: دەپ تاشلىدى، ئاغزىدىن چىقىپ كەتتى، ئۇشۇقچە گەپ قىلىپ قويدى.

بَدَرَتْ مِنْهُ كَلِمَاتٌ نَابِيَةٌ: ئۇنىڭ ئاغزىدىن سەت گەپلەر چىقىپ كېتىپ قالدى.

بَدْرٌ ج بُدُورٌ: تولۇن ئاي، 14 كۈنلۈك ئاي.

لَيْلَةُ الْبَدْرِ: ئاينىڭ 14 ـ كېچىسى.

بَدْرَةٌ ج بِدَرٌ و بُدُورٌ: ئۇن مىڭلىك تەڭگە.

بَدْرُومٌ: گەمە، گېپرەم، يەرئاستى ئۆيى، بىنانىڭ ئاڭ ئاستىنقى قەۋىتى.

بَدْرِيٌّ: بەدرى غازىتىغا قاتناشقان ساھابە.

بَدْرِيٌّ مِنَ الزَّرْعِ: دەسلەپكى زىرائەت.

بَدْرِيَّةٌ ج بَدَارِيُّ: چۆجە.

بَدَعَ يَبْدَعُ بَدْعًا الشَّيْءَ: كەشىپ قىلدى، ئىجاد قىلدى، پاراتتى، يېڭىلىق پاراتتى، يېڭى يول تۇتتى.

بَدُعَ يَبْدُعُ بَدَاعَةً الشَّيْءُ: ياخشى بولسۇن ياكى يامان بولسۇن، ئىش چېكىگە يەتتى.

بَدْعٌ: ئىجاد قىلماق، پاراتماق.

بِدْعٌ ج أَبْدَاعٌ وَبُدْعٌ: يېڭى شەيئى، يېڭى ئىش.

«قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ» (قرآن): ئېيتقىنكى «مەن تۇنجى پەيغەمبەر ئەمەسمەن.»

«هَذَا الشِّعْرُ بِدْعٌ فِي بَابِهِ»: بۇ شېئىر ئۆز بابىدا ئۆزگىچىدۇر.

لَابِدْعَ مِنْ: ھەيران قالارلىق ئەمەس، ئەجەبلەنەرلىك ئەمەس.

«لَا بِدْعَ مِنْ أَنَّهُ أَقْبَلَ عَلَى عَمَلِهِ مُتَحَمِّسًا»: ئۇنىڭ ئۆز ئىشىغا قىزغىن كىرىشىپ كەتكەنلىكى ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس.

لَابِدْعَ فِي ذَلِكَ: ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس.

بِدْعَةٌ ج بِدَعٌ: يېڭى ئىش، بىدئەت، يېڭى ئىبقىم.

أَهْلُ الْبِدَعِ: بىدئەتچىلەر.

«عُنِيَ بِالْإِصْلَاحِ الدِّينِيِّ وَ ذَمِّ الْبِدَعِ وَ مُهَاجَمَةِ الْخُرَافَاتِ»: دىنىي ئىسلاھاتقا، بىدئەتلەرنى ئەيىبلەشكە، خۇراپاتلارغا ھۇجۇم قىلىشقا ئەھمىيەت بېرىلدى.

بِدْعِيٌّ: بىدئەتكە مەنسۇپ، بىدئەتكە تەۋە.

بَدَلَ يَبْدُلُ بَدْلًا: ئۆزگەرتتى، ئالماشتۇردى، يەڭگۈشلىدى.

بَدَلٌ ج أَبْدَالٌ: ئورنىنى باسىدىغان، ئىززباسار؛ ئىسىل؛ تەسەۋۋۇپ ئىستىلاھىدا پۈتۈنلەي ئاللاھقا بېرىلگەن ئەۋلىيا.

بَدَلُ الْإِشْتِرَاكِ فِي الْجَرِيدَةِ: گېزىتكە مۇشتەرى بولۇش پۇلى.

بَدَلُ الْحُضُورِ: قاتنىشىش پۇلى.

بَدَلُ السَّكَنِ: ئولتۇراقلىشىش ياردەم پۇلى.

بَدَلُ الْخِدْمَةِ الْعَسْكَرِيَّةِ: ھەربىي خىزمەت ئەپىقىسى.

بَدَلُ تَخَصُّصٍ: ئىختىساسلىشىش راسخوتى.

بَدَلُ سَفَرٍ: سەپەر خىراجىتى.

بَدَلُ اِنْتِقَالٍ: يۆتكىلىش ھەققى.

بَدَلُ تَمْثِيلٍ: رول ئېلىش ھەققى.

بَدَلُ تَفَرُّغٍ: بوشىنىش ھەققى.

«أَعْطَاهُ كُتُبًا بَدَلَ الْهَدِيَّةِ الَّتِي وَعَدَهُ بِهَا»: ئۇنىڭغا بېرىشكە ۋەدە قىلغان سوۋغىنىڭ ئورنىغا كىتابلارنى بەردى.

«سَأَذْهَبُ إِلَى الْقَرْيَةِ بَدَلًا مِنَ الْمَدِينَةِ»: شەھەرگە بارغىنىمنىڭ ئورنىغا يېزىغا بارىمەن.

بَدَلًا مِنْ كَذَا: ئۇنىڭ ئورنىغا، ... غا ۋاكالىتەن.

«تُؤَكِّدُ الْمَدَارِسُ التَّقْلِيدِيَّةُ عَلَى الْحِفْظِ بَدَلًا مِنْ تَنْمِيَةِ الْقُوَى الْعَقْلِيَّةِ لَدَى الطُّلَّابِ»: ئەنئەنىۋى مەكتەپلەر ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئەقلىي قۇۋۋىتىنى ئاشۇرۇشنىڭ ئورنىغا ئۆلۈك يادلاشنى تەكىتلەيدۇ.

بَدَّلَ: ئۆزگەرتمەك، تېگىشمەك، نۆۋەتلەشمەك، ئالماشماق، ئالماشتۇرماق.

بَدْلَةٌ ج بَدَلَاتٌ: پەلتو، تون، تاشقى كىيىم.

بَدْلَةُ السَّهْرَةِ: كېچىلىك مۇراسىم كىيىمى.

بَدْلَةُ الشُّغْلِ: ئىش كىيىمى.

بَدْلَةُ تَدْرِيبٍ: تەنھەرىكەت كىيىمى.

بَدْلَةٌ جَاهِزَةٌ: تەييار كىيىم.

بَدْلَةٌ رَسْمِيَّةٌ: مۇراسىم كىيىمى.

بَدْلَةٌ عَسْكَرِيَّةٌ: ھەربىي فورما.

بَدَنَ يَبْدُنُ بَدَانَةً وَبَدَانًا وَ بَدُنَ يَبْدُنُ بُدْنًا وَ بُدْنًا وَ بُدُونًا: سەمرىپ كەتتى.

بَدَنٌ ج أَبْدَانٌ: بەدەن، تەن، گەۋدە.

بَدَنَةٌ ج بَدَنَاتٌ وَ بُدْنٌ وَ بُدُنٌ: مەككىدە قۇربان-لىق قىلىنىدىغان كالا ياكى تۆگە.

«وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللّٰهِ» «قرآن»: تۆگىنى ئاللاھنىڭ (دىنىنىڭ) ئالامەتلىرىدىن قىلدۇق.

بَدَنَةٌ ج بَدَنَاتٌ: قەبىلە، مىللەت، ئۇلۇس.

بَدَنِيٌّ: بەدەنگە مەنسۇپ.

تَرْبِيَةٌ بَدَنِيَّةٌ: تەنتەربىيە.

اَلرِّيَاضَةُ الْبَدَنِيَّةُ: تەنتەربىيە، تەنھەرىكەت.

بَدَهَ يَبْدَهُ بَدْهًا وَ بَدَاهَةً الرَّجُلَ: ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم قىلدى.

بَدَهِيٌّ: ئۆزۈن ئويلاشقا ھاجەتسىز، ناھايىتى روشەنكى، دېمىسىمۇ چۈشىنىشلىك، ئۆز - ئۆزىدىن مەلۇم، ئاكسىئوما.

بَدْوٌ: كۆچمەن، كۆچمەنلىك تۇرمۇشى ، سەھرا.

«مَازَالَ الْبَدْوُ يُكَوِّنُونَ نِسْبَةً كَبِيرَةً مِنْ سُكَّانِ الْعَالَمِ الْعَرَبِيِّ» : كۆچمەنلەر ئەرەب دۇنيا-سىنىڭ ئاھالىلىرى ئىچىدە يەنىلا زور نىسبەت-نى ئىگىلەپ تۇرماقتا.

«يَعْرِفُ الْبَدْوُ طُرُقَ الْقَوَافِلِ فِي الصَّحْرَاءِ» : بەدەۋىيلەر سەھرادىكى كارۋان يوللىرىنى بىلە-دۇ.

بَدَوِيٌّ م بَدَوِيَّةٌ ج بَدَاوِيٌّ: سەھرالىق، يېزىلىق، قىرلىق.

«اَلْبَدَوِيُّ يَرْعَى غَنَمَهُ فِي ضَوَاحِي الْمَدِينَةِ» : بەدەۋى ئۆزىنىڭ پادىسىنى شەھەر ئەتراپىدا بېقىۋاتىدۇ.

«عَاشَ حَيَاةً بَدَوِيَّةً» : ئۇ سەھرا تۇرمۇشىنى باشتىن كەچۈردى.

بَدِيعٌ ج بَدَائِعُ: ئىجاد قىلىنغان نەرسە، كەشىپ قىلىنغان نەرسە، ئېسىل، تەڭداشسىز، ئاجا-يىپ گۆزەل.

«بَدِيعُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ» «قرآن» : ئاللاھ ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى يوقتىن بار قىلغۇچىد-دۇر.

عِلْمُ الْبَدِيعِ: ئەرەب تىلى ئىستىلىستىكىسىنىڭ 3 - قىسمى.

اَلْبَدِيعُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بىرى بولۇپ، «يوقنى بار قىلغۇچى ئاللاھ» دېگەن مەنىدە.

بَدِيعَةٌ ج بَدَائِعُ: يېڭى ئىش، كەم كۆرۈلىدىغان ئىش، كەم ئۇچرايدىغان ھادىسە، يېڭى - يېڭى ھادىسە.

بَدِيعِيٌّ: بەدىئىي، ئىستىلىستىكىلىق.

أُسْلُوبٌ بَدِيعِيٌّ: بەدىئىي ئۇسلۇب.

«يُسْرِفُ بَعْضُ الْكُتَّابِ الْقُدَامَى فِي اسْتِعْمَالِ الْمُحَسِّنَاتِ الْبَدِيعِيَّةِ: قەدىمكى بەزى يازغۇچە-لار سۆزلەرنى بەدىئىي چىرايلىق قىلىپ ئىشلىتىشتە چەكتىن ئاشۇرۇۋاتىدۇ.

بَدِيلٌ ج بُدَلَاءُ وَ أَبْدَالٌ: ئورنىنى باسىدىغان، ئىزباسار، ئېسىل، ۋاكالەتچى.

بَدِيلٌ «فِي السِّينَمَاءِ» : ئىككىنچى رولنى ئالغۇچى.

بَدِيلٌ ج أَبْدَالٌ «عِنْدَالصُّوفِيَّةِ» : مۇرىدلارنىڭ ئىشى تاپشۇرۇلغان شەخسنىڭ لەقىمى.

بَدِيلَةٌ ج بَدَائِلُ: سودا ماللىرى ۋە ماشىنا ئۈسكۈ-نىلىرىنىڭ زاپاس پارچىسى.

مَوَادُّ بَدِيلَةٌ: تەبىئىي مادىلارنىڭ ئورنىغا ئىشلىتىلىدىغان رېزىنكە ۋە سۈنئىي چىگە قاتارلىق نەرسىلەر.

بَدِينٌ ج بُدْنٌ: سېمىز.

بَدِيهَةٌ: تۇساتتىنلا، دەرھاللا، ئۆزۈن ئويلانماس-تىنلا، ئىشنىڭ ئەۋۋىلى.

أَجَابَ عَلَى الْبَدِيهَةِ: ئويلاپ تۇرمايلا جاۋاب بەردى.

صَاحِبُ بَدِيهَةٍ: ھازىر جاۋاب.

عَلَى الْبَدِيهَةِ: ئۇزلۇكىدىن.

حَاضِرُ الْبَدِيهَةِ: ھازىر جاۋاب.

بَدِيهِيٌّ: ئۆز - ئۆزىدىن مەلۇم، چۈشىنەندۇرۇش ھاجەتسىز.

مِنَ الْبَدِيهِيِّ: ئوچۇق ئاشكارا.

«مِنَ الْبَدِيهِيِّ أَنَّ دُعَاةَ الْإِقْلِيمِيَّةِ يُعَارِضُونَ أَيَّ مَشْرُوعٍ لِتَوْحِيدِ الْعَرَبِ» : تار رامكىلىق يۇرتۋازلىق تەشەببۇسچىلىرىنىڭ ئەرەبلەرنى بىرلەشتۈرىدىغان ھەرقانداق پىلانغا قارشى تۇرۇشى ئېنىق.

بَدِيهِيَّةٌ ج **بَدِيهِيَّاتٌ**: پاكىت ـ ئىسپاتقا ئېھتىياجى بولمىغان ھەقىقەت، ئۆز ـ ئۆزىدىن مەلۇم ئىش، ئاكسىئوما.

«إِنَّ مَا يَقُولُهُ الْمُؤَلِّفُ يُعَدُّ مِنَ الْبَدِيهِيَّاتِ» : ئاپتورنىڭ ئېيتقانلىرى ھېچقانداق پاكىت تەلەپ قىلمايدىغان ھەقىقەتتۇر.

بَذَاءَةٌ: سەت گەپ، ئىپلاس سۆز، شەرمەندىلىك، ئۇياتسىزلىق.

بَذَاءَةُ اللِّسَانِ: ئاغزى يامان، گېپى سەت، گېپى سېسىق.

«عُرِفَ بِبَذَاءَةِ لِسَانِهِ» : ئۇ ئاغزى يامانلىق بىلەن تونۇلغان.

بَذَاذَةٌ: پاسكىنىچىلىق، مەينەتچىلىك، كىر باسقان.

بَذَأَ يَبْذَأُ بَذْأً الشَّخْصَ: كەمسىتتى، سەل قارىدى، مەنسىتمىدى.

بَذُؤَ يَبْذُؤُ بَذْءً وبَذَاءَةً: ئاغزى يامان بولدى، ئەخلاقسىز بولدى، ئەدەپسىز بولدى.

بَذِئَ يَبْذَأُ بَذَاءً وبَذَاءَةً الرَّجُلَ: سەت گەپلەرنى قىلدى، ئەدەپسىزلىك قىلدى.

بَذِئَ عَلَيْهِ: ئۇنى كەمسىتتى، خورلىدى، تىللىدى.

بَذِيءٌ ج **أَبْذِيَاءُ**: ئاغزى يامان، ئەدەپسىز.

بَذِيئَةٌ ج **بَذِيئَاتٌ**: ئەخلاقسىز.

بَذَخَ يَبْذَخُ بَذَخًا وبَذِخَ يَبْذَخُ بَذَخًا و بَذْخ يَبْذُخ بَذَاخَةً: تەكەببۇرلۇق قىلدى، ھاكاۋۇرلۇق قىلدى، چوڭچىلىق قىلدى؛ ئېگىز بولدى.

بَذَخَ الْجَبَلُ و نَحْوُهُ: تاغ ئېگىز بولدى.

بَذِخَ الشَّخْصُ: شەرەپلىك بولدى.

بَذَخٌ: باياشات، باياشاتچىلىق.

«عَاشَ حَيَاةَ بَذَخٍ وَلَهْوٍ» : ئۇ راھەت ـ پاراغەت ۋە ئويۇن ـ كۈلكە بىلەن ياشىدى.

بَذْخٌ: ھاكاۋۇرلۇق قىلماق، كۆزنى چوڭ تۇتماق، تەكەببۇرلۇق قىلماق.

بَذَّ يَبَذُّ بَذًّا و بَذَاذًا و بَذَاذَةً و بُذُوذَةً: سالتاڭ يۈردى: ئېگىز ـ پەس كىيىملەر بىلەن يۈردى، جۇل ـ جۇل كىيىملەر بىلەن يۈردى.

بَذَّ يَبُذُّ بَذًّا: يەڭدى، بويسۇندۇردى.

بَذَّ أَقْرَانَهُ: تەڭتۇشلىرىدىن ئۈستۈن چىقتى.

بَذٌّ: ئۈستى ـ بېشى پاسكىنا، كىيىملىرى مەينەت، كىيىنىشى قالايمىقان؛ تەڭداشسىز، بىردىنبىر، مىسلىسىز.

بَذَّارٌ: ئۇرۇق چاچقۇچى، ئۇرۇق سالغۇچى.

بَذَّارَةٌ: ئۇرۇق چېچىش ماشىنىسى، سىيالكا.

بَذَّرَ يُبَذِّرُ تَبْذِيرًا: ئىسراپ قىلغۇچتى، بەتخەجلىك قىلدى، بۇزۇپ چاچتى.

«وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ» «قرآن» : ئىسراپ قىلمىغىن، ئىسراپ قىلغۇچىلار ھەقىقەتەن شەيتانلارنىڭ قېرىنداشلىرىدۇر.

بَذَرَ يَبْذُرُ بَذْرًا الْحَبَّ: تېرىدى، ئۇرۇق چاچتى.

بَذَرَ الْبُذُورَ: ئۇرۇق سالدى، تېرىدى.

بَذَرَالتَّفْرِقَةَ: ئىتتىپاقسىزلىق تېرىدى.

بَذَرَ مَالَهُ: مېلىنى ئىسراپ قىلدى، بۇزۇپ چاچتى.

«سَادَتِ الطَّائِفِيَّةُ فِي الْبِلَادِ فَبَذَرَتْ بُذُورَالْفِتْنَةِ وَالشِّقَاقِ بَيْنَ أَبْنَاءِ الشَّعْبِ الْوَاحِدِ» : يۇرتتا گۇرۇھۋازلىق ئۈستۈنلۈك قازىنىپ بىر مىللەت كىشىلىرى ئارىسىدا پىتنە ـ پاسات ۋە تەپرىقىچىلىقنىڭ ئۇرۇقىنى چاچتى.

بَذْرٌ: تېرىش، ئۇرۇق چېچىش.

بِذْرٌ ج **بُذُورٌ**: ئۇرۇق، دان؛ نەسىل؛ مايىسا.

«إِنَّ هَؤُلَاءِ لَبَذْرُ سُوْءٍ» : بۇلار يامان ئەۋلادلاردۇر.

«لَقَدْ نَقَعْتُ هَذِهِ الْبُذُورَ فِى الْمَاءِ الْفَاتِرِ» : بۇ ئۇرۇقلارنى ئىللىمان سۇغا چىلىدىم.

بُذُورُالتَّفْرِقَةِ وَ الْفِتْنَةِ وَ نَحْوِهِمَا: تەپرىقىچىلىك ۋە پىتنە ـ پاسات ئۇرۇقلىرى.

بَذِرٌ: بەتخەج، ئىسراپخور.

بَذْرَةٌ ج بَذْرَاتٌ و بَذْرٌ: بىر تال ئۇرۇق.

بَذَلَ يَبْذُلُ و يَبْذِلُ بَذْلاً الشَّيْءَ: چىقىم قىلدى، سەرپ قىلدى، سېخىلىق قىلدى.

بَذَلَ التَّضْحِيَّاتِ: قۇربانلارنى بەردى.

بَذَلَ وُسْعَهُ: قولىدىن كېلىشىچە تىرىشتى، تىرىشچانلىق كۆرسەتتى.

بَذَلَ جُهْدَهُ: زور تىرىشچانلىق كۆرسەتتى.

«بَذَلَ الْغَالِي وَالنَّفِيْسَ أَوْبَذَلَ النَّفْسَ وَالنَّفِيْسَ» : ئۆزىنى ۋە پۇل ـ مېلىنى قۇربان قىلدى، ھېچنېمىسىنى ئايىمىدى.

بَذَلَ نَفْسَهُ دُونَ وَطَنِهِ: ۋەتەن ئالدىدا ئۆزىنى پىدا قىلدى.

بَذَلَ نَفْسَهُ فِي سَبِيْلِ وَطَنِهِ: ۋەتەن ئۈچۈن ئۆزىنى پىدا قىلدى.

بَذَلَ قُصَارَى جُهُودِهِ: پۈتۈن كۈچىنى سەرپ قىلدى.

بَذَلَ أَقْصَى الْجُهُودِ: پۈتۈن كۈچىنى سەرپ قىلدى.

بَذَلَ الْمَسَاعِيَ الْحَمِيْدَةَ: ناھايىتى ياخشى تىرىشتى، ئەستايىدىل مۇئامىلىدە بولدى.

«مَنْ بَذَلَ بَعْضَ عِنَايَتِهِ لَكَ فَابْذُلْ جَمِيعَ شُكْرِكَ لَهُ» : ساڭا ئازراق ياخشىلىق قىلغان كىشىگە پۈتۈن تەشەككۈرىڭنى ئايىما.

«بَذَلْتُ جُهْدًا كَبِيْرًا» : مەن كۆپ تىرىشچانلىق كۆرسەتتىم.

«كُلُّ شَيْءٍ يُمْكِنُ أَنْ تُتْقِنَهُ مَادُمْتَ تَبْذُلُ جُهْدًا فِى سَبِيْلِ ذَلِكَ» : تىرىشىدىغانلا بولساڭ، ھەرقانداق نەرسىنى پۇختا ئىگىلىيەلەيسەن.

بَذْلٌ: (پۇل ـ مال قاتارلىقلارنى) بەرمەك، سەرپ قىلماق.

«صَوْنُهُ خَيْرٌ مِنْ بَذْلِهِ» : ئۇنىڭ تاشقى كۆرۈنۈشىدىن ئىچكى كۆرۈنۈشى ئارتۇق.

بِذْلَةٌ ج . بِذَلٌ: ئىش كىيىمى، خىزمەت كىيىمى.

بِذْلَةُ الْعَمَلِ . بِذْلَةُ الشُّغْلِ: ئىش كىيىمى، خىزمەت كىيىمى.

بِذْلَةُ السَّهْرَةِ: كېچىلىك كىيىم.

بَذُورٌ ج بُذُرٌ: سۆزمەنچى، سىر ساقلىيالمايدىغان، قورسىقىدا گەپ ياتمايدىغان.

بَذِيءٌ: سەت گەپ قىلماق، پاسكىنا سۆز، ئاغزى يامان.

اَلْبَذِيْئَةُ مِنَ الْأَرَاضِي: قاقاس زېمىن.

يَتَلَفَّظُ بِأَلْفَاظٍ بَذِيْئَةٍ: ئۇ سەت گەپلەرنى قىلماقتا.

بَذِيخٌ ج بُذَخَاءُ: مەغرۇر، تەكەببۇر؛ ئۇلۇغ.

بَذِيذٌ: مىسلى، ئوخشىشى.

بَذِيْمٌ م بَذِيْمَةٌ: ئورۇنلۇق غەزەپلىنىدىغان ئادەم؛ زەردىسى بار ئادەم؛ كۈچلۈك ئادەم؛ ئاغزى پۇرايدىغان ئادەم.

بُذَيْرَةٌ ج بُذَيْرَاتٌ: يېڭى تۈتقان دان.

بَرْءٌ: يارىتماق، ئىجاد قىلماق.

بُرْءٌ: ساقايماق، شىپا تاپماق، سالامەتلىككە ئېرىشمەك.

بَرَاءٌ: گۇناھسىز، ساپ؛ ئادا ـ جۇدا.

«إِنِّي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ» «قرآن» : سىلەر چوقۇنۇۋاتقان بۇتلاردىن مەن راستىنلا ئادا ـ جۇدا مەن.

بَرَاءَةٌ: پاكلىق، گۇناھسىزلىق؛ كەچۈرۈم قىلماق؛ ئازاد قىلماق.

بَرَاءَةُ الْإِعْتِمَادِ: دۆلەت خېتى (تولۇق ھوقۇقلۇق دىپلوماتلارغا بېرىلىدىغان ئىجازەتنامە.)

بَرَاءَةُ الْإِخْتِرَاعِ: پاتېنت ھوقۇقى.

بَرَاءَةٌ ج بَرَاءَاتٌ: گۇۋاھلىق، رۇخسەت، گۇۋاھنامە، شاھادەتنامە، گۇۋاھلىق خېتى.

بَرَاحٌ: بىكار جاي، بوش يەر، كەڭلىك.

بُرَادَةٌ: تۆمۈرنى ئاۋلاپ سۈزۈۋتقان چاغدا چۈشۈپ قالىدىغان ئۇۋاقلار.

اَلْبَرَازُ: چۆل.

بِرَازُ الْإِنْسَانِ: گەندە، پوق.

بِرَازُ الْحَيَوَانِ: تېزەك، پوق، قىغ.

اَلْمَوَادُّ الْبَرَازِيَّةُ: پوق ـ سۈيدۈك.

بُرَاشِمُ: كۆزى ئىتتىك ئادەم.

اَلْبُرَاضَةُ. اَلْبُرَاضُ: ئاز، ئازغىنە.

بُرَاطِمُ: دورداي كالپۇك.

بَرَاعَةٌ: ماھارەت، پۇختىلىق، پىششىقلىق.

بَرَاعَةُ الْمَطْلَعِ «فِي النَّقْدِوَالْبَلاَغَةِ»: چىرايلىق باشلىنىش.

«عُرِفَ الشَّاعِرُبِبَرَاعَتِهِفِي اسْتِعْمَالِ اللُّغَةِ»: بۇ شائىر تىل قوللىنىشتىكى ماھارىتى بىلەن مەشھۇر.

بُرَاقٌ: ئۇچقۇر ئات، دۇلدۇل، تۇلپار.

أَبُو بَرَاقِشَ: سەۋە قۇشى؛ مەككار ئادەم، مەيدانسىز ئادەم، تۇرالغۇسى يوق ئادەم (خەلقنىڭ شۇملۇق ئېلىپ كەلگۈچىگە تەمسىل قىلىنىشى).

«عَلَى أَهْلِهَا جَنَتْ بَرَاقِشُ» «مثل»: خەلقنىڭ بالايىئاپەت ئېلىپ كەلدى.

بَرَامٌ: يىپ، ئېشىلگەن ئارغامچا ۋە شوينا، بوغقۇچ (ئاياغ قاتارلىقلارنىڭ).

بِرَانٌ ج بُرْنٌ: قارا تۇمشۇقلۇق دېڭىز بېلىقى.

بَرَأَ يَبْرَأُ بَرْأً وَ بُرُوءًا: ياراتتى، ئىجاد قىلدى، ياسىدى.

بَرَأَ اللّٰهُ الْخَلْقَ: ئاللاھ مەخلۇقاتنى ياراتتى.

بَرَأَ مِنَ الْمَرَضِ: كېسەلدىن ساقايدى.

بَرُؤَ يَبْرُؤُ بُرْءًا أَوْ بَرْءًا وَ بُرُوءًا الشَّخْصُ: توغرا نىيەتلىك بولدى، ئاق كۆڭۈل بولدى.

بَرْبَخٌ ج بَرَابِخُ: يەر ئاستى سۇ يولى، يۇندا ئاققۇزۇش يولى.

بَرْبَرَ يُبَرْبِرُ بَرْبَرَةً الْكَلاَمَ: ۋاراڭ - چۇرۇڭ قىلدى، غەۋغا قىلدى، ۋارقىراشتى.

بِرْبِرٌ ج بَرَابِرُ: چۈجە.

بَرْبَرٌ ج بَرَابِرَةٌ: بەربەرلەر، بەربەر مىللىتى.

بَرْبَرِيٌّ ج بَرْبَرِيُّونَ وبَرَابِرَةٌ: ياۋايى، ياۋۇز، ۋەھشى، مەدەنىيەتسىز.

عَمَلٌ بَرْبَرِيٌّ: ياۋۇز ھەرىكەت.

«قَامَ الْعَدُوُّ بِاعْتِدَاءٍ بَرْبَرِيٍّ عَلَى مُخَيَّمَاتِ اللاَّجِئِيْنَ»: دۈشمەن مۇساپىرلار لاگېرىغا ياۋۇزلۇق بىلەن تاجاۋۇز قىلدى.

بَرْبَرِيَّةٌ: ياۋۇزلۇق، ياۋايىلىق، ۋەھشىيلىك.

بُرْتُقَالٌ الْوَاحِدَةُ بُرْتُقَالَةٌ ج بُرْتُقَالاَتٌ: ئاپېلسىن، جوزە.

«اَلْبُرْتُقَالُ أَغْلَى مِنَ الْمَوْزِ ثَمَنًا فِي هَذِهِ الْمِنْطَقَةِ»: بۇ رايوندا ئاپېلسىن باناندىن قىممەت.

بُرْتُقَالِيٌّ: ئاپېلسىنغا مەنسۇپ.

لَوْنٌ بُرْتُقَالِيٌّ: ئاپېلسىن رەڭمە.

بُرْثُنٌ ج بَرَاثِنُ: قۇش ۋە يىرتقۇچ ھايۋانلارنىڭ تىرنىقى.

بَرَاثِنُ الْإِسْتِعْمَارِ: جاھانگىرلىكنىڭ چاڭگىلى.

بَرَاثِنُ الْجُوعِ وَ الْمَرَضِ وَالْجَهْلِ: ئاچلىق، كېسەللىك ۋە نادانلىق پەنجىسى (چاڭگىلى).

بَرَجَ يَبْرَجُ بُرُوجًا الشَّيْءُ: مەيدانغا كەلدى، ئاشكارىلاندى، ئاشكارا بولدى.

بُرْجٌ ج بُرُوجٌ وَ أَبْرَاجٌ و أَبْرِجَةٌ: قورغان، قەلئە، ئىستىھكام؛ ساراي، راۋاق.

«أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْكُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ» «قرآن»: قەيەردە بولماڭلار، ئۆلۈم سىلەرنى تاپىدۇ. سىلەر مۇستەھكەم قەلئەدە بولغان تەقدىردىمۇ.

بُرُوجُ الْأَفْلاَكِ: 12 بۇرج.

بُرْجُ الْأَسَدِ: ئەسەد بۇرجى.

بُرْجُ الثَّوْرِ: سەۋر بۇرجى.

بُرْجُ الْجَدْيِ: جەدى بۇرجى.

بُرْجُ الْجَوْزَاءِ: جەۋزا بۇرجى.

بُرْجُ الْحَمَلِ: ھەمەل بۇرجى.

بُرْجُ الْحُوتِ: ھوت بۇرجى.

بُرْجُ الدَّلْوِ: دەلۋە بۇرجى.

بُرْجُ السَّرَطَانِ: سەرەتان بۇرجى.

بُرْجُ السُّنْبُلَةِ: سۇنبۇلە بۇرجى.

بُرْجُ الْعَقْرَبِ: ئەقرەب بۇرجى.

بُرْجُ الْقَوْسِ وَالرَّامِي: قەۋس بۇرجى.

بُرْجُ الْمِيزَانِ: مىزان بۇرجى.

بُرْجُ الْمِدْفَعِ: زەمبىرەك سۇپىسى.

بُرْجُ الْحَمَامِ: كەپتەر قەپىسى، كەپتەرخانا.

بُرْجُ الْإِرْسَالِ: تارقىتىش راۋىقى.

بُرْجُ بَابِلَ: بابىلدا قەدىمكى دەۋردە بىنا قىلىنغان مەشھۇر تارىخىي قەلئە.

بُرْجٌ عَاجِيٌّ: ئەدەب پاكى سەنئەتكارلارنىڭ ئىجتىمائىي مەسىلىلەردىن ئۆزىنى قاچۇرۇ- شى.

«أُدَبَاءُالْعَاجِيِّيَعْلُونَبِمَايَهُمُ النَّاسَ مُبَاشَرَةً» : ئىجتىمائىي مەسىلىلەردىن ئۆزىنى قاچۇرىد- غان ئەدىبلەر كىشىلەرگە بىۋاستە مۇناسىۋەتتى بولمىغان شەيئىلەر بىلەن شۇغۇللىنىدۇ.

بُرْجُ الْمُرَاقَبَةِ: كۆزىتىش مۇنارى (ئايرودروم پاكى ھەربىي پاراخوتلاردا مەخسۇس كۆزىتىش ئۈچۈن ئورنىتىلغان مۇنار).

بِرْجَاسٌ: مۇسابىقە، بەيگە.

بَرْجَسَ يُبَرْجِسُ بَرْجَسَةً: ئات بەيگىسىگە قاتناش- تى.

بَرْجَلَ يُبَرْجِلُ بَرْجَلَةً: تەرتىپسىنى بۇزدى، قالاي- مىقان قىلدى.

بُرْجُمَةٌ ج بَرَاجِمُ: ئۇگە، بوغۇم (قول ۋە پۇت بارماقلىرىنىڭ).

بُرْجُوَازِيٌّ: بۇرژۇئاز، بۇرژۇئاچە، بۇرژۇئازىيىگە خاس.

أَدَبٌ بُرْجُوَازِيٌّ: بۇرژۇئا ئەدەبىياتى.

بُرْجُوَازِيَّةٌ: بۇرژۇئازىيە سىنىپى.

بَرِحَ يَبْرَحُ بَرَاحًا الْمَكَانَ: ئايرىلدى، چەتنىدى.

«فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي» (قرآن) : ئاتام ماڭا رۇخسەت قىلمىغىچە بۇ يەردىن ھەرگىز ئايرىلمايمەن.

مَا بَرِحَ: ئاۋۋالقىدەكلا، يەنىلا، ئىلگىرىكىدەكلا، يەنە شۇنداق.

بَرِحَ الْأَمْرُ: تۈگىدى، مەۋجۇت بولۇپ تۇرمىدى.

بَرِحَ الْخَفَاءُ: مەخپىيىلىك تۈگەپ ئىش ئاشكارا بولدى.

«مَا بَرِحَ الطَّالِبُ جَادًّا فِي سَعْيِهِ» : ئوقۇغۇچى ھېلىمۇ تىرىشچانلىق كۆرسىتىۋاتىدۇ.

بَرْحٌ ج أَبْرَاحٌ: كۈلپەت، ئازاب ـ ئوقۇبەت.

بُرَحَاءُ: قىيىنچىلىق، قاتتىق كۈن.

بُرَحَاءُ الْحُمَّى: قىزىتمىنىڭ قاتتىقلىقى.

بَرْحَى: يامان بولدى.

بَرَدَ يَبْرُدُ بَرْدًا وَ بَرُدَ يَبْرُدُ بُرُودًا و بُرُودَةً: سوۋۇدى، سوغۇق بولدى، توڭدى.

بَرَدَ الشَّخْصُ: سوۋۇپ كەتتى، قىزغىنلىقى پەسەي- دى.

«جَدَّ فِي الْأَمْرِ ثُمَّ بَرَدَ» : ئۇ ئىشنى تىرىشچان- لىق بىلەن باشلىدى، ئاندىن سوۋۇپ قالدى. ئىشقا ئەستايىدىل كىرىشكەندىن كېيىن سوۋۇپ كەتتى.

بَرَدَ الشَّيْءَ: سوۋۇتۇۋەتتى.

بَرَدَ بَرِيدًا: پوچتا ئارقىلىق ئەۋەتتى، يوللىدى.

بَرْدٌ: سوغۇق، سوغۇق تېگىش، زۇكام.

بَرْدُالْعَجُوزِ: موماي لار قورقىدىغان ئەڭ سوغۇق كۈنلەر (2 ـ ئاينىڭ 24 ـ كۈنىدىن 3 ـ ئاينىڭ 3 ـ كۈنىگىچە).

«يُعَانِي مِنْ نَزْلَةِ بَرْدٍ» : زۇكامنىڭ ئازابىنى تارتىۋاتىدۇ.

بَرَدٌ: مۆلدۈر، تولا.

بَرْدَانُ: سوغۇق، سالقىن.

بُرَدَاءُ: بەزگەك.

بُرْدٌ ج بُرُودٌ و أَبْرَادٌ و أَبْرُدٌ اَلْوَاحِدَةُ بُرْدَةٌ ج بُرْدَاتٌ وَ بُرَدٌ: ردا، پىلاش، (ئەرلەر كىيىدىـ غان يەكتەك تون).

بَرْدَعَةٌ ج بَرَادِعُ: ئىگەر.

بَرْدِيٌّ: قەغەز ئۆسۈملۈكى (نىل دەرياسىدا ئۆسىدىغان بىر خىل ئۆسۈملۈك بولۇپ، قەدىمكى مىسىرلىقلار ئۇنىڭدىن قەغەز ياساپ- تتى).

بَرْدِيَّةٌ: بەزگەك.

اَلْأَوْرَاقُ الْبَرْدِيَّةُ: سامان قەغەز.

بَرْذَعَةٌ ج بَرَاذِعُ: ئىگەر.

بِرْذَوْنٌ ج بَرَاذِيْنُ م بِرْذَوْنَةٌ: قېچىر.

بَرَّ يَبُرُّ بَرًّا وَمَبَرَّةً: بوي سۇندى، ئىتائەت قىلدى، ۋەدىسىدە تۇردى.

بَرَّ يَبَرُّ بِرًّا وَ بَرَارَةً وَ بُرُوْرًا: لەۋزىدە تۇردى، ۋەدىسىگە ۋاپا قىلدى، ۋەدىسىدە تۇردى.

بَرَّ بِوَعْدِهِ: ۋەدىسىگە ۋاپا قىلدى.

بَرَّتِ الْيَمِيْنُ: قەسەم راست بولدى.

بَرَّ السِّلْعَةُ: تاۋارنىڭ بازىرى چىقتى، بازىرى ئىتتىك بولدى.

بَرَّ الْبَيْعُ: سودا - سېتىق راستچىللىق بىلەن بولدى.

بَرَّاللّٰهُ الْحَجَّ: ئاللاھ ھەجنى قوبۇل قىلدى.

بَرَّ الشَّخْصَ: ياخشى مۇئامىلە قىلدى.

بَرَّ وَالِدَيْهِ: ئاتا - ئانىغا ياخشىلىق قىلدى، ئىتائەتمەن بولدى.

«وَلَا تَجْعَلُوا اللّٰهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُم أَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ» «قرآن»: ياخشىلىق قىلماسلىققا، تەقۋادار بولماسلىققا ۋە كىشىلەرنى ئەپلەشتۈرمەسلىككە قەسەم قىلىش شەكلى بىلەن ئاللاھنى توسالغۇ قىلماڭلار.

اَلْبَرُّ ج أَبْرَارٌ: ساداقەتمەن، كۆيۈمچان.

«وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا» «قرآن»: مېنى ئانامغا كۆيۈمچان قىلدى، مېنى مۇتەكەببىر شەقى قىلمىدى.

اَلْبَرُّ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، «ئاللاھ ھەقىقەتەن ئېھسان قىلغۇچى» دېگەن مەنىدە.

«إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيْمُ» «قرآن»: ئاللاھ ھەقىقەتەن ئېھسان قىلغۇچىدۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر.

بِرٌّ ج بُرُورٌ: قورۇقلۇق.

بَرًّا وَ بَحْرًا: قورۇقلۇق يولى ۋە دېڭىز يولى بىلەن، قورۇقلۇق ۋە دېڭىز ئارقىلىق.

بِرٌّ: ئادىل، توغرا، ساغلام، ياخشى؛ رەھىمدىللىك؛ ئىنسانپەرۋەرلىك.

اَلْبِرُّ بِالْوَالِدَيْنِ: ئاتا - ئانىغا ئىتائەتمەن بولۇش.

خَيْرُ الْبِرِّ عَاجِلُهُ: ياخشى ئەمەللەرنىڭ ئەۋزىلى چاپسان بولغىنىدۇر.

«تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَ التَّقْوَى وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَ الْعُدْوَانِ» «قرآن»: ياخشى ئىشقا ۋە تەقۋادارلىققا ياردەملىشىڭلار، گۇناھقا ۋە زۇلۇمغا ياردەملەشمەڭلار.

«اَلْبِرُّلَايَبْلَى، وَالذَّنْبُ لَا يُنْسَى» «حديث»: ياخشىلىق كونىرىمايدۇ، گۇناھ ئۇنتۇلمايدۇ.

بُرٌّ: بۇغداي.

بَرَّأَ يُبَرِّئُ تَبْرِئَةً: ئاقلىدى، گۇناھىنى ساقىت قىلدى.

بَرَّأَ سَاحَتَهُ: ئاقلىدى.

بَرَّأَ نَفْسَهُ: ئۆزىنى ئاقلىدى.

«فَبَرَّأَهُ اللّٰهُ مِمَّا قَالُوا» «قرآن»: ئاللاھ مۇسانى ئۇلارنىڭ ئېيتقانلىرىدىن ئاقلىدى.

بَرَّاءَةٌ: قەلەم ئۇچلىغۇچ، قەلەمتۇراچ، بەكە.

بَرَّادَةٌ ج بَرَّادَاتٌ: سوغۇق ساقلاش ساندۇقى، مۇزلىتىش ئەسۋابى، توڭلاتقۇ.

بَرَّادَةٌ كَهْرِبَائِيَّةٌ: توڭلاتقۇ.

بَرَّاقٌ: پارقىراق، شانلىق، پارلاق.

«طَبَعَ كِتَابَهُ عَلَى وَرَقٍ بَرَّاقٍ»: ئۇ كىتابىنى پارقىراق قەغەزگە باستۇردى.

عُيُونٌ بَرَّاقَةٌ: نۇر چاقناپ تۇرغان كۆزلەر.

عَيْنَانِ بَرَّاقَتَانِ: پارقىراپ تۇرغان كۆز.

بَرَّامَةٌ ج بَرَّامَاتٌ: ئۇشكە، بۇرغا.

بَرَّانِيٌّ: ساختا، يات ئادەم، ناتونۇش ئادەم.

بَرَّايَةٌ ج بَرَّايَاتٌ: قەلەم ئۇچلىغۇچ، قەلەمتۇراچ، بەكە.

بَرَّحَ يُبَرِّحُ تَبْرِيحًا الْهَمُّ بِهِ: غەم ئۇنى ئازابلىدى.

«نَامَ الْفَقِيْرُ لَيْلَتَهُ وَقَدْ بَرَّحَ بِهِ الْجُوعُ»: پېقىر ئادەم ئاچلىقتىن ئازابلىنىپ ئۇخلىدى.

«بَرَّحَ اللّٰهُ عَنْهُ»: ئاللاھ ئۇنىڭدىن كۈلپەتنى كۆتۈرۈۋەتتى.

بَرَّدَ يُبَرِّدُ تَبْرِيْدًا بِالْمَاءِ: سوغۇق سۇدا يۇيۇندى.

بَرَّدَ عَنِ الشَّخْصِ: يېنىكلەتتى.

«لاَتُبَرِّدُوا عَنِ الظَّالِمِ» «حديث» : زالىمغايار-
يۆلەك بولماڭلار.

«بَرَّدَ غَلِيْلَهُ» : ئۇنىڭ ئۇسسۇزلۇقىنى يېنىك-
لەتتى، ئۇسسۇزلۇقىنى قاندۇردى.

بَرَّدَ الشَّيْءَ: سوۋۇتتى.

بَرَّدَ الشَّرَابَ: ئىچىملىكنى سوۋۇتتى.

بَرَّدَ الْبَيْتَ وَنَحْوَهُ: سوۋۇتۇش ئۈسكۈنىلىرى
ئارقىلىق ئۆينى سالقىن قىلدى.

بَرَّدَ الطَّعَامَ وَ نَحْوَهُ: تاماق قاتارلىقلارنى توڭلات-
قۇغا سېلىپ قويدى.

بَرَّدَ الشَّخْصَ: سوۋۇتۇۋەتتى.

بَرَّرَ يُبَرِّرُ تَبْرِيرًا: ئاقلىدى، گۇناھىدىن ئۆتتى.

بَرَّرَ الْعَمَلَ: ئىشنى ئاقلىدى.

«بَرَّرَ الْعَدُوُّ اِعْتِدَاءَاتِهِ بِحُجَّةِ الدِّفَاعِ عَنِ الْأَمْنِ
فِي بِلاَدِهِ» : دۈشمەن ئۆزىنىڭ تاجاۋۇزچى-
لىقلىرىنى يۇرتىنىڭ بىخەتەرلىكىنى قوغداش
باھانىسى بىلەن ئاقلىدى.

«اَلْغَايَةُ تُبَرِّرُ الْوَسِيْلَةَ» : غايە ھەرقانداق يوللۇق
بولمىغان ۋاستىلەرنى قوللىنىشنى تەلەپ
قىلىدۇ.

لاَيُبَرَّرُ: يول ئېچىشقا بولمايدۇ، ھېچقانداق ئۆزرە
يوق، ئاقلىغىلى بولمايدۇ.

بَرَّزَ يُبَرِّزُ تَبْرِيزًا الشَّيْءَ: ئاشكارىلىدى.

بَرَّزَالْفَرَسُ: بەيگىدە ئۆتۈپ چىقتى، بەيگىدە
ھەممىسىنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ كەتتى.

بَرَّزَ الشَّخْصُ: تەڭتۇشلىرىدىن ئۈستۈن چىقتى.

بَرَّقَ يُبَرِّقُ تَبْرِيْقًا الشَّخْصَ: قورقۇتتى، تەھدىت
سالدى.

بَرَّقَ بَصَرَهُ وَبِبَصَرِهِ: تىكىلىپ قارىدى، ئالايدى.

بَرَّكَ يُبَرِّكُ تَبْرِيكًا الْجَمَلَ: تۆگىنى چۆكتۈردى،
تۆگىنى تىزلاندۇردى.

بَرَّكَ الْجَمَلُ: تۆگە چۆكتى، ياتتى.

بَرَّكَ عَلَيْهِ وَفِيهِ: ئۇنىڭغا بەرىكەت ئاتا قىلىنىشى
بىلەن دۇئا قىلدى.

بَرَّمَ يُبَرِّمُ تَبْرِيمًاالْحَبْلَ: ئارغامچىنى ئەشتى،
تولغىدى.

بَرِّيمَةٌ ج بَرِّيمَاتٌ: ئۆشكە، بۇرغا، بىگىز.

بَرِّيٌّ: ياۋا (ھايۋان ۋە ئۆسۈملۈك) : قۇرۇقلۇققا
مەنسۇپ، قۇرۇقلۇققا تەۋە.

نَبَاتٌ بَرِّيٌّ: ياۋا ئۆسۈملۈكلەر.

أَرْنَبٌ بَرِّيٌّ: ياۋا توشقان.

حَيَوَانٌ بَرِّيٌّ: ياۋايى ھايۋان.

بَرِّيَّةٌ ج بَرِّيَّاتٌ وَبَرَارِيٌّ: دالا، بىنەم، ئادەمزات
يوق يەر.

مَعْرَكَةٌ بَرِّيَّةٌ: قۇرۇقلۇقتا ئېلىپ بېرىلىدىغان
جەڭ، قۇرۇقلۇق ئۇرۇشى.

قُوَّاتٌ بَرِّيَّةٌ: قۇرۇقلۇق ئارمىيە.

أَعْشَابٌ بَرِّيَّةٌ: ياۋا ئوت - چۆپ.

بَرَزَ يَبْرُزُ بَرِزَ يَبْرَزُ بَرَزًا: گەۋدىلەندى، چوقچى-
يىپ چىقىپ تۇردى.

بَرَزَ إِلَى الْمَكَانِ: مەيدانغا چىقتى.

بَرَزَالْكَاتِبُ: يازغۇچىنىڭ داڭقى چىقتى، داڭق
چىقاردى.

بَرَزَ لَهُ: ئۇنىڭ بىلەن ئېلىشىش ئۈچۈن مەيدانغا
چۈشتى.

بَرَزَ يَبْرُزُ بُرُوزًا: كۆرۈندى، پەيدا بولدى، چوقچى-
يىپ چىقىپ تۇردى، گەۋدىلەندى.

بَرَزَ يَبْرُزُ بَرَازَةً: ھەممىنى بېسىپ چۈشتى،
شۆھرەت قازاندى.

بَرْزَخٌ ج بَرَازِخُ: بوغۇز (جۇغراپىيىدە ئىككى
قۇرۇقلۇقنىڭ تۇتاشقان جايى) ، ئىككى نەرسە
ئارىسىدىكى توسما.

بَرْزَخٌ «فِي الدِّينِ» : توسما (ئۆلگەن چاغدىن
تارتىپ قايتا تىرىلگەنگە قەدەر بولغان ئارىلىق-
تىكى توسما.)

«وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ» «قرآن» :
ئۇلار قەبرىلىرىدىن تۇرغۇزۇلغان كۈنگە قەدەر
ئۇلارنىڭ ئالدىدا بىر توسما بولىدۇ.

بُرْسٌ، بِرْسٌ: پاختا، كېپەز.

بِرْسَامٌ: كۆكرەك پەردە ياللۇغى.

بِرْسِيمٌ: بېدە.

بِرْسِيمٌ حِجَازِيٌّ: بېدە.

بَرَشَ يَبْرَشُ بَرْشًا الشَّيْءَ : سۈرتتى، ئېرتىۋەت-تى.

بَرَشَ يَبْرَشُ بَرَشًا: داغ قالدى، ئىز قالدى.

بُرْشٌ ج أَبْرَاشٌ: بورا.

بَرْشَمَ يُبَرْشِمُ بَرْشَمَةً وَ بِرْشَامًاإِلَيْهِ: تىكىلىپ قارىدى، سىنچىلاپ قارىدى.

بَرِصَ يَبْرَصُ بَرَصًا: ئاق كېسەلگە دۇچار بولدى.

بَرِصَتِ الْأَرْضُ: چارۋىلار، ئۆسۈملۈكلەرنى يەپ، زېمىن قۇرۇقدىلىپ قالدى.

بَرَصٌ ج أَبْرَاصٌ: ئاق كېسەل.

بُرْصُلٌ ج بَرَاصِلُ الْقُمَاشِ: كىمخاپ.

بَرَضَ يَبْرُضُ بُرُوضًا النَّبَاتُ: ئۆسۈملۈك بىخ سۈردى، بىخ چىقاردى.

بَرْطَعَ يُبَرْطِعُ بَرْطَعَةً: ئۇچقاندەك، يۈگۈرگەندەك ماڭدى.

بَرْطَلَ يُبَرْطِلُ بَرْطَلَةً: پارا بەردى.

بُرْطُلٌ: تاج.

بُرْطُلَّةٌ: كۈنلۈك.

بَرْطَمَ يُبَرْطِمُ بَرْطَمَةً: دەرغەزەپ بولدى، ئاچچىق-لاندى، غەزەپلەندى.

بَرْطَمَانٌ ج بَرْطَمَانَاتٌ: بوتۇلكا، شىشە، لوڭقا.

بَرْطُومٌ ج بَرَاطِيمُ: تېگى تۈز كېمە؛ لەيلىمە كۆۋرۈك.

بِرْطِيلٌ ج بَرَاطِيلُ: پارا.

«اَلْبَرَاطِيلُ تَنْصُرُ الْأَبَاطِيلَ» : پارا يالغاننى يۆلەيدۇ.

بَرَعَ يَبْرُعُ بَرِعَ يَبْرَعُ وَ بَرُعَ يَبْرُعُ بَرَاعًا وَ بَرَاعَةً وَ بُرُوعًا: ھەممىنى بېسىپ چۈشتى، ھەممىدىن ئۈستۈن بولدى، كۆزگە كۆرۈندى، ياخشى بولدى.

«بَرَعَ الْمِصْرِيُّونَ الْقُدَمَاءُ فِي نَحْتِ التَّمَاثِيلِ وَ بِنَاءِ الْأَهْرَامِ» : قەدىمكى مىسىرلىقلار ھەيكەلتىراشلىقتا ۋە ئېھرام قۇرۇلۇشىدا ئۈستۈنلۈك قازانغان.

بَرْعَمَ يُبَرْعِمُ بَرْعَمَةً الشَّجَرُ: دەرەخ پوتلا چىقار-دى، غۇنچىلىدى.

بُرْعُمٌ. بُرْعُمَةٌ ج بَرَاعِمُ: پورەك، غۇنچە.

بَرْغَثَ يُبَرْغِثُ بَرْغَثَةً الْمَكَانُ: جايدا بۈرگە كۆپ بولدى، بۈرگىلىك بولۇپ كەتتى.

بَرْغَشٌ وَ بَرْغَشَةٌ ج بَرْغَشَاتٌ: كىچىك پاشا، كۇمۇتا.

بُرْغُلٌ: بۇغداي يارمىسى، يارمىدىن تەييارلانغان يېمەكلىك.

بُرْغُوثٌ ج بَرَاغِيثُ: بۈرگە.

بُرْغُوثُ الْبَحْرِ: راك (دېڭىز ھايۋىنى).

بُرْغِيٌّ ج بَرَاغِيٌّ: ۋىنتا، بۇرغا.

مِسْمَارٌ بُرْغِيٌّ: بۇرما مىخ، ۋىنتا مىخ.

بَرَقَ يَبْرُقُ بَرْقًا وَ بَرُوقًا و بَرَقَانًا وَ بَرِيقًا

الْبَرْقُ: چاقماق چاقتى، چاقماق يالتىرىدى، ۋال - ۋۇل قىلدى، پال - پۇل قىلدى.

بَرَقَتِ السَّمَاءُ: چاقماق چاقتى، چاقماق يورىدى.

بَرَقَ السَّيْفُ: قىلىچ يالتىرىدى.

بَرَقَ الصُّبْحُ: تاڭ يورىدى.

بَرَقَ أَسَارِيرُ وَجْهِهِ: چىرايى ئېچىلىپ كەتتى.

بَرَقَ الرَّجُلُ: تەھدىت سالدى، قورقۇتتى.

بَرِقَ يَبْرَقُ بَرَقًا الشَّخْصُ: تېڭىرقاپ قالدى.

بَرِقَ الْبَصَرُ: كۆز تورلاشتى، ئالاق - جالاق بولۇپ كەتتى.

«فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ وَخَسَفَ الْقَمَرُ» (قرآن) : كۆزلەر تورلاشقان، ئاينىڭ نۇرى ئۆچكەن چاغدا.

بَرْقٌ ج بُرُوقٌ: چاقماق، چېقىن، چاقماق نۇرى.

«اَلرَّعْدُ وَهُوَيَحْدُثُ دَائِمًا بَعْدَ الْبَرْقِ» : گۈلدۈرماما ھەمىشە چاقماقتىن كېيىن پەيدا بولىدۇ.

بَرْقٌ خُلَّبٌ: يامغۇرسىز چاقماق (بۇ ۋەدىسىگە ۋاپا قىلمايدىغان ئادەمگە تەمسىل قىلىنىدۇ).

بِسُرْعَةِ الْبَرْقِ: چاقماق تېزلىكىدە.

دَائِرَةُ الْبَرْقِ: تېلېگراف ئىدارىسى.

عَامِلُ الْبَرْقِ: تېلېگراف خىزمەتچىسى.

بَرْقٌ لَاسِلْكِيٌّ، بَرْقٌ غَيْرُسِلْكِيٍّ: سىمسىز تېلېگراف.

بَرْقَشَ يُبَرْقِشُ بَرْقَشَةً: نەقىشلىمىدى، تۈرلۈك رەڭدە نەقىشلىدى.

بَرْقَعَ يُبَرْقِعُ بَرْقَعَةً: چۈمبەل تارتتۇزدى.

بُرْقُعٌ ج بَرَاقِعُ: چۈمبەل، چۈمپەردە، نىقاب.

بُرْقُوقٌ: ئالۇچا، ئالۇچا دەرىخى.

بَرْقِيٌّ: تېلېگرافقا مەنسۇپ.

أَخْبَرْتُهُ بَرْقِيًّا: ئۇنىڭغا تېلېگرامما ئارقىلىق خەۋەر قىلدىم.

بَرْقِيَّةٌ ج بَرْقِيَّاتٌ: تېلېگرامما.

بَرْقِيَّةُ التَّعْزِيَةِ: تەزىيە تېلېگراممىسى.

بَرْقِيَّةُ التَّهْنِئَةِ: تەبرىك تېلېگراممىسى.

الْمُرَاسَلَاتُ الْبَرْقِيَّةُ: تېلېگرام خەۋەرى.

«تَبَادَلَ الرُّؤَسَاءُ وَالْمُلُوكُ بَرْقِيَّاتِ التَّهَانِي بِمُنَاسَبَةِ عِيدِ الْفِطْرِ الْمُبَارَكِ»: مۇبارەك روزا ھېيت مۇناسىۋىتى بىلەن دۆلەت رەئىسلىرى ۋە پادىشاھلار ئۆزئارا تەبرىك تېلېگراممىسى ئەۋەتىشتى.

بَرَكَ يَبْرُكُ بُرُوكًا وَ تَبْرَاكًا الْبَعِيرُ: تۆگە چۆكتى، تۆگە تىزلاندى.

بُرْكَانٌ ج بَرَاكِينُ: يانار تاغ، ۋولقان.

فُوهَةُ الْبُرْكَانِ: يانار تاغ ئېغىزى.

بُرْكَانٌ ثَائِرٌ: ۋولقان ئېتىلىپ تۇرغان يانار تاغ.

بُرْكَانٌ خَامِدٌ: ئۆچكەن يانار تاغ.

عَالَمُ بَرَاكِينَ: يانار تاغ دۇنياسى.

بُرْكَانِيٌّ: يانار تاغقا مەنسۇپ.

حِمَمٌ بُرْكَانِيَّةٌ: لاۋا.

صُخُورٌ بُرْكَانِيَّةٌ: يانار تاغ قورام تاشلىرى.

أَرْضٌ بُرْكَانِيَّةٌ: يانار تاغلارنىڭ پارتلىشىدىن پەيدا بولغان زېمىن.

بَرَكَةٌ ج بَرَكَاتٌ: نېمەت، بەخت، ياخشىلىق، بەخت ـ سائادەت، قۇتلۇق، پاراۋانلىق.

«سَافَرَ عَلَى بَرَكَةِ اللّٰهِ أَوِبِبَرَكَةِاللّٰهِ»: ئاللاھنىڭ بەرىكىتى بىلەن سەپەر قىلدى.

«اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُاللّٰهِوَبَرَكَاتُهُ»: سىلەرگە ئامانلىق ۋە ئاللاھنىڭ رەھمىتى ۋە بەرىكەتلىرى بولسۇن (نامازنىڭ ئاخىرىدا ۋە مۇسۇلمانلار ئۆزئارا ئۇچراشقاندا ياكى خوشلاشقاندا ئېيتىلىدىغان سۆز).

«وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ» (قرآن): شەھەرلەرنىڭ ئاھالىلىرى ئىمان ئېيتقان بولسا ئىدى، ئەلۋەتتە، ئۇلارنى ئاسمان ـ زېمىننىڭ پاراۋانلىقلىرىغا مۇيەسسەر قىلاتتۇق.

بِرْكَةٌ ج بِرَكٌ و بِرْكَاتٌ: كۆلچەك.

بِرْكَةُ السِّبَاحَةِ: سۇ ئۈزۈش كۆلى.

بَرْلَمَانٌ ج بَرْلَمَانَاتٌ: پارلامېنت، مىللىي مەجلىس، مىللىي كېڭەش.

عُضْوٌ فِي الْبَرْلَمَانِ: پارلامېنت ئەزاسى.

حَلُّ الْبَرْلَمَانِ: پارلامېنتنى تارقىتىۋېتىش.

بَرْلَمَانِيٌّ: پارلامېنت ئىشلىرى مۇتەخەسسىسى، پارلامېنتقا مەنسۇپ، پارلامېنت ئەزاسى.

دَوْرَةٌ بَرْلَمَانِيَّةٌ: پارلامېنت يىغىنى.

«يُنَاقِشُ الْبَرْلَمَانِيُّونَ الْيَوْمَ مَشْرُوعَ الْقَانُونِ الْجَدِيدِ»: پارلامېنت ئەزالىرى بۈگۈن يېڭى قانۇن لايىھىسىنى مۇھاكىمە قىلماقتا.

بَرَمَ يَبْرُمُ بَرْمًا الْحَبْلَ: ئارغامچىنى ئەشتى، تولغىدى.

بَرَمَ الْمُعَاهَدَةَ: كېلىشىمنى تەستىقلىدى، ئىمزالىدى.

بَرَمَ الْأَمْرَ: كۈچەيتتى، پۇختىلىدى.

بَرِمَ يَبْرَمُ بَرَمًا: بىزار بولدى، زېرىكتى، مالال بولدى.

بَرِمَ بِهِ: ئۇنىڭدىن مالال بولدى، زېرىكتى، ئىچى پۇشتى.

بَرْمَائِيٌّ ج بَرْمَائِيَّاتٌ: قۇرۇقلۇقتىمۇ ۋە سۇدىمۇ ياشىيالايدىغان ھايۋانلار، قوش ماكانلىقلار.

دَبَّابَةٌ بَرْمَائِيَّةٌ: سۇدىمۇ ۋە قۇرۇقلۇقتىمۇ ماڭالايدىغان تانكا، بىرونېۋىك.

طَائِرَةٌ بَرْمَائِيَّةٌ: قۇرۇقلۇقتىمۇ، دېڭىزغىمۇ چۈشەلەيدىغان ئايروپىلان.

بَرْمَةٌ ج بِرَمَاتٌ: تۇتام، ئۇرۇم، باغلام.

بُرْمَةٌ ج بُرَمٌ وَ بِرَامٌ و بُرْمَاتٌ: بورما مىخ، ۋىنتا؛ قۇم قازان.

بَرْمَجَ يُبَرْمِجُ بَرْمَجَةً: پروگراممىلا ئىشلىدى، نىزام ـ قائىدە تۈزدى، كومپيۇتېر سىستېمىسى تۈزدى.

بِرْمِيلٌ ج بَرَامِيلُ: چېلەك، تۇڭ، سوغا.

بِرْمِيلُ النِّفْطِ: نېفىت تۇڭى (نېفىت ئىشلەپچىقىرىشتىكى مۆلچەم بىرلىكى.)

بَرْنَامَجٌ ج بَرَامِجُ: پىلان، پروگرامما، نىزامنامە، نىزام، بايان، باش پرىنسىپ.

بَرْنَامَجُ الدِّرَاسَةِ أَوِالتَّعْلِيمِ: ئوقۇتۇش پروگراممىسى.

بَرْنَامَجُ السَّنَوَاتِ الْخَمْسِ: بەش يىللىق پىلان.

أَلْبَرْنَامَجُ الْخُمَاسِيُّ: بەش يىللىق پىلان.

«تَغَيَّرَ الْجَوُّ فُجْأَةً فَاضْطَرُّوا اِلَى تَغْيِيرِ بَرْنَامَجِ عَمَلِهِم»: ھاۋا تۇيۇقسىز ئۆزگىرىپ قالدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئىش پىلانىنى ئۆزگەرتىشكە مەجبۇر بولدى.

«تَنْشُرُ الصُّحُفُ بَرَامِجَ الْإِذَاعَةِ وَ التِّلْفِزْيُونِ فِي صَحِيْفَةٍ»: گېزىت ـ ژۇرناللار رادىئو ـ تېلېۋىزىيە پروگراممىلىرىنى مەخسۇس بەتتە ئېلان قىلىدۇ.

بُرُنْزٌ: برونزا، (مىس، قەلەي ... قاتارلىقلار ئارىلاشتۇرۇلۇپ ياسالغان بىر خىل ماددا).

تِمْثَالٌ بُرُنْزِيٌّ: مىس ھەيكەل.

اَلْعَصْرُ الْبُرُنْزِيُّ: مىس قورال دەۋرى، برونزا دەۋرى.

مِيْدَالِيَّةٌ بُرُنْزِيَّةٌ: مىس مېدال.

بُرْنُسٌ ج بَرَانِسُ: خالات، پىلاش.

بُرْنُسُ حَمَّامٍ: مونچا كىيىمى.

بَرْنَطَ يُبَرْنِطُ بَرْنَطَةً: شىلەپە كىيدى، قالپاق كىيدى.

بُرْنَيْطَةٌ وَ بُرْنِيطَةٌ ج بَرَانِيطُ: قالپاق، شىلەپە.

بَرَنِيَّةٌ ج بَرَانِيُّ: ساپال بويۇملار.

بُرْهَانٌ ج بَرَاهِينُ: ئىسپات، دەلىل، پاكىت، ھۆججەت.

بُرْهَةٌ ج بُرْهَاتٌ وَ بُرَهٌ: ۋاقىت، قىسقا ۋاقىت، بىر دەم، بىر دەملىك.

«حَضَرَ الْمُدِيْرُ بَعْدَ بُرْهَةٍ قَصِيْرَةٍ»: مۇدىر قىسقا ۋاقىتتىن كېيىن ھازىر بولدى.

بَرَهْمِيٌّ: بەراھمان (ھىندىستاندىكى بەراھمان دىنىنىڭ مۇرتلىرى.)

بَرْهَمِيَّةٌ: بەراھما دىنى.

بَرْهَنَ يُبَرْهِنُ بَرْهَنَةً: دەلىل كەلتۈردى، ئىسپاتلىدى، تەستىقلىدى.

بَرْهَنَ عَلَيْهِ: پاكىت كۆرسەتتى، ئىسپاتلىدى، دەلىل كەلتۈردى.

«بَرْهَنَ الْعَالِمُ عَلَى صِحَّةِ النَّظَرِيَّةِ الْجَدِيْدَةِ بِإِقَامَةِ التَّجَارِبِ»: ئالىم يېڭى نەزەرىيىنىڭ توغرىلىقىنى تەجرىبە ئىشلەش ئارقىلىق ئىسپاتلاپ چىقتى.

بَرِهِيٌّ: دەرھال، چاققان، تېز.

بُرُوعٌ: ياراتماق، ئىجاد قىلماق، ساقايماق، شىپا تاپماق، سالامەتلىكى ئەسلىگە كەلمەك.

بِرْوَازٌ ج بَرَاوِيزُ: رامكا.

بَرْوَةٌ ج بَرَوَاتٌ: قالدۇق، ئاشقان، ئاشقان ـ تاشقان، ئارتۇقچە.

بِرُوتِسْتَنْتِيٌّ: پروتېستان مەزھىپىگە ئېتىقاد قىلغۇچى، (خرىستىئان دىنىدىكى).

بُرُوتُوكُول ج بُرُوتُوكُولاَتٌ: كېلىشىم ياكى ئىتتىپاقنىڭ دەسلەپكى كۆپىيىسى؛ سىياسىي قۇرۇلتايدا لېكسىيە سۆزلىگۈچى؛ دىپلوماتىيە پرىنسىپلىرى، كېلىشىم قوشۇمچىسى.

بُرُوتِيْن ج بُرُوتِينَات: ئاقسىل ماددىسى.

بُرُودٌ: سۇرمە؛ مىلتىق دورىسى.

بُرُودٌ: سوغۇق ھاۋا.

«أَجَابَ عَنْ أَسْئِلَتِهِ بِبُرُودٍ ظَاهِرٍ»: ئۇ ئۆزىنىڭ سوئاللىرىغا سوغۇققىنە جاۋاب بەردى.

بُرُودَةٌ: سوغۇقلۇق، سوۋۇماق؛ پەرۋاسىزلىق؛

مىلتىق دورىسى.

«حَوَّلَتْ بُرُودَةُ الْجَوِّ مِيَاهَ الْبُحَيْرَةِ إِلَى جَلِيدٍ» : سوغۇق ھاۋا كۆل سۇيىنى مۇزغا ئايلاندۇردى.

هَزَّ رَأْسَهُ بِبُرُودَةٍ: بېشىنى سوغۇققىنە لىڭشىتتى.

«لَقَدْ ظَلَّ يَذْهَبُ إِلَى الْعَمَلِ بِالدَّرَّاجَةِ دُونَ أَنْ يُعِيرَ اهْتِمَامًا لِبُرُودَةِ الْجَوِّ» : ھاۋانىڭ سوغۇق بولۇشىغا قارىماي ئۇ ۋېلىسىپىت بىلەن ئىشقا بېرىشنى داۋاملاشتۇردى.

لُحُومٌ مَحْفُوظَةٌ بِالْبُرُودَةِ: توڭ گۆش، توڭلىتىلغان گۆش.

بُرُوزٌ: سۆزىدە تۇرماق، لەۋزىدە تۇرماق، ۋەدىسىگە ۋاپا قىلماق.

بَرْوَزَ يُبَرْوِزُ بَرْوَزَةً الصُّورَةَ: رەسىمنى جازىغا ئالدى، رەسىمنى رامكىغا ئالدى.

بُرُوزٌ: گەۋدىلەنمەك، چوقچىيىپ چىقماق.

بُرُوفَةٌ ج بُرُوفَاتٌ: دراما ۋە تىياتىرلارنىڭ رەسمىي قويۇلۇشتىن بۇرۇن سىناق قىلىپ قويۇلۇشى.

بَرَى يَبْرِي بَرْيًا الْقَلَمَ: قەلەمنى ئۇچلىدى.

بَرَى الْمَرَضُ الشَّخْصَ: كېسەل ئورۇقلىتىۋەتتى، كېسەل ئاجىزلاشتۇرۇۋەتتى، كېسەل ھالسىرىتىۋەتتى.

بَرًّى: يەر يۈزى، يەر شارى، تۇپا، تۇپراق.

بَرِئَ يَبْرَأُ بُرُوءًا وَبَرَاءً وَبَرَاءَةً مِنَ الدَّيْنِ: قەرزدىن قۇتۇلدى.

بَرِئَ مِنْ كَذَا: قۇتقۇزدى، خالاس قىلدى.

«بَرِئَ حَتَّى كَأَنْ لَمْ يَكُنْ بِهِ جُرْحٌ» : يارىلانمىغاندەك سەللىمازا ساقىيىپ كەتتى.

بَرِيءٌ ج بَرِيئُونَ وَ أَبْرِيَاءُ وَ بِرَاءٌ وَ أَبْرَاءٌ م

بَرِيئَةٌ ج بَرِيئَاتٌ ... : ... دىن ئادا – جۇدا ئادەم.

بَرِيءُ الذِّمَّةِ: قەرزدىن خالاس.

بَرِيءُ السَّاحَةِ: ئۆزەمتتىن خالىي، بىگۇناھ.

«ظَهَرَ بَعْدَ التَّحْقِيقِ أَنَّ الْمُتَّهَمَ بَرِيءٌ مِمَّا اتُّهِمَ بِهِ» : تەكشۈرۈشلەردىن كېيىن قارىلانغان ئادەمنىڭ گۇناھسىز ئىكەنلىكى ئېنىقلاندى.

عَمَلٌ بَرِيءٌ: ھالال ئىش، پاك خىزمەت.

«يَقُومُ الطِّفْلُ بِأَعْمَالٍ بَرِيئَةٍ» : كىچىك بالا غەرەزسىز ئىشلارنى قىلىدۇ.

بَرِيدٌ ج بُرُدٌ: پوچتىكەش، پوچتالىيون، خەت توشۇغۇچى.

مُوَزِّعُ الْبَرِيدِ: پوچتىكەش، پوچتالىيون.

بِالْبَرِيدِ: پوچتىدىن ئەۋەتىش، پوچتا ئارقىلىق يوللاش.

بَرِيدٌ جَوِّيٌّ: ئايروپىلان ئارقىلىق توشۇلىدىغان خەت – خالتىلار.

سَاعِي الْبَرِيدِ: پوچتالىيون، پوچتىكەش.

طَابِعٌ بَرِيدِيٌّ: پوچتا ماركىسى.

مَكْتَبُ الْبَرِيدِ: پوچتا ئىدارىسى، پوچتىخانا.

طَابِعُ الْبَرِيدِ: پوچتا ماركىسى.

خَتْمُ الْبَرِيدِ: پوچتا تامغىسى.

صُنْدُوقُ الْبَرِيدِ: پوچتا ساندۇقى، خەت ساندۇقى.

بَرِيدٌ عَادِيٌّ: ئادەتتىكى يوللانما، ئادەتتىكى خەت.

أُجْرَةُ الْبَرِيدِ: پوچتا ھەققى.

بَرِيدُ الْقُرَّاءِ: مۇشتەرىلەر خەت بېتى.

بَرِيدٌ سِيَاسِيٌّ: دىپلوماتىيە ئورگانلىرىغا خاس ئاختۇرۇلۇشقا، تەكشۈرۈشكە بولمايدىغان پوچتا.

بَرِيدٌ دِبْلُومَاسِيٌّ: دىپلوماتىيە ئورگانلىرىغا خاس، ئاختۇرۇلۇشقا، تەكشۈرۈشكە بولمايدىغان پوچتا.

بَرِيدِيٌّ: پوچتىغا ئائىت.

حَوَالَةٌ بَرِيدِيَّةٌ: پوچتا ھاۋالىسى.

بِطَاقَةٌ بَرِيدِيَّةٌ: پوچتا كارتوچكىسى.

بَرِيقٌ: يورۇق، پارقىراق.

«إِنَّهُ إِنْسَانٌ نَشِيطٌ جِدًّا وَ يَبْدُو ذَلِكَ مِنْ بَرِيقِ عَيْنَيْهِ» : ئۇ تولىمۇ روھلۇق ئادەم، بۇ ئۇنىڭ چاقناپ تۇرغان ئىككى كۆزىدىن چىقىپ تۇرىدۇ.

بَرِيمٌ: ئېشىلگەن ئارغامچا، ئېشىلگەن شوينا، بوغقۇچ (ئاياغ قاتارلىقلارنىڭ)، تاسما؛ گۈللۈك جىيەك، يىپ.

بَرِيَّةٌ ج بَرَايَا: پۈتۈن كائىناتتىكى شەيئىلەر،

مەخلۇقاتلار، ئالەم.

«أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ» «قۇرئان»: ئەنە شۇلار مەخلۇقاتلارنىڭ ياخشىسىدۇر.

بِزَارَةٌ: گەزمال سودىگىرى.

بُزَاقٌ: تۈكۈرۈك، خەپرۈك.

بُزَالٌ: جۈمەك، جوغا.

بِزَالُ الْقَنَانِيّ: پۇرۇپكا ئاچقۇچ.

بَزَرَ يَبْزُرُ بَزْرًا الْحَبَّ: ئۇرۇق چاچتى.

بَزْرٌ ج بُزُورٌ: ئۇرۇق (ئۆسۈملۈكنىڭ)، ئۇرۇق - ئەۋلاد.

بِزْرٌ ج أَبْزَارٌ: دورا - دەرمەك.

بِزْرَةٌ ج بِزْرَاتٌ: بىردانە ئۇرۇق، بىر تال دان.

بِزْرَةُ الْقُطْنِ: چىگىت.

بَزْرَمِيطٌ: شالغۇت، مىتىس.

بَزَّ يَبُزُّ بَزًّا: تارتىۋالدى، ئېلىۋالدى.

بَزَّ أَقْرَانَهُ: تەڭتۇشلىرىدىن ئۈستۈن چىقتى، تەڭتۇشلىرىدىن ئۆتۈپ كەتتى.

بَزَّ الْعَدُوَّ: دۈشمەننى تالان - تاراج قىلدى.

«مَنْ عَزَّ بَزَّ» «مثل»: غەلىبە قىلغان ئادەم تالان-تاراج قىلالايدۇ (مەسەل) پۇلى بارنىڭ گېپى ئۆتۈك، پۇلى يوقنىڭ گېپى توڭ (مەسەل)، گاچا بولسىمۇ باي سۆزلىسۇن.

«لاَ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَبُزَّ غَيْرَكَ بِلاَجُهْدٍ»: تىرىشچانلىق باشقىلاردىن ئۆتۈپ كېتەلمەيسەن.

بَزٌّ ج بُزُوزٌ: پاختا رەخت، چىگە رەخت، پاختا رەخت كىيىم، چىگە رەخت كىيىم.

بُزٌّ وَ بِزٌّ: ھايۋانلارنىڭ ئەمچىكى، يېلىنى.

بُزُّالْمَرْأَةِ: ئايالنىڭ ئەمچىكى، ئايالنىڭ كۆكسى.

بَزَّارِيٌّ: ئالدامچى، قول ئۈچىدا ئىشلىگۈچى.

بَزَّازٌ ج بَزَّازُونَ: گەزمال سودىگىرى.

«لاَ تَزَالُ بَعْضُ الْمُدُنِ الْعَرَبِيَّةِ تَحْتَوِي عَلَى أَسْوَاقٍ خَاصَّةٍ بِالْبَزَّازِيْنَ»: بەزى ئەرەب شەھەرلىرىدە مەخسۇس گەزمال سودىگەرلىرى بازىرى بار.

بَزَّازَةُ الأَطْفَالِ: ئېمىزگە؛ بوتۇلكا.

بَزَّاقَةٌ: قۇلۇلە؛ تۈكۈرۈك قاچىسى، گارشۇك؛ كۆزەينەكلىك يىلان.

بِزَّةٌ ج بِزَّاتٌ: كىيىم - كېچەك، سالاپەت، تەقى-تۇرقى، قىياپەت، سىرتقى كۆرۈنۈشى.

«كَانَ الضَّابِطُ يَرْتَدِي بِزَّتَهُ الرَّسْمِيَّةَ خِلاَلَ إِجَازَتِهِ»: ئوفىتسېر دەم ئېلىش جەريانىدا رەسمى فورمىسىنى كىيەتتى.

بَزَّرَ يُبَزِّرُ تَبْزِيرًا: ئۇرۇق چاچتى.

بَزَّقَ يُبَزِّقُ تَبْزِيقًا: تۈكۈردى.

بِزِّيٌّ: ئېمىلدەش بىر تۇغقان.

بَزَغَ يَبْزُغُ بُزُوغًا الْقَمَرُ: ئاي چىقتى.

بَزَغَتِ الشَّمْسُ: كۈن چىقتى.

بَزَقَ يَبْزُقُ بَزْقًا: تۈكۈردى.

بَزْقَةٌ ج بَزَقَاتٌ: تۈكۈرۈك، خەپرۈك.

بَزَلَ يَبْزُلُ بَزْلاً الشَّيْءَ: تەشتى، تۆشۈك ئاچتى.

بَزَلَ الزُّجَاجَةَ: بوتۇلكا ئاغزىنى ئاچتى.

بَزَلَ الشَّرَابَ: ئېقىتىش ئۈچۈن قاچىغا تۆشۈك تەشتى.

بَزَلَهُ: ئۇنى سۈزۈلدۈردى.

بِزِلَّةٌ: پۇرچاق، ماش.

بُزَيْرَةٌ: ئەش، بالا ھەمرىيى.

بَسْ: بولدى - بەس، كۇپايە، پەقەت، پەقەتلا.

بِسَارِيَةٌ: ئاق بېلىق، كىچىك بېلىق.

بِسَاطٌ ج بُسُطٌ وَ أَبْسِطَةٌ: گىلەم، ئەدىيال، پالاس، بىسات.

بِسَاطُ الرِّيحِ: ئۇچار گىلەم.

اَلْبِسَاطُ مِنَ الأَرْضِ: كەڭ زېمىن.

«وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمُ الأَرْضَ بِسَاطًا» «قۇرئان»: ئاللاھ سىلەرگە زېمىننى (كەڭ) بىسات قىلىپ بەردى.

بِسَاطُ الْمَعْمُورِ: ئالەم، جاھان.

«لَقَدْ حَقَّقَتِ الأُمَّةُ الْعَرَبِيَّةُ فِي الْقَدِيمِ مَكَانَةً لاَ تُزَاحِمُهَا فِيهَا أُمَّةٌ أُخْرَى عَلَى بِسَاطِ

الْمَعْمُورِ» : ئەرەب مەملىتى قەدىمكى دەۋرلەردە جاھاندا ھېچقانداق بىر مەملەت ئېرىشەلمىگەن ئورۇنغا ئېرىشكەنىدى.

عَلَى بِسَاطِ الْبَحْثِ: مۇزاكىرىگە قويۇلغان.

«مَاتَزَالُ الْمَسْأَلَةُمَعْرُوضَةًعَلَى بِسَاطِ الْبَحْثِ» : مەسىلە ھېلىمۇ مۇھاكىمە قىلىنماقتا.

بِسَاطَةٌ: ئاددى ـ ساددا، ئاسان، ئوڭاي، چۈشىنىشلىك؛ ئاق كۆڭۈللۈك.

تَكَلَّمَ بِبَسَاطَةٍ: ئوچۇق يورۇق پاراڭلاشتى، ئەركىن پاراڭلاشتى.

بَسَالَةٌ: قەھرىمانلىق، باتۇرلۇق، جۈرئەتلىك، مەردلىك.

بَشْبَاسَةٌ: جوزبۇۋاء جويۇز.

بَشْبُوسَةٌ: ھالۋا.

بُسْتَانٌ ج بَسَاتِينُ: باغ، بوستان، گۈللۈك باغچا.

«تَمْتَدُّ بَسَاتِينُ النَّخْلِ فِي الْبَصْرَةِ مَسَافَاتٍ طَوِيلَةً» : بەسرىدە خورما باغچىلىرى ئۇزۇن مۇساپىلەرگە سوزۇلغان.

«ذَهَبْنَا إِلَى بُسْتَانٍ مِنْ بَسَاتِينِ الرِّيَاضِ تَرْوِيحًا عَنِ النَّفْسِ» : بىز كۆڭۈل ئېچىش ئۈچۈن رىيادنىڭ بوستانلىقلىرىنىڭ بىرىگە باردۇق.

بُسْتَانِيٌّ: باغۋەن، گۈل باققۇچى.

بَسْتَرَ يُبَسْتِرُ بَسْتَرَةً اللَّبَنَ: سۈتنى دېزىنفېكسىيە قىلدى.

بُسْتَنَةٌ: باغۋەنچىلىك.

بَسَرَ يَبْسُرُ بَسْرًا وَ بُسُورًا الشَّيْءَ: ۋاقتىدىن بۇرۇن ياكى مەزگىلىدىن بۇرۇن قىلىپ قويدى.

بَسَرَ الشَّخْصُ: قوشۇمىسىنى تۈردى، چىرايىنى پۈرۈشتۈردى.

«ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ» «قرآن» : ئاندىن قوشۇمىسىنى تۈردى ۋە چىرايىنى پۈرۈشتۈردى.

بَسَرَ وَجْهُهُ: تەرى تۈرۈلدى.

بَسِرَ: گېمورويي بولۇپ قالدى.

بَسْرٌ: قوشۇمىسىنى تۈرمەك، چىرايىنى تۈرمەك.

وَجْهٌ بَسْرٌ: تۈرۈلگەن چىراي.

بُسْرٌ ج بِسَارٌ. بُسْرَةٌ ج بُسْرَاتٌ: خام خورما، پىشمىغان خورما.

بَسَّ يَبُسُّ بَسًّا الشَّيْءَ: ئۇۋۇتۇۋەتتى، پارچىلىدى.

«وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا» «قرآن» : تاغلار پارچىلاندى.

بَسٌّ م بَسَّةٌ ج بِسَاسٌ: ئۇۋاش.

بَسَّامٌ: كۈلگۈنچەك، كۈلۈپلا تۇرىدىغان.

بَسَّطَ يُبَسِّطُ تَبْسِيطًا: ئاسانلاشتۇردى، ئاددىيلاشتۇردى.

بَسَّطَ الثَّوْبَ: كىيىمنى يايدى.

«حَاوِلْ أَنْ تُبَسِّطَ الْأُمُورَ لَا أَنْ تُعَقِّدَهَا» : سەن ئىشلارنى مۇرەككەپلەشتۈرمەي، ئاددىيلاشتۇرۇشقا تىرىشقىن.

بَسَّقَ يُبَسِّقُ تَبْسِيقًا: يۇقىرى كۆتۈردى، ئۆستۈردى.

بَسَطَ يَبْسُطُ بَسْطًا: كېڭەيتتى، چوڭايتتى، يايدى.

«بَسَطَ الْحَصِيرَ عَلَى الْأَرْضِ» : يەرگە بورا سالدى.

بَسَطَ الْيَدَ: قولنى سوزدى.

بَسَطَ نُفُوذَهُ: تەسىر دائىرىسىنى كېڭەيتتى.

بَسَطَ الْقَوْلَ: كەڭ توختالدى، تەپسىلىي سۆزلىدى.

بَسَطَ يَدَ الْمُسَاعَدَةِ: ياردەم قولىنى سوزدى.

«عَلَى الْحُكُومَةِ أَنْ تَبْسُطَ يَدَ الْمُسَاعَدَةِ لِلْجَمْعِيَّاتِ الْخَيْرِيَّةِ» : ھۆكۈمەت پاراۋانلىق جەمئىيەتلىرىگە ياردەم بېرىشى لازىم.

بَسَطَ يَدَهُ فِي الْإِنْفَاقِ: بۇزۇپ چاچتى.

بَسَطَ اللهُ الرِّزْقَ: ئاللاھ رىزقىنى كەڭ قىلدى.

بَسَطَ الضَّيْفَ: مېھماننى خۇشال قىلدى.

بَسَطَ نُفُوذَهُ: نوپۇزىنى تىكلىدى.

«تَهْدِفُ إِسْرَائِيلُ إِلَى بَسْطِ نُفُوذِهَا عَلَى فِلَسْطِينَ» : ئىسرائىلىيە پەلەستىندە ئۆز ھاكىمىيىتىنى يۈرگۈزۈشنى مەقسەت قىلىدۇ.

«إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ» «قرآن» :

سېنىڭ پەرۋەردىگارىڭ ھەقىقەتەن خالىغان ئادەمنىڭ رىزقىنى كەڭ قىلىدۇ.

بَسُطَ يَبْسُطُ بَسَاطَةً: ئاسانلاشتى، ئاددىيلاشتى.

بَسُطَ الْمَرْءُ: گول بولدى، كاللىسى ئاددى بولدى.

بَسُطَ الشَّيْءُ: ئاددىيلاشتى، ئوڭايلاشتى.

بَسُطَ وَجْهُهُ: چىرايى ئېچىلىپ كەتتى.

بَسْطٌ: كېڭەيمەك، يېيىلماق، كېرىلمەك، خۇشاللىق، ئىزاھلىماق، چۈشەندۈرمەك.

بَسْطٌ «فِي الْحِسَابِ»: كەسىر سان.

بَسْطَةٌ: كەڭ، مول، زىيادە، كەڭتاشا؛ پەزىلەت، كامالەت.

«وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ» «قۇرئان»: ئاللاھ ئۇنىڭ ئىلمىنى زىيادە قىلدى ۋە بەدىنىنى قابىل قىلدى.

بَسْطَةٌ مِنَ النِّسَاءِ وَالظِّبَاءِ: چىرايلىق، گۈزەل، ھۆسنىگە تولغان.

بَسْطُرْمَةٌ: سامساق؛ دورا ـ دەرمەكلەر بىلەن پىشۇرۇلغان، بېسىپ سۆرمە قىلىنغان گۆش.

بَسَقَ يَبْسُقُ بُسُوقًا النَّخْلُ: خورما دەرىخى قەد كۆتۈرۈپ تۇردى، قەد كۆتۈردى.

بَسَقَ الشَّيْءُ: ئېگىز بولدى.

«بَسَقَ الشَّخْصُ أَقْرَانَهُ أَوْ أَصْحَابَهُ وَ عَلَيْهِمْ»: تەڭتۇشلىرى ياكى ھەمراھلىرىدىن ئۈستۈن تۇردى.

بِسْكُوتِي: پېچىنە.

«عَلَى قِطْعَةً مِنَ الْبِسْكُوتِي بِالْعَسَلِ»: بىر پارچە پېچىنىگە ھەسەل سۈركىدى.

بَسْكَوِيتٌ: پېچىنە.

بَسَلَ يَبْسُلُ بَسَالَةً وَ بَسَالاً: باتۇرلۇق قىلدى، مەردلىك قىلدى.

بِسِلَّةٌ: كۆك پۇرچاق.

بِسِلَّةٌ خَضْرَاءُ: يېشىل كۆك پۇرچاق.

بَسَمَ يَبْسِمُ بَسْمًا: تەبەسسۇم قىلدى، كۈلۈمسىرىدى.

بَسْمَةٌ ج بَسَمَاتٌ: تەبەسسۇم، كۈلۈمسىرەش.

بَسْمَلَ يُبَسْمِلُ بَسْمَلَةً: بىسمىللا دېدى، بىسمىللا نى يازدى.

بَسِيسَةٌ: تاتلىق يېمەكلىكلەر.

بَسِيطٌ ج بُسَطَاءُ: ئاددى، ساددا، ئاسان، ئاق كۆڭۈل، تۈز، كەڭ، قولاي.

«عَاشَ حَيَاةً بَسِيطَةً بِالرَّغْمِ مِنْ مَكَانَتِهِ وَ ثَرَائِهِ»: ئورنى ۋە بايلىقىغا قارىماي ئاددى ـ ساددا ياشىدى.

«اَلدِّعَايَةُ الْكَاذِبَةُ قَدْ تَخْدَعُ الْبُسَطَاءَ مِنَ النَّاسِ»: يالغان تەشۋىقات ساددا ئادەملەرنى ئالدىيالىشى مۇمكىن.

بَسِيطُ الْيَدَيْنِ: سېخى، قولى ئوچۇق.

بَسِيطٌ مِنَ الْأَرْضِ: كەڭ، تۈز يەر.

بَسِيطَةٌ ج بَسَائِطُ: كەڭ زېمىن، يەر يۈزى.

«مَا مِنْ شَعْبٍ عَلَى وَجْهِ هَذِهِ الْبَسِيطَةِ يَقْبَلُ الْإِسْتِعْمَارَ»: يەر يۈزىدە مۇستەملىكىچىلىكنى قوبۇل قىلىدىغان ھېچقانداق مىللەت تېپىلمايدۇ.

«دَعْنِي أَتَكَلَّمْ عَنْ مَعْرِفَتِي الْبَسِيطَةِ»: يۈزەكى تونۇشۇمنى سۆزلەپ باقاي.

بِشَارَةٌ ج بَشَائِرُ و بِشَارَاتٌ: خۇش ـ خەۋەر، بېشارەت، ئىنجىل (خرىستىئان دىنىدا)

بِشَارَةُ خَيْرٍ: بېشارەت، ياخشى پال.

عِيدُ الْبِشَارَةِ: (خرىستىئان دىنىدا) ھەزرىتى مەريەمنىڭ ئىسا ئەلەيھىسسالامغا ھامىلدار بولغانلىقىنى جىبرىئىلنىڭ يەتكۈزگەنلىكىنى خاتىرىلەش بايرىمى.

بَشَائِرُ الصُّبْحِ: تاڭنىڭ تۇنجى يورۇشى.

بَشَاشَةٌ: خۇش چىراي بولماق، چىرايىدىن نۇر يېغىپ تۇرماق.

«يَسْتَقْبِلُ الْكَرِيمُ ضُيُوفَهُ بِتَرْحِيبٍ وَ بَشَاشَةٍ»: سېخى ئادەم مېھمانلىرىنى خۇشاللىق بىلەن ئوچۇق چىراي كۈتۈۋالىدۇ.

بَشَامٌ: ياغىچى مەسۋاك ئورنىدا ئىشلىتىلىدىغان خۇش پۇراق دەرەخ.

بَشَرَ يَبْشُرُ بَشْرًا الْخُضَرَاءَ وَ الْفَاكِهَةَ: كۆكتات ۋە مېۋىلەرنى ئاقلىدى، سويدى.

بَشَرَ الْبَصْلَةَ أَوِالْبُرْتُقَالَةَ: پىياز ياكى ئاپېلسىننى ئاقلىدى، سويدى.

بَشَرَ يَبْشُرُ وَ بَشِرَ يَبْشَرُ بَشْرًا: خۇشال بولدى، خۇش بولدى.

«بَشَرَ صَدِيْقَهُ بِخَبَرِ نَجَاحِهِ» : ئۇ دوستىنى ئۆزىنىڭ غەلىبە قىلغانلىقى (ئىمتىھاندىن ئۆتكەنلىكى) خەۋىرى بىلەن خۇش قىلدى، دوستىغا ئۆزىنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازانغانلىق خەۋىرىنى يەتكۈزدى.

بَشَرَ يَبْشُرُ بَشَارَةً الشَّخْصُ: چىرايلىق بولدى.

بَشِرَ يَبْشَرُ بِشْرًا الشَّخْصَ بِهِ: خۇشال قىلدى، شادلاندۇردى.

بَشَرٌ: ئىنسان، ئادەم.

أَبُو الْبَشَرِ: ئادەم ئەلەيھىسسالام، ئادەم ئاتا.

«وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ» «قرآن» : سەندىن بۇرۇن ھېچ كىشىنى مەڭگۈ ياشاتقىنىمىز يوق.

بِشْرٌ: خۇشاللىق، شادلىق، خۇش كەيپىيات.

بُشْرٌ: خۇش خەۋەر.

بَشَرَةٌ: تېرىنىڭ سىرتى، تاشقى تېرە، قوۋزاق، پوست.

بَشَرَةُ الْأَرْضِ: زېمىننىڭ كۆكىرىشى، ئۆسۈملۈكلەرنىڭ يەردىن ئۈنۈپ چىقىشى.

بَشْرَفُ ج بَشَارِفُ: باشلىنىش مۇزىكىسى، كىرىش مۇزىكىسى.

بَشْرُوشٌ ج بَشَارُوش: قىزىل تۇرنا.

بُشْرَى ج بُشْرَيَاتٌ: خۇش خەۋەر.

بُشْرَاكَ ، بُشْرَى لَكَ: ساڭا خۇش خەۋەر.

«هُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِيْنَ» «قرآن» : مۆمىنلەر ئۈچۈن ھىدايەتتۇر ۋە خۇش خەۋەردۇر.

بَشَرِيٌّ: ئىنسانىي، ئىنسان خۇسۇسىيەتلىك.

اَلْجِنْسُ الْبَشَرِيُّ: ئىنسانىيەت.

طَبِيْبٌ بَشَرِيٌّ: دوختۇر.

اَلْاِجْتِمَاعُ الْبَشَرِيُّ: ئىنسانلار جەمئىيىتى.

بَشَرِيَّةٌ: ئادەمزات، ئىنسانىيەت.

ثَرْوَةٌ بَشَرِيَّةٌ: ئادەم بايلىقى.

بَشَّ يَبَشُّ بَشًّا وَ بَشَاشَةً: كۈلۈمسىرىدى.

«بَشَّ لَهُ وَهَشَّ» : ئۇنى خۇشخۇيلۇق بىلەن قارشى ئالدى.

بَشَّ وَجْهُهُ: چىرايى ئېچىلىپ كەتتى.

بَشَّ بِهِ: خۇشاللىق بىلەن كۈتۈۋالدى، خۇش چىراي قارشى ئالدى.

بَشٌّ: خۇش چىراي، كۈلۈمسىرىگەن چىراي.

بَشَّاشٌ: خۇش چىراي، كۈلگۈنچەك.

بَشَّرَ يُبَشِّرُ تَبْشِيرًا: خۇش خەۋەر يەتكۈزدى.

بَشَّرَ الشَّخْصَ بِالْخَيْرِ: ياخشىلىقنى ۋەدە قىلدى، خۇش خەۋەر بەردى.

بَشَّرَ بِفِكْرَةٍ أَوْدِينٍ: ئىدىئولوگىيە ياكى دىنغا دەۋەت قىلدى.

«ظَهَرَتْ بَوَادِرُ تُبَشِّرُ بِحَلِّ الْأَزْمَةِ» : كىرزىسنىڭ ھەل بولۇشىدىن بىشارەت بېرىدىغان ئالامەتلەر كۆرۈلدى.

«يَازَكَرِيَّا إِنَّانُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى» «قرآن» : ئى زەكەرىيا! بىز ھەقىقەتەن ساڭا يەھيا ئىسىملىك بىر ئوغۇل بىلەن خۇش خەۋەر بېرىمىز.

«وَبَشِّرِ الَّذِيْنَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ» «قرآن» : ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارغا جەننەتلەرگە كىرىدىغانلىقى بىلەن خۇش خەۋەر بەرگىن.

بَشِعَ يَبْشَعُ بَشَعًا و بَشَاعَةً: بەتبەشىرە بولۇپ كەتتى، مىجەزى ئەسكى بولدى.

بَشِعَ الطَّعَامُ: تاماق زىرىكىشلىك بولدى.

بَشِعَ الشَّيْءُ: سەت كۆرۈندى.

بَشِعَ الشَّخْصُ: كۆرۈمسىز بولدى.

بَشِعٌ: سەت، كۆرۈمسىز، خۇنۇك، بەتبەشىرە.

اَلْبَشِعُ مِنَ الْأَشْخَاصِ: ئەخلاقسىز ئادەم، بەتقىلىق ئادەم.

اَلْبَشِعُ مِنَ الْأَفْعَالِ وَ الْأَشْيَاءِ: قەبىھ ئىش ۋە نەرسىلەر.

اَلْبَشِعُ مِنَ الطَّعَامِ: تەمسىز تاماق، ئوخشىمىغان تاماق.

بَشَقَ يَبْشِقُ بَشْقًا: تىكىلىپ قارىدى.

بَشَقَ الشَّيْءَ: نەرسىنى ئالدى.

بَشِقَ يَبْشَقُ بَشْقًا و بَشِقًا: ئالدىرىدى.

بَشَكَ يَبْشُكُ بَشْكًا: ئالدىرىدى؛ يالغان ئېيتتى.

بَشَكَ الشَّيْءَ: ئارىلاشتۇردى، ئۈزدى.

بَشْكِيرٌ ج بَشَاكِيرُ: لۆڭگە.

بَشْكِيرُ الْحَمَّامِ: مونچا لۆڭگىسى.

بَشِمَ يَبْشَمُ بَشَمًا: زېرىكتى، خۇشى قالمىدى، بىزار بولدى، نەپرەتلەندى.

بَشِمَ فِي الطَّعَامِ: قورسىقى بەك تويۇپ كەتتى.

بَشَمٌ: زېرىكىش، نەپرەتلىنىش، بىزار بولۇش.

بَشُوشٌ: خۇش چىراي، كۈلۈمسىرىگەن چىراي.

بَشِيرٌ ج بُشَرَاءُ: خۇش خەۋەر يەتكۈزگۈچى، خۇش خەۋەر ئېلىپ كەلگۈچى.

«فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا» «قرآن» : خۇش خەۋەرچى كېلىپ كۆڭلەكنى ئۇنىڭ يۈزىگە تاشلىدى، ئۇنىڭ كۆزى ئېچىلدى.

بَشِيعٌ: سەت، كۆرۈمسىز، خۇنۈك.

بُصَاقٌ: تۈكۈرۈك؛ شۆلگەي.

بَصْبَصَ يُبَصْبِصُ بَصْبَصَةً الْكَلْبُ بِذَنَبِهِ: ئىت قۇيرۇقىنى شىپاڭلاتتى.

بَصْبَصَ الرَّجُلُ: تەخسىكەشلىك قىلدى، خۇشامەت قىلدى.

بَصْبَصَ الشَّخْصُ لِلْمَرْأَةِ: ئايال كىشىگە پوخورلۇق قىلدى، قاش ئاتتى.

بَصُرَ يَبْصُرُ وَبَصِرَ يَبْصَرُ بَصَرًا وَبَصَارَةً: كۆردى، قارىدى.

بَصُرَ بِالْأَمْرِ: بىلدى، ئۇقتى.

بَصِرَ بِالشَّيْءِ: كۆردى، قارىدى، قاراپ قالدى.

«بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ» «قرآن» : مەن ئۇلار كۆرمىگەننى كۆردۇم.

بَصِرَ الْأَمْرَ: بىلدى.

بَصَرٌ. أَبْصَارٌ: كۆرۈش، قاراش، كۆرۈش قۇۋۋىتى، كۆرۈش سېزىمى، سېزىش قۇۋۋىتى؛ كۆز.

«وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ» «قرآن» : بۇ چاغدا كۆزۈڭلار چەكچىيىپ قالغان، يۈرىكىڭلار ئاغزىڭلارغا قاپلىشىپ قالغان.

«إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَ الْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُولاً» «قرآن» : (ئىنسان قىيامەت كۈنى قۇلاق، كۆز، دىل (يەنى سەزگۈ ئەزالىرى) نىڭ قىلمىشلىرى ئۈستىدە ھەقىقەتەن سوئال - سوراق قىلىنىدۇ.

صَلاَةُ الْبَصَرِ: ناماز شام ياكى بامدات نامىزى.

لَمْحُ الْبَصَرِ: كۆزنى يۇمۇپ - ئاچقۇچە.

«عَادَ فِي أَقَلَّ مِنْ لَمْحِ الْبَصَرِ» : كۆزنى يۇمۇپ- ئاچقۇچە قايتىپ كەلدى.

مَدَى الْبَصَرِ: كۆرۈش ئارىلىقى، كۆرۈش مۇساپىسى، كۆز يېتىم يىراقلىق.

قَصِيرُ الْبَصَرِ: يىراقنى كۆرەلمەسلىك كېسىلى.

بَيْنَ سَمْعِ النَّاسِ وَبَصَرِهِمْ: ئوچۇق - ئاشكارا.

«اِرْتَكَبَ جَرِيْمَتَهُ بَيْنَ سَمْعِ النَّاسِ وَبَصَرِهِمْ» : ئوچۇق - ئاشكارا جىنايەت ئۆتكۈزدى.

وَاقِيَةُ الْبَصَرِ: ئىككى كۆزگە تاقىۋالىدىغان نېپىز كۆز ئاسراش ئەسۋابى.

أُولُوالْأَبْصَارِ: ئەقىل - ئىدراكلىق كىشىلەر.

«إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِأُولِي الْأَبْصَارِ» «قرآن» : بۇنىڭدا ئەقىل ئىگىلىرى ئۈچۈن ئەلۋەتتە ئىبرەت بار.

بَصَرِيٌّ: كۆزگە مەنسۇپ، كۆرۈشكە ئائىت.

خِدَاعٌ بَصَرِيٌّ: خاتا كۆرۈش، ساختا سېزىم.

عَصَبٌ بَصَرِيٌّ: كۆرۈش نېرۋىلىرى.

اَلْبَصَرِيَّاتُ: ئوپتىكا.

مُعِيْنَاتٌ بَصَرِيَّةٌ: سۈرەت، فىلىم ۋە خەرىتىقا- تارلىق ئوقۇتۇش مەقسىتىدە قوللىنىدىغان ۋاسىتىلەر.

بَصَّ يَبُصُّ بَصًّا وَبَصِيصًا: چاقنىدى، پىلىلدىدى، جىمىرلىدى؛ كۆردى.

بَصَّ الشَّخْصُ: سىنچىلاپ قارىدى.

بَصَّاصٌ: رازۋېدكىچى.

بَصَّاصَةٌ: كۆز.

بَصَاقَةٌ: تۈكۈرۈك قاچىسى، گارشوك.

بَصٌّ: نەزەر، قاراش.

بَصَّرَ يُبَصِّرُ تَبْصِيرًا: نەسىھەت قىلدى، بىلدۈردى، چۈشەنچە بەردى.

بَصَّرَ الْجَرْوُ: كۈچۈك كۆزىنى ئاچتى.

بَصَّرَ النَّاسَ الْأَمْرَ وَبِهِ: كىشىلەرگە بىلدۈردى، كىشىلەرگە ئۇقتۇردى.

بَصَّرَ الشَّيْءَ: تونۇتتى، ئىزاھلاپ بەردى.

«يُبَيِّنُ لِلنَّاسِ سُوءَ حَالِهِمْ وَ يُبَصِّرُهُمْ بِمَنْ كَانَ سَبَبَ فَقْرِهِمْ»: كىشىلەرگە ھالىنىڭ ياماللىقىنى بايان قىلىپ بېرىدۇ ۋە ئۇلارنىڭ نامراتلىقىغا كىمنىڭ سەۋەبچى بولغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ.

بَصَقَ يَبْصُقُ بَصْقًا: تۈكۈردى.

«عَلَيْنَا عَدَمُ الْبَصْقِ عَلَى الْأَرْضِ»: يەرگە تۈكۈرمەسلىكىمىز لازىم.

«لَا تَبْصُقْ فِي الطَّرِيقِ»: يولغا تۈكۈرمە.

بَصْقَةٌ ج بَصَقَاتٌ: بىر قېتىم تۈكۈرۈك، خەپرۈك؛ بەلغەم.

بَصَلٌ: پىياز، باش پىياز.

بَصَلَةٌ ج بَصَلَاتٌ: بىر باش پىياز؛ دۇبۇلغا، تۆمۈر قالپاق.

بَصَلِيٌّ: پىيازغا ئائىت، پىيازغا مەنسۇپ.

بَصَمَ يَبْصِمُ بَصْمًا: باستى، تامغا باستى؛ قول قويدى، قەغەز، رەخت قاتارلىقلارغا بەلگە باستى، سىزدى.

بَصْمَةٌ ج بَصَمَاتٌ: ئىز، بارماق ئىزى.

تَرَكَ بَصَمَاتِهِ: ئىز قالدۇردى.

بَصْمَةُ الْخَتْمِ: تامغا ئىزى.

بَصْوَةٌ: چوغ.

بَصِيرٌ ج بُصَرَاءُ: ئۆتكۈر، سەزگۈر، پاراسەتلىك.

«لَا بُدَّ لِلْمُتَرْجِمِ مِنْ لُغَةٍ إِلَى أُخْرَى أَنْ يَكُونَ بَصِيرًا بِاللُّغَتَيْنِ»: بىر تىلنى ئىككىنچى بىر تىلغا تەرجىمە قىلىدىغان ئادەم ئىككى تىلنى ئوبدان بىلىشى كېرەك.

اَلْبَصِيرُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، «ھەممىنى كۆرۈپ تۇرىدىغان ئاللاھ» دېگەن مەنىدە.

بَصِيرَةٌ ج بَصَائِرُ: كۆز نۇرى، كۆرۈش قۇۋۋىتى؛ نەزەر دائىرىسى؛ يول كۆرسەتكۈچ؛ پاكىت، دەلىل؛ ئىبرەت.

كَانَ عَلَى بَصِيرَةٍ مِنَ الْأَمْرِ: چۈشەنچىسى چوڭقۇر ئىدى.

«بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَى نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ» (قرآن): بەلكى ئىنسان ئۆزىگە ئۆزى گۇۋاھتۇر.

«فِي الذَّاهِبِيْنَ الْأَوَّلِيْنَ مِنَ الْقُرُونِ لَنَا بَصَائِرُ»: بۇرۇنقى ئەسىرلەردە ئۆتكەنلەردىن ئىبرەت ئېلىشىمىز لازىم.

فَعَلَ ذَلِكَ عَنْ بَصِيرَةٍ: ئاڭلىق ھالدا قىلدى.

عُرِفَ بِنَفَاذِ الْبَصِيرَةِ: كەڭ تەجرىبىلىك ئىكەنلىكى بىلەن تونۇلدى، چوڭقۇر پىكىرلىكى بىلەن تونۇلدى.

عَيْنٌ بَصِيرَةٌ: ئۆتكۈر كۆز.

«ضَرَبَ الْهَوَى عَلَى بَصِيرَتِهِ»: ھاۋايى - ھەۋەس كۆزىنى كور قىلىپ قويدى.

بَصِيصٌ: نۇر، شولا.

بَصِيصٌ فِي الْأَمْرِ: ئازراق ئۈمىد، كىچىككىنە ئۈمىد.

«لَاحَ لَهُ بَصِيصٌ مِنَ الْأَمَلِ»: ئۇنىڭ ئۆچۈپ ئۈمىد ئۇچقۇنى يورۇدى.

بُصَيْلَةُ الْمِصْبَاحِ الْكَهْرَبَائِيِّ: لامپوچكا.

بِضَاعَةٌ ج بَضَائِعُ: تاۋار، مال.

«هَذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا» (قرآن): «بۇ مال - مۈلۈكلىرىمىز بىزگە قايتۇرۇلۇپتۇ.»

«اَلتَّاجِرُ يَبِيعُ بِضَاعَتَهُ»: سودىگەر ماللىرىنى ساتماقتا.

قِطَارُ الْبِضَاعَةِ: يۈك پويىزى.

«أَخْرَجَ مَا عِنْدَهُ مِنْ بِضَاعَةٍ»: دېمەيدىغان گەپنى دەپ تاشلىدى.

هُوَ قَلِيلُ الْبِضَاعَةِ: ئۇنىڭ بىلىمى ئاز، بىلىمى چاغلىق، ئۇنىڭ بىلىدىغىنى چاغلىق.

«كَانَ قَلِيلَ الْبِضَاعَةِ مِنَ الْعَرَبِيَّةِ»: ئەرەبچىنى ئاز بىلەتتى.

بَضَّ يَبِضُّ بَضًّاوَبَضِيضًا وَ بُضُوضًا: (سازنى) ئەڭشىدى.

بَضَّ يَبَضُّ وَ يَبْضُّ بَضَاضَةً الْجِسْمُ: بەدەن تولدى، گۈزەللەشتى.

بَضٌّ. بَضَّةٌ: يۇمشاق بەدەن.

بَضَّعَ يُبَضِّعُ تَبْضِيعًا الْجِسْمَ: بەدەننى ياردى، ئوپېراتسىيە قىلدى.

بَضَّعَ اللَّحْمَ: گۆشنى كەستى، پارچىلىدى.

بَضَعَ يَبْضَعُ بَضْعًا: ياردى، قارنىنى ياردى.

بَضَعَ اللَّحْمَ: گۆشنى پارچىلىدى.

بَضَعَ الْجِلْدَ: تېرىنى ياردى.

بِضْعٌ م بِضْعَةٌ: بىرنەچچە، بىرقانچە، (ئۈچ بىلەن توققۇز ئارىلىقىدىكى سانني بىلدۈرىدۇ.)

«لَمْ يَمْكُثْ اِلَّابِضْعَةَأَيَّامٍ ثُمَّ انْصَرَفَ»: بىرقانچە كۈن تۇرۇپلا كەتتى.

بِضْعَةَ عَشَرَ، بِضْعَ عَشَرَةَ: ئون نەچچە.

اَلْبِضْعَةُ مِنَ اللَّحْمِ وَ غَيْرِهِ: گۆش پارچىسى.

هُوَ بِضْعَةٌ مِنِّي: ئۇ مېنىڭ بىر پارچەم، ئۇ مېنىڭ تەركىبىي قىسمىم.

بَطَارِخُ: بېلىق تۇخۇمى.

بَطَاطَا: يىچەك گۈل، ياڭيۇ.

بَطَاطَا حُلْوَةٌ: تاتلىق ياڭيۇ.

بَطَاطِسُ: ياڭيۇ.

بَطَاطِيقُ: ئەديال.

بِطَاقَةٌ ج بَطَائِقُ و بِطَاقَاتٌ: كىنىشكا، گۇۋاھنامە، بېلەت، باغاق، كارتوْشكا.

بِطَاقَةُ الْإِسْمِ: نام - ئەمەل كارتوْشكىسى، ئىسىم كارتوْشكىسى.

بِطَاقَةٌ بَرِيْدِيَّةٌ: مەخسۇس خەت - چەك يېزىش ئۈچۈن تەييارلانغان ئاتكرىتكا، پوچتا ئاتكرىتكىسى.

بِطَاقَةُ التَّمْوِينِ: نورمىلىق تەمىنلەش كىنىشكىسى.

بِطَاقَةُ الْأَمْرِ: بېلەت.

بِطَاقَةُ الدُّخُولِ: كىرىش بېلىتى.

بِطَاقَةُ الشَّخْصِيَّةِ أَوِالْهَوِيَّةِ: سالاھىيەت گۇۋاھنامىسى، كىملىك.

«أَرِنِي بِطَاقَتَكَ الشَّخْصِيَّةَ مِنْ فَضْلِكَ»: ماڭا ئۆزىڭىزنىڭ كىملىكىڭىزنى كۆرسەتسىڭىز.

«وَجَدَمَقْعَدَهُ وَفْقًالِلرَّقَمِ الْمُدَوَّنِعَلَىبِطَاقَتِهِ»: بېلەتتىكى نومۇرى بويىچە ئورنىنى تاپتى.

بِطَاقَةُ الْمُعَايَدَةِ: ھېيتلىق تەبرىك ئاتكرىتكىسى.

بَطَالَةٌ: ئىشسىزلىق؛ قەھرىمان بولماق، باتۇر بولماق.

«اِزْدَادَ عَدَدُ الْعُمَّالِ الْعَاطِلِيْنَ عَنِ الْعَمَلِ بِسَبَبِ الْبَطَالَةِ الَّتِي عَمَّتِ الْبِلَادَ»: مەملىكەت بويىچە ئومۇملاشقان ئىشسىزلىق تۈپەيلىدىن ئىشتىن قالغان ئىشچىلارنىڭ سانى كۆپەيدى.

بِطَانٌ ج أَبْطِنَةٌ وَ بُطُنٌ: تارتما، ئولاڭ (ئىگەرنىڭ) تۆشلۈك، تۆشباغ، بانداش.

بِطَانَةُ الثَّوْبِ ج بَطَائِنُ: كىيىمنىڭ ئەستىرى.

بِطَانَةُ الرَّجُلِ: كىشىنىڭ سىرداشى.

«لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِنْ دُوْنِكُمْ» «قرآن»: ئۆزۈڭلاردىن بولمىغانلارنى سىرداش قىلمىغايسىلەر.

بَطُؤَ يَبْطُؤُ بُطْأً وَبِطَاءً و بُطُوءً: كېچىكتى، ئارقىدا قالدى.

بِبُطْءٍ: ئاستا - ئاستا، ئالدىرىماي.

«إِنَّكَ تَمْشِي بِبُطْءٍ شَدِيدٍ»: سەن ناھايىتى ئاستا ماڭىسەن.

بَطْبَطَ يُبَطْبِطُ بَطْبَطَةً الْبَطُّ: ئۆردەك غارقىلدىدى.

بَطَحَ يَبْطَحُ بَطْحًا: دۈم ياتقۇزدى، دۈم تاشلىۋەتتى.

بَطْحَاءُ ج بِطَاحٌ وَبَطَائِحُ وَ بَطْحَوَاتٌ: ساي.

بَطْحَةٌ ج بَطَحَاتٌ: تۈزلەڭ ساي.

بَطِرَ يَبْطَرُ بَطَرًا النِّعْمَةَ: تۇزكورلۇق قىلدى، نانكورلۇق قىلدى.

«وَ كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطِرَتْ مَعِيْشَتَهَا» «قرآن»: بىز نۇرغۇن شەھەرنى ھالاك قىلدۇق، ئۇلارنىڭ ئاھالىسى كەيپ - ساپالىق تۇرمۇش كەچۈرەتتى.

بَطِرَ الشَّيْءَ: ئورۇنسىز يامان كۆردى، ئورۇنسىز

ئۆچ كۆردى.

بَطِرَ الشَّخْصُ: تەكەببۇرلۇق قىلدى، غادايدى.

بَطِرْ بَطْرَانٌ: خوشلۇقتىن ئۆزىنى ئۇنتۇغۇچى.

اَلْبَطَرُ: گاڭگىراش، ھودۇقۇش؛ نېمەتكە شۈكرى قىلماسلىق، تەكەببۇرلۇق قىلىش.

«وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ» «قرآن» : يۇرتلىرىدىن چوڭچىلىق ۋە رىيا بىلەن چىققان كىشىلەرگە ئوخشاش بولماڭلار.

بَطْرَخٌ: بېلىق تۇخۇمى.

بَطْرُوخُ السَّمَكِ: بېلىق تۇخۇمى.

بَطْرَقٌ: ئېپىسكوپ، باش پوپ.

بَطْرَكٌ: چوڭ پوپ.

بَطْرَكِيَّةٌ: باش پوپلۇق ھوقۇقى؛ باش پوپنىڭ باشقۇرۇش دائىرىسى.

بِطْرِيقٌ ج بَطَارِيقُ: ئېپىسكوپ، باش پوپ؛ پىنگۋىن.

بَطْرِيكٌ. بَطْرِيَرْكٌ ج بَطَارِكَةٌ و بَطَارِكُ: چوڭ پوپ.

بَطَشَ يَبْطُشُ وَ يَبْطِشُ بَطْشًا بِهِ: قاتتىق ھۇجۇم قىلدى، قاتتىق تۇتتى، ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم قىلدى، جازالىدى.

«وَإِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ» «قرآن» : ئەگەر (بىراۋنى) جازالىساڭلار، زالىملاردەك جازالايسىلەر.

بَطَشَ عَلَيْهِ: ھۇجۇم قىلدى.

بَطْشٌ: تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلماق، شىددەتلىك زەربە بەرمەك.

«إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ» «قرآن» : پەرۋەردىگارىڭنىڭ جازاسى شەك ــ شۈبھىسىز قاتتىقتۇر.

قُوَى الْبَطْشِ: زوراۋان كۈچلەر.

«قَامَتْ ثَوْرَتُنَا لِتَقْضِيَ عَلَى قُوَى الْبَطْشِ فِي الْبِلَادِ» : بىزنىڭ ئىنقىلابىمىز مەملىكەتتىكى زوراۋان كۈچلەرنى يوقۇتۇشقا قارىتىلغان.

بَطْشَةٌ: شىددەتلىك زەربە، تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلماق، جازالاش.

«وَلَقَدْ أَنْذَرَهُمْ بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالنُّذُرِ» «قرآن» : شۈبھىسىزكى، لۇت ئۇلارنى بىزنىڭ جازالىشىمىزدىن ئاگاھلاندۇردى، ئۇلار ئاگاھلاندۇرۇشلاردىن شەكلەندى.

بَطَّ يَبُطُّ بَطًّا الْجُرْحَ: يارىنى كەستى، ياردى.

بَطٌّ ج بُطُوطٌ وَبِطَاطٌ م بَطَّةٌ ج بَطَّاتٌ: ئۆردەك.

بَطُؤَ يَبْطُؤُ تَبْطِيئًا الشَّخْصُ: كېچىكتى، ئارقىدا قالدى.

بَطَّأَ عَلَيْهِ بِحَاجَتِهِ: ئۇنىڭ ھاجىتىنى كېچىكتۈردى.

بَطَّأَ صَدِيقَهُ: دوستىنىڭ ئىرادىسىنى قايتۇردى.

بَطَّارِيَّةٌ ج بَطَّارِيَّاتٌ: باتارىيە.

بَطَّارِيَّةٌ «فى الْجَيْشِ» : توپچىلار قىسمى.

بَطَّاشٌ: زەربىدارلىق بىلەن قاتتىق تۇتقۇچى، قاتتىق ھۇجۇم قىلغۇچى.

بَطَّالٌ: ئىشسىز، ھورۇن، بىكارچى، ناچار.

بَطَّانِيَّةٌ ج بَطَّانِيَّاتٌ: ئەديال.

بَطَّطَ يُبَطِّطُ تَبْطِيطًا الْأَرْضَ: زېمىننى ياردى.

بَطَّلَ يُبَطِّلُ تَبْطِيلًا الْعَامِلَ: ئىشچىنى ئىشتىن بوشاتتى.

بَطَّلَ الْقَرَارَ: قارارنى ئەمەلدىن قالدۇردى.

بَطَّنَ يُبَطِّنُ تَبْطِينًا الثَّوْبَ: كىيىمنى ئەستەرلىدى، ئەستەر قىلدى.

بِطِّيخٌ. بِطِّيخَةٌ ج بِطِّيخَاتٌ: تاۋۇز.

بِطِّيخٌ أَصْفَرُ: قوغۇن.

«عِنْدَمَا يَنْضَجُ الْبِطِّيخُ فَإِنَّهُ سَيَسْقُطُ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِهِ: قوغۇن پىشقاندا سايىقىدا تۈرمايدۇ.

«لَقَدْ قَطَعَ الْبِطِّيخَةَ بِالسِّكِّينِ عَلَى نَحْوٍ مَائِلٍ لِذَلِكَ قُسِّمَتْ إِلَى قِطْعَتَيْنِ الْأُولَى صَغِيرَةٌ وَالْأُخْرَى كَبِيرَةٌ» : ئۇ تاۋۇزنى قىڭغىر پىچىقلىدى، بىر كاسىسى چوڭ، بىر كاسىسى كىچىك بولۇپ قالدى.

بَطَلَ يَبْطُلُ بُطْلًا وَ بُطُولًا وَ بُطْلَانًا: بىكار بولدى، ئەمەلدىن قالدى.

بَطَلَ الْأَمْرُ: ئىش بۇزۇلدى.

بَطَلَ الْبَيْعُ: سودا بۇزۇلدى.

«فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَاكَانُوايَعْمَلُونَ» «قۇرئان»: ھەقىقەت ئاشكارا بولدى، ئۇلارنىڭ كۆرسەتكەن سېھىرلىرى بەربات بولدى.

بَطَلَ يَبْطُلُ بَطَالَةً و بُطَالَةً وَ بِطَالَةً الْعَامِلُ: ئىشچى ئىشسىز قالدى.

بَطُلَ يَبْطُلُ بُطُولَةً و بُطُولَةً: قەھرىمان بولدى، قەھرىمانلىق كۆرسەتتى، باتۇرلۇق قىلدى.

بَطَلٌ ج أَبْطَالٌ: قەھرىمان، باتۇر، چېمپىيون، پالۋان.

بَطَلُ الْقِصَّةِ: ھېكايىنىڭ باش قەھرىمانى.

بَطَلٌ مُزَيَّفٌ: ساختا قەھرىمان.

اَلْبَطَلُ الْعَالَمِيُّ: دۇنيا چېمپىيونى.

«لِكُلِّ مَعْرَكَةٍ أَبْطَالُهَا»: ھەر جەڭنىڭ ئۆزىگە لايىق قەھرىمانلىرى بولىدۇ.

بُطْلٌ. بُطْلَانٌ: يالغان، ساختا، سەپسەتە، قىممىتى يوق؛ بىكار بولماق، ئىناۋەتسىز بولماق، بەربات بولماق، باتىل بولماق.

بَطَلَةٌ ج بَطَلَاتٌ: قەھرىمان، چەۋەنداز.

بَطَنَ يَبْطُنُ بُطُونًا وَ بَطْنًا الشَّيْءُ: يوشۇرۇندى، مۆكۈۋالدى، مەخپىي بولدى.

«إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ» «قۇرئان»: پەرۋەردىگارىم ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن يامان ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ھارام قىلدى.

بَطِنَ يَبْطَنُ بَطَنًا و بَطُنَ يَبْطُنُ بَطَانَةً الشَّخْصُ: قورساق سالدى، قورسىقى يوغىنىدى.

بَطْنٌ ج بُطُونٌ وَأَبْطُنٌ وَبُطْنَانٌ: قورساق؛ ئىچكى ئەزا؛ جەمەت، ئۇرۇق.

بَطْنُ الْأَرْضِ: يەر شارىنىڭ ئىچكى قىسمى، زېمىنىنىڭ تېگى.

وَلَدَتْ بَطْنًا وَاحِدًا: بىرنى تۇغدى.

بَطْنًا لِظَهْرٍ: ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلىۋەتتى، ئاختۇردى، چوڭقۇر ئىزدەندى.

قَلَّبَهُ ظَهْرًا لِبَطْنٍ: ئەكشۇردى، ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلىۋەتتى.

فِي بُطُونِ الْكُتُبِ: كىتابلار ئىچىدە.

بِطْنَةٌ: ئاچ كۆز، نەپسى يامان، تويمىغۇر.

«اَلْبِطْنَةُ تُذْهِبُ الْفِطْنَةَ» «مثل»: قارنى يامانلىق كىشىنى بەغەرەز قىلىپ قويىدۇ.

بُطُولَةٌ ج بُطُولَاتٌ: قەھرىمانلىق، چېمپىيونلۇق؛ تىياتىر ياكى كىنولاردا باش رول ئېلىپ چىققۇچى.

«قَامَ بِدَوْرِالْبُطُولَةِفِىمَسْرَحِيَّةِمَجْنُونِ لَيْلَى»: ئۇ «لەيلى ـ مەجنۇن» دراممىسىدا باش رول ئالدى.

بُطُولِيٌّ: قەھرىمانلىق.

«قَامَ بِأَعْمَالٍ بُطُولِيَّةٍ»: قەھرىمانە ئىشلارنى قىلدى.

بَطِيءٌ م بَطِيئَةٌ ج بِطَاءٌ: ئاستا.

اَلْقِطَارُ الْبَطِيُّ: ئاستا پويىز.

«كَانَ بَطِيئًا فِي حَرَكَتِهِ»: ئۇنىڭ ھەرىكىتى ئاستا ئىدى.

بَطِيحَةٌ ج بَطَائِحُ: ساي.

بِطِيخَةٌ ج بَطَاخٌ وَ بَطَائِخُ: ئالا كېپىنەك.

بَطِيشٌ: شىددەتلىك، قاتتىق، قاتتىق تۇتقۇچى، قاتتىق ھۇجۇم قىلغۇچى.

بَطِينٌ: يوغان قورساق، ئاچكۆز.

بُطَيْنٌ: قېرىنچە.

بُطَيْنُ الْقَلْبِ: يۈرەك قېرىنچىسى.

بَظْرُ الْأُنْثَى ج بُظُورٌ: دىلچىق.

بَقَّ بَقًّا الْعُودَ: سازنى ئەكشىدى.

بَقٌّ . فَقٌّ: قوپال، تولۇق.

بَعْبَعَ يُبَعْبِعُ بَعْبَعَةً: قۇرۇق گەپ ساتتى، قۇرۇق گەپ قىلدى.

بُعْبُعٌ ج بَعَابِعُ: قارانچۇق.

بَعَثَ يَبْعَثُ بَعْثًا وَ بِعْثَةً: ئەۋەتتى.

بَعَثَ بِالرِّسَالَةِ: خەت ئەۋەتتى.

«بَعَثَ الرَّئِيسُ مُسَاعِدَهُفِي مُهِمَّةٍخَاصَّةٍ»: رەئىس ياردەمچىسىنى ئالاھىدە ۋەزىپە بىلەن ئەۋەتتى.

بَعَثَ الشُّعُورَ: ھېسسىياتنى قوزغىدى.

«كَانَتْ قَصَائِدُ الشَّاعِرِ تَبْعَثُ قَوْمَهُ عَلَى مُقَاوَمَةِ الظُّلْمِ وَ الْإِسْتِعْمَارِ» : شائىرنىڭ قەسىدىلىرى خەلقنى زۇلۇم ۋە مۇستەملىكىچىلىككە قارشى تۇرۇشقا قوزغايتتى.

«بَعَثَ الْإِسْلَامُ فِي الْعَرَبِ شُعُورًا جَدِيدًا كَانَ السَّبَبَ فِي تَوْحِيدِهِمْ» : ئىسلام ئەرەبلەردە ئۇلارنىڭ بىرلىشىشىگە سەۋەب بولغان يېڭى تۇيغۇنى قوزغىدى.

بَعَثَ الشَّخْصَ عَلَى الشَّيْءِ: زورلىدى، قوزغىدى.

بَعَثَ اللّٰهُ الْخَلْقَ: ئاللاھ مەخلۇقاتلارنى ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلدۈردى.

«ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ» «قرآن» : ئاندىن كېيىن، سىلەرنى شۈكرى قىلسۇن، دەپ ئۆلگەنلىكلاردىن كېيىن قايتا تىرىلدۈردۇق.

بَعْثٌ: ئەۋەتمەك، يوللىماق.

يَوْمُ الْبَعْثِ: قىيامەت كۈنى.

بَعْثٌ ج بُعُوثٌ و بُعْثٌ: يىراققا يۈرۈش قىلغان قوشۇن ياكى ئۆمەك؛ ئېكسپېدىتسىيىچىلەر ئەترىتى.

مَدِينَةُ الْبُعُوثِ الْإِسْلَامِيَّةِ: جامىئول ئەزھەرگە تەۋە چەت ئەللەردىن ئەۋەتىلگەن مۇسۇلمان ئوقۇغۇچىلار شەھەرچىسى.

«مَازَالَتِ الْبُعُوثُ الدِّينِيَّةُ تُوفَدُ إِلَى إِفْرِيقِيَا لِنَشْرِ الْمَسِيحِيَّةِ» : خرىستىئان دىنىنى تارقىتىش ئۈچۈن ئافرىقىغا ھېلىمۇ دىنىي ئۆمەكلەر ئەۋەتىلمەكتە.

بَعْثَةٌ ج بَعَثَاتٌ: ئۆمەك، ۋەكىللەر ئۆمىكى.

طَالِبُ بَعْثَةٍ: ئېككىنچى ئەلگە ئوقۇشقا ئەۋەتىلگەن ئوقۇغۇچى.

بَعْثَةٌ حَرْبِيَّةٌ: ھەربىي ئۆمەك.

مُدِيرِيَّةُ الْبَعَثَاتِ: چەت ئەلگە چىقىرىلىدىغان ئوقۇغۇچىلارغا ئائىت ئىشلارنى باشقۇرىدىغان ئورگان.

إِدَارَةُ الْبَعَثَاتِ: چەت ئەلگە چىقىرىلىدىغان ئوقۇغۇچىلارغا ئائىت ئىشلارنى باشقۇرىدىغان ئورگان.

بَعْثَرَ يُبَعْثِرُ بَعْثَرَةً الشَّيْءَ: چېچىۋەتتى، تارقىتىۋەتتى.

«وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ» «قرآن» : قەبرىلەر ئاستى - ئۈستى قىلىنغان چاغدا، ھەر ئادەم ئىلگىرى - كېيىن قىلغان ئىشلىرىنىڭ ھەممىسىنى بىلىدۇ.

بَعْثَرَ النَّظَرَاتِ: كۆز يۈگۈرتتى.

بَعْثَرَ الْمَتَاعَ وَ نَحْوَهُ: ئاستىن - ئۈستۈن قىلىۋەتتى، قالايمىقان قىلىۋەتتى.

بَعْثَرَ الْمَخْبُوءَ: يوشۇرۇن نەرسىنى چىقاردى.

«مَا أَكْثَرَ مَا نُبَعْثِرُ أَمْوَالَنَا فِي مَجَالَاتٍ غَيْرِ مَحْمُودَةٍ» : ناشايان تەرەپلەرگە ماللىرىمىزنى ئەجەبمۇ بۇزۇپ چاچىمىز.

«كُنْتُ أُبَعْثِرُ النَّظَرَاتِ حَوْلِي» : مەن ئەتراپىمغا كۆز يۈگۈرتۈپ چىقاتتىم.

«تَرَكَ كُتُبَهُ مُبَعْثَرَةً فِي غُرْفَتِهِ» : ئۇ كىتابلىرىنى ئۆز ئۆيىگە قالايمىقان تاشلىدى.

لَاتُبَعْثِرِ الْفَضَلَاتِ: كېرەكسىز نەرسىلەرنى كەلسە - كەلمەس تاشلىما.

بَعْثِيٌّ: گۈللىنىش پارتىيىسىنىڭ ئەزاسى.

بَعَجَ يَبْعَجُ بَعْجًا الْبَطْنَ: قورساقنى ياردى.

بَعَجَ الشَّيْءَ: يوچۇق كەلتۈرۈپ چىقاردى، يوچۇق ئاچتى.

بَعُدَ يَبْعُدُ بُعْدًا و بُعْدَةً: يىراقلاشتى.

بَعُدَ بِالشَّيْءِ: يىراقلاشتۇرۇۋەتتى، يىراقلاشتۇردى.

«بَعُدَ بِهِ مَنْهَجُهُ فِي الْبَحْثِ عَنِ الْهَدَفِ الْمَقْصُودِ» : كۆزلىگەن نىشان ئۈستىدە ئىزدىنىشتە ئۇنىڭ ئۇسلۇبى ئۇنى يىراقلاشتۇرۇۋەتتى.

بَعُدَتِ الْمَسَافَةُ: مۇساپە يىراقلاشتى.

«بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ» «قرآن» : بۇ ئارىلىق ئۇلارغا يىراق بىلىندى.

بَعِدَ يَبْعَدُ بَعَدًا و بُعْدًا: يىراق بولدى، ھالاك بولدى.

بَعْدُ: كېيىن، ئاندىن كېيىن، يەنىلا، ھېلىھەم، ھازىرغىچە.

«ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَ شَيْبَةً» «قرآن» :

ئاندىن (سىلەرنى) كۈچلۈكتىن ئاجىز قىلدى ۋە (سىلەرگە) قېرىلىقنى يەتكۈزدى.

«لِلّٰهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ» «قۇرئان»: ئىلگىرى ۋە كېيىن ھەممە ئىش ئاللاھنىڭ باشقۇرۇشىدىدۇر.

«أَ هُوَ حَيٌّ بَعْدُ»: ئۇ ھېلىمۇ ھاياتمۇ؟

شَرَحَ مَرَّةً بَعْدَ أُخْرَى: تەكرار شەرھلىدى.

«بَدَأَ بِإِلْقَاءِ مُحَاضَرَتِهِ بَعْدَ أَنْ حَضَرَ»: ئۇ يېتىپ كەلگەندىن كېيىن لېكسىيە سۆزلەشكە باشلىدى.

بَعْدَ غَدٍ: ئىندىنلىققا.

بَعْدَئِذٍ: شۇنىڭدىن كېيىن.

«دَرَسَ أَوَّلًا وَذَهَبَ بَعْدَئِذٍ إِلَى السِّينَمَا»: ئۇ ئالدىدا ئۆگىنىش قىلدى، ئاندىن كىنوغا باردى.

فِيمَا بَعْدُ: شۇنىڭدىن كېيىن.

«ظَنَّ الْمَوْضُوعَ سَهْلًا وَلٰكِنَّهُ وَجَدَهُ فِيمَا بَعْدُ أَصْعَبَ مِمَّا كَانَ يَعْتَقِدُ»: ئۇ ماۋزۇنى ئاسان دەپ ئويلىدى، لېكىن ئۇ شۇنىڭدىن كېيىن بۇرۇنقى قارىشىغا قارىغاندا ماۋزۇنى قىيىنراق بايقىدى.

كُفْرٌ مَا بَعْدَهُ كُفْرٌ: ئۇچىغا چىققان كۇپۇرلۇق.

هٰذَا يَوْمٌ لَهُ مَا بَعْدَهُ: ئاقىۋىتىدىن قورقىتىلىدىغان كۈن.

«وَبَعْدُ فَقَدْ سَرَّنِي أَنْ أَسْمَعَ مِنْكَ»: سىنىڭ سۆزۈڭنى ئاڭلاشقا خۇشتارمەن.

«أَنَا وَصَاحِبِي نُسَافِرُ بَعْدَ الْغَدِ»: مەن ھەمراھىم ئىككىمىز ئۆگۈنلۈككە سەپەرگە ئاتلىنىمىز.

لَمَّا يَحْضُرْ بَعْدُ: ئۇ تېخى كەلمىدى.

أَمَّا بَعْدُ: (مەدھىيە) دىن كېيىن، (ئەھۋال سورىغاندىن) كېيىن، سالامدىن كېيىن، مەقسەتكە كەلسەك.

بُعْدٌ ج أَبْعَادٌ: مۇساپە، ئارىلىق، يول يىراقلىقى.

بُعْدُ النَّظَرِ: يىراقنى كۆرەلىشى، يىراقنى كۆرەلەيدىغان، پىكرى چوڭقۇر.

بُعْدًا لَهُ: يوقالسۇن!

«بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ» «قۇرئان»: زالىم قەۋم ھالاك بولسۇن.

«أَلَا بُعْدًا لِمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ» «قۇرئان»: مەديەن ئاھالىسى خۇددى سەمۇد قەۋمى ھالاك بولغاندەك ھالاك بولسۇن.

بُعْدُ الصِّيتِ: شۆھرەتلىك، داڭدار، داڭلىق.

بُعْدُ الْهِمَّةِ: ئالىي ھىممەتلىك.

ذُو بُعْدٍ: چوڭقۇر پىكىرلىك.

عَلَى بُعْدٍ: يىراقتىن.

«كُنْتُ أُرَاقِبُهُ عَلَى بُعْدٍ»: مەن ئۇنى يىراقتىن كۆزىتىپ تۇراتتىم.

«تَقَعُ الْمَدِينَةُ عَلَى بُعْدِ خَمْسِينَ مِيلًا»: شەھەر 50 مىل يىراقلىقتا جايلاشقان.

بُعْدُ الشُّقَّةِ: ئارىلىقنىڭ كەڭلىكى، مۇساپىنىڭ ئۇزۇنلۇقى.

بَعْرٌ ج أَبْعَارٌ: تېزەك، ماياق، قىغ، پوق.

بَعْزَقَ يُبَعْزِقُ بَعْزَقَةً الشَّيْءَ: ئىسراپ قىلدى، بۇزدى، چاچتى.

بَعْضٌ ج أَبْعَاضٌ: بەزى، بىر قىسىم.

بَعْضُ الشَّيْءِ: ئازراق، بىر بۆلۈك.

بَعْضُ النَّاسِ: بەزى كىشىلەر، بەزىلەر.

«إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ» «قۇرئان»: بەزى گۇمانلار گۇناھدۇر.

«أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ» «قۇرئان»: سىلەر كىتابنىڭ (يەنى تەۋراتنىڭ) بىر قىسىم ئەھكاملىرىغا ئىشىنىپ، بىر قىسىم ئەھكاملىرىنى ئىنكار قىلامسىلەر؟

بَعْضُ الطَّرِيقِ: يولنىڭ بىر قىسمى.

قَالَ بَعْضُ الْعُلَمَاءِ: بەزى ئالىملار ئېيتتى.

فِي بَعْضِ الْأَيَّامِ: كۈنلەرنىڭ بىرىدە.

بَعْضُ الْوَقْتِ: بەزى چاغ، بەزىدە.

بَعْضُ الْأَوْقَاتِ: بەزى چاغ، بەزىدە.

«شَعَرَ بِبَعْضِ الْاِرْتِبَاكِ»: بىرئاز تەمتىرەپ قالدى.

بَعْضُهُمْ بَعْضًا: بىر ـ بىرىگە، ئۆزئارا.

«خَرَجَ النَّاسُ بَعْضُهُمْ فِي أَثَرِ بَعْضٍ»: كىشىـ

لەر بىرىنىڭ ئارقىسىدىن بىرى چىقتى.

بَعْضَ الْمُمَاثَلَةِ: بىرئاز ئوخشاپ قالماق.

بَعَّدَ يُبَعِّدُ تَبْعِيدًا: يىراقلاشتۇردى.

بَعَّرَ يُبَعِّرُ تَبْعِيرًا الْحَيَوَانُ: ھايۋان تېزەكلىدى، چىچتى.

بَعَّضَ يُبَعِّضُ تَبْعِيضًا الشَّيْءَ: پارچىلىدى، بۆلۈۋەتتى، بۆلدى.

بَعْكُوكَةٌ: زال، كۆلۈپ.

بَعْلٌ ج بُعُولٌ وَ بِعَالٌ وَبُعُولَةٌ: ئەر، ئەر ـ ئايال؛ خوجايىن، ئىگە.

بَعْلٌ: يامغۇر بىلەن سۇغىرىلىدىغان زېمىن ۋە زىرائەت؛ جاھىلىيەت دەۋرىدىكى ئەرەبلەرنىڭ چوقۇنىدىغان بىر بۇتىنىڭ ئىسمى.

«أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ» «قرآن»: سىلەر ياراتقۇچىلارنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى (ئاللاھنى) تەرك ئېتىپ، بەئلى (نامىلىق بۇت) گە چوقۇنامسىلەر؟

بَعْلَةٌ ج بُعُولَةٌ: ئايال.

زِرَاعَةٌ بَعْلِيَّةٌ: يامغۇر سۈيى بىلەن سۇغىرىلىدىغان زىرائەت.

بَعُوضٌ: پاشا.

بَعُوضَةٌ ج بَعُوضَاتٌ: بىر پاشا.

جَنَاحُ بَعُوضَةٍ: ئەرزىمەس.

بَعِيدٌ ج بُعَدَاءُ وَ بُعْدٌ وَ بُعْدَانٌ: يىراق، ئۇزاق.

بَعِيدُ الشُّقَّةِ: ئارىلىقى يىراق.

بَعِيدُالنَّظَرِ: يىراقنى كۆرىدىغان.

بَعِيدٌ كُلَّ الْبُعْدِ: تولىمۇ يىراق.

«لَمْ يَكُنْ يَسْمَعُ صَوْتَهَا فَقَدْ كَانَ بَعِيدًا عَنْهَا»: يىراق بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىيالمىدى.

«رُبَّ بَعِيدٍ أَقْرَبُ مِنْ قَرِيبٍ»: بەزى يات ئادەم تۇغقاندىنمۇ يېقىن بولۇشى مۇمكىن.

«إِذَا مِتْنَا وَ كُنَّا تُرَابًا ذَلِكَ رَجْعٌ بَعِيدٌ» «قرآن»: بىز ئۆلۈپ توپا بولۇپ كەتكەندىن كېيىن، بۇنداق قايتىش يىراقتۇر.

«لَيْسَ بِبَعِيدٍ أَنْ يَكْتَشِفَ الْعُلَمَاءُ كَوْكَبًا آخَرَ فِي الْفَضَاءِ»: ئالىملارنىڭ بوشلۇقتا ئىككىنچى بىر پىلانېتىنى بايقىشى يىراق ئەمەس.

بَعِيدُ الْمَنَالِ: ئېرىشىش قىيىن، ئېرىشىش تەس.

بَعِيدُ الْأَثَرِ: تەسىرى چوڭقۇر.

بَعِيدُ الْأَجَلِ: كۆز يەتمەيدىغان، يىراقلىقىنى مۆلچەرلىگىلى بولمايدىغان.

بَعِيدُ الشَّأْوِ: يۈكسەك ھىممەتلىك، ھىممىتى يۈكسەك.

مُنْذُ عَهْدٍ بَعِيدٍ: قەدىمىي زاماندىن تارتىپ.

بُعَيْدٌ: ئۇزۇن ئۆتمەيلا، سەل كېيىن، كېيىنلا، پات ئارىدا، پات يېقىندا.

«حَضَرَ بُعَيْدَ سَفَرِكَ»: سەن سەپەر قىلىپ ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇ كەلدى.

بَعِيرٌ ج بُعْرَانٌ وَ أَبْعِرَةٌ ج أَبَاعِرُ: تۆگە.

بِغَاءٌ: تەلەپ قىلماق، ئۈمىد قىلماق؛ زىنا قىلماق، نومۇسىنى ساتماق.

حَمْلَةٌ بُولِيسِيَّةٌ لِلْقَضَاءِ عَلَى الْبِغَاءِ السِّرِّيِّ: ساقچىلارنىڭ يوشۇرۇن پاھىشىنى يوقۇتۇش ھەرىكىتى.

بُغَاثٌ ج بِغْثَانٌ: ئاستا ئۇچىدىغان بىر تۈرلۈك كىچىك قۇش.

«إِنَّ الْبُغَاثَ بِأَرْضِنَا يَسْتَنْسِرُ»: بىزنىڭ يېرىمىزدە ئاجىزلار كۈچلۈك بولۇپ كېتىدۇ.

بُغَادَةٌ: شور.

بَغَتَ يَبْغَتُ بَغْتًا وَ بَغْتَةً: چۆچۈتىۋەتتى، تۇيۇقسىزلىق ھېس قىلدۇردى، نېمە قىلارىنى بىلمەس قىلىپ قويدى، تۇيۇقسىز زەربە بەردى.

بَغْتَةٌ ج بَغَتَاتٌ: تۇيۇقسىز، ئۇشتۇمتۇت، تاسادىپىي، ئويلىمىغان يەردىن، تۇساتتىن، كۈتۈلمىگەندە.

عَلَى بَغْتَةٍ: ئۇشتۇمتۇت، تۇيۇقسىز.

«أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً» «قرآن»: ئۇلارنى ئۇشتۇمتۇت ھالاك قىلدۇق.

«حَضَرَ عَلَى بَغْتَةٍ»: ئۇ ئۇشتۇمتۇت كەلدى.

بَغَشَ يَبْغَشُ بَغْشًا ـ تِ السَّمَاءُ: سىم ـ سىم

يامغۇر ياغدى.

بَغْشَةٌ: سىم ـ سىم يامغۇر.

بَغَضَ يَبْغُضُ بُغْضًا: ئەپرەتلەندى، ئۆچ كۆردى.

بَغُضَ يَبْغُضُ بَغَاضَةً: ئەپرەتلىك بولدى، دۈشمەن تۇتۇلدى، ئۆچ كۆرۈلدى.

بَغْضَاءُ بُغْضٌ. بِغْضَةٌ: دۈشمەنلىك، ئۆچمەنلىك، ئاداۋەت.

«قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ» «قرآن»: ئۇلارنىڭ دۈشمەنلىكى ئېغىزلىرىدىن مەلۇم بولۇپ تۇرىدۇ.

بَقَّالٌ: قىپچىرچى.

بَغَّضَ يُبَغِّضُ تَبْغِيضًا: ئۆچ كۆرسەتتى، يامان كۆرسەتتى.

«بَغَّضَ الشَّرَّ إِلَى النَّاسِ»: يامانلىقنى كىشىلەرگە ئۆچ كۆرسەتتى.

بَغْلٌ ج بِغَالٌ وَ أَبْغَالٌ م بَغْلَةٌ ج بَغْلاَتٌ وَ

بِغَالٌ: قېچىر.

بَغَمَ يَبْغَمُ و يَبْغُمُ و يَبْغِمُ بُغَامًا و بُغُومًا

الْغَزَالُ: كىيىك مەرىدى.

بَغَى يَبْغِي بُغَاءً و بَغْيًا و بُغًى و بُغْيَةً: ئىنتىلدى، تەلەپ قىلدى، ئىزدىدى، تىلىدى.

«وَلَوْ بَسَطَ اللّٰهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ» «قرآن»: ئەگەر ئاللاھ بەندىلىرىنىڭ رىزقىنى كەڭ قىلسا، ئۇلار ئەلۋەتتە زېمىندا پىتنە ـ پاسات تېرىيتتى.

بَغَى عَلَيْهِمْ: زۇلۇم قىلدى، ئەزدى.

«وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللّٰهُ إِلَيْكَ وَلاَ تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ» «قرآن»: ئاللاھ ساڭا ياخشىلىق قىلغاندەك، سەن ياخشىلىق قىلغىن، يەر يۈزىدە بۇزغۇنچىلىقنى تىلىمىگىن.

بَغَى الْأَمْرَ: ئىرادە قىلدى، تەشنالىق بىلەن كۈتتى.

«مَاذَا تَبْغِي أَنْ تَفْعَلَ الْيَوْمَ»: بۈگۈن نېمە ئىش قىلماقچىسەن؟

بَغَى يَبْغِيْ بِغَاءً و بُغَاءَ الْمَرْأَةُ: ئايال پاھىشە قىلدى.

بَغَى يَبْغِيْ بَغْيًا: تاجاۋۇز قىلدى، ھەددىدىن

ئاشتى، زۇلۇم قىلدى.

«فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيئَ إِلَى أَمْرِ اللّٰهِ» «قرآن»: ئەگەر ئۇلارنىڭ بىرى ئىككىنچىسىگە تاجاۋۇز قىلسا، تاجاۋۇز قىلغۇچى تاكى ئاللاھنىڭ ھۆكۈمىگە قايتقانغا قەدەر ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇشۇڭلار!

بَغْيٌ: زىنا قىلماق؛ زۇلۇم، ئېزىش، زىيانكەشلىك قىلىش؛ گۇناھ؛ ئادالەتسىزلىك، تاجاۋۇز.

«اَلْبَغْيُ يَصْرَعُ أَهْلَهُ»: زۇلۇم، زۇلۇم قىلغۇچىلارنى ھالاك قىلىدۇ.

بُغْيَةٌ: ئارزۇ، ئۈمىد، مەقسەت.

لِيَكُنِ الْحَقُّ بُغْيَتَنَا: ھەقىقەت بىزنىڭ ئۈمىد قىلىدىغان نەرسىمىز بولۇشى كېرەك.

«يَجِبُ أَنْ تَكْتُبَ هَذِهِ الْمَقَالَةَ مَرَّةً ثَانِيَةً بُغْيَةَ إِيْضَاحِ الْفِكْرَةِ الرَّئِيسِيَّةِ عَلَى نَحْوٍ كَامِلٍ»: مەركىزىي ئىدىيىنى تولۇق يورۇتۇپ بېرىش ئۈچۈن بۇ ماقالىنى قايتا يېزىپ چىقىشىڭ كېرەك.

بَغِيضٌ ج بُغَضَاءُ: دۈشمەن، يىرگىنىشلىك، ئۆچ كۆرسىتىلگەن، دۈشمەن تۇتۇلغان.

«مَا زَالَتْ آثَارُ الْإِسْتِعْمَارِ الْبَغِيْضِ بَاقِيَةً حَتَّى الْيَوْمَ»: كىشىنىڭ ئۆچلىكىنى كەلتۈرىدىغان مۇستەملىكىچىلىك ئىزلىرى بۈگۈنگىچە داۋاملىشىپ كەلمەكتە.

بَغِيٌّ ج بَغَايَا: پاھىشە ئايال، بۇزۇق ئايال، جالاپ.

بَقَاءٌ: دائىملىق بولۇش، داۋاملىشىش، ئەبەدىيلىك بولۇش، مەڭگۈلۈك بولۇش.

دَارُ الْبَقَاءِ: ئاخىرەت، ئۇ دۇنيا.

بَقَاءُ الْأَصْلَحِ: ھاياتقا ئۇيغۇنلاشقۇچىلارنىڭ قېلىپ قېلىشى.

تَنَازُعُ الْبَقَاءِ: ياشاش ئۈچۈن كۈرەش قىلىش.

بِقَالَةٌ: باققالچىلىق.

«لَقَدْ وَصَلَتْ إِلَى الْبِقَالَةِ شِحْنَةٌ جَدِيدَةٌ مِنَ الْخُوخِ لَكِنِّي لَمْ أَشْتَرِ شَيْئًا»: باققالچىلىق دۇكىنىغا يېڭىدىن بىر تۈركۈم شاپتۇل

كەلدى، لېكىن مەن ھېچنەرسە سېتىۋالمىدىم.

بَقْبَاق: قۇرۇق گەپ سانتقۇچى، قۇرۇق پاراڭ سالغۇچى، ۋالاكتەككۇر.

بَقْبَقَ يُبَقْبِقُ بَقْبَقَةً الْمَاءُ: سۇ شىلدىرلىدى.

بَقْبَقَ الرَّجُلُ: كۆپ سۆزلىدى، ۋالاقلىدى.

بَقْبَقَتِ الْقِدْرُ: قازان قاينىدى.

بَقْبُوقَةٌ: سۇلۇق قاپارتما.

بُقْجَةٌ ج بُقَجٌ: بوقچا، بوپا.

بَقَرَ يَبْقُرُ بَقْرًا الشَّيْءَ: ياردى، يىرتتى.

بَقَرَ الْبَطْنَ: قورساقنى ياردى.

بَقَرٌ بَقَرَاتٌ و بُقُرٌ وَ أَبْقَارٌ وَ أَبَاقِرُ و أَبَاقِيرُ: كالا؛ ئىنەك.

«لَيْسَ عِنْدِي بَقَرَةٌ حَلُوبٌ»: مېنىڭ سېغىن كالام يوق.

اَلْبَقَرَةُ الْوَحْشِيَّةُ: بۆكەن، ياۋا كالا.

اَلْبَقَرَةُ: قۇرئان كەرىمنىڭ ئىككىنچى سۈرىسىنىڭ نامى.

بَقْشِيشَةٌ: سوۋغات بېرىش.

بَقْشِيشٌ ج بَقَاشِيشُ: سوۋغات، ھەدىيە، چاي پۇلى.

بَقَّعَ يَبْقَعُ بَقْعًا الطَّيْرُ: قۇشنىڭ رەڭگى ئۆزگەردى.

بُقْعَةٌ ج بِقَاعٌ: ماكان، يەر، جاي، نۇقتا، مەيدان، ئورۇن، ئوچاستكا؛ تۆپىلىك.

اَلْبِقَاعُ الْمُقَدَّسَةُ: مۇقەددەس جايلار.

«لِلْإِسْلَامِ أَتْبَاعُهُ فِي مُخْتَلِفِ بِقَاعِ الْعَالَمِ»: دۇنيانىڭ تۈرلۈك جايلىرىدا ئىسلام دىنىنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى بار.

بُقْعَةٌ ج بُقَعٌ: داغ، كىر، چەل.

بُقَعُ الدَّمِ: قان دېغى.

بُقْعَةُ الزَّيْتِ: ياغنىڭ دېغى.

بُقْعَةُ الْحِبْرِ: سىياھ دېغى.

اَلْبُقَعُ الشَّمْسِيَّةُ: قۇياشتىكى داغلار.

بَقَّ يَبُقُّ بَقًّا الْمَاءَ مِنْ فِيهِ: سۇ پۈركىدى، چاچتى.

بَقٌّ. بَقَّةٌ ج بَقَّاتٌ: چۈشا.

بَقَّارٌ ج بَقَّارَةٌ: پادىچى.

بَقَّاقٌ: كاسكاس، جاپ - جاپ، كوت - كوت، ۋات - ۋات.

بَقَّالٌ ج بَقَّالُونَ: كۆكتات سودىگىرى، كۆكتاتچى.

بَقَّعَ يُبَقِّعُ تَبْقِيعًا الثَّوْبَ: كىيىمنى بويىدى.

بَقَّى يُبَقِّي تَبْقِيَةً الشَّيْءَ: تەرك ئەتتى، تاشلىۋەتتى.

بَقَلَ يَبْقُلُ بَقْلًا وَ بُقُولًا النَّبْتُ: ئوت -چۆپ بىخ سۈردى، بىخ چىقاردى.

بَقْلٌ ج بُقُولٌ و أَبْقَالٌ: كۆكتات، ئوت ياش، ئوت-چۆپ.

بَقْلَاوَةٌ: خېمىر؛ شېكەر ۋە سېرىق مايدىن قىلىنغان نېپىز بىر تۈرلۈك تاتلىق يېمەكلىك.

بَقْلَةٌ حَمْقَاءُ: سېمىز ئوت.

بَقْلَةٌ مُبَارَكَةٌ: كاسىنە، كۆك چېچەك.

بَقْلُونَةٌ: كۆپۈك، كۆپۈكچە.

بُقُولٌ: پۇرچاق ئائىلىسىدىكى دانلىقلار.

بَقِيَ يَبْقَى بَقَاءً وَ بَقِيَ يَبْقَى بُقِيًّا: قالدى، داۋام قىلدى، تۇردى.

بَقِيَ فِي مَكَانِهِ لَا يَتَحَرَّكُ: جايىدا مىدىرلىماي تۇردى، قىبقىپ قويغان قوزۇقتەك تۇردى.

بَقِيَ حِبْرًا عَلَى وَرَقٍ: ئىجرا بولمىدى، ئەمەلگە ئاشمىدى، ئىبقى قەغەز، قارىسى سىياھ تۇردى.

«صُدِرَتْ قَرَارَاتٌ كَثِيرَةٌ لِحَلِّ الْمُشْكِلَةِ وَلَكِنَّهَا فِي الْغَالِبِ بَقِيَتْ حِبْرًا عَلَى وَرَقٍ»: مەسىلىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن نۇرغۇنلىغان قارارلار چىقىرىلدى، لېكىن كۆپىنچە ئۇلار ئىجرا بولماي، ئىبقى قەغەز، قارىسى سىياھ بولۇپ تۇرىۋەردى.

بَقِيَ عَلَى حَالِهِ: ئۆزگەرمىدى، ئۆز پېتىچە تۇردى.

بَقِيَ مِنَ الشَّيْءِ: ئېشىپ قالدى.

«بَذَّرَ ثَرْوَتَهُ وَلَمْ يَبْقَ لَهُ مِنْهَا سِوَى مَبْلَغٍ ضَئِيلٍ»: بايلىقىنى بۇزۇپ چېچىۋەتتى، ئۇنىڭـ

ـدىن پەقەت ئازغىنا پۇل قالدى.

بُقْيَةٌ: ئېشىپ قالغىنى، زاپاس ساقلانغىنى.

اَلْبَقِيعُ: دەرەخزارلىق كەڭ جاي؛ مەدىنىدە مۇنەۋ-ۋەرەدىكى مەشھۇر قەبرىستانلىق.

بَقِيَّةٌ ج بَقَايَا: قالدۇقى، ئېشىپ قالغىنى.

لَهُ بَقِيَّةٌ: داۋامى بار، تۈگىمىگەن.

«عَثَرَ عُلَمَاءُ الْآثَارِ بَقَايَا إِنْسَانٍ قَدِيمٍ»: ئارخە-ئولوگلار قەدىمكى ئىنسان قالدۇقلىرىنى تاپتى.

اَلْبَقِيَّةُ الْبَاقِيَةُ: ئاخىرىدا قالغىنى، كېيىن قېلىپ قالغىنى.

«وَافَقَ الْعِرَاقُ وَبَقِيَّةُ الدُّوَلِ الْعَرَبِيَّةِ عَلَى الْمَشْرُوعِ الْجَدِيدِ»: ئىراق ۋە باشقا ئەرەب دۆلەتلىرى يېڭى پىلانغا قوشۇلدى.

بُكَاءٌ: يىغا، يىغا ـ زارە.

«اِنْفَجَرَ بِالْبُكَاءِ حِينَ عَرَفَ بِمَوْتِ أَبِيهِ»: ئۇ ئاتىسىنىڭ ئۆلگەنلىكىنى ئاڭلاپ پاققىدە يىغلىۋەتتى.

بُكَائِيَّةٌ ج بُكَائِيَّاتٌ: مەرسىيە.

بَكَارَةٌ: قىزلىق.

«فَضَّ بَكَارَةَ الْفَتَاةِ»: قىزنىڭ قىزلىقىنى ئالدى.

بَكَتَ يَبْكُتُ بَكْتًا: ئۇردى، چاپتى، ئەيىبلىدى.

بَكْتِيرِيَا: مىكروب، باكتېرىيە.

بَكَرَ يَبْكُرُ بُكُورًا: ئەتىگەن تۇردى، بالدۇر كەلدى، ئىشنى بالدۇر باشلىدى، ئالدىرىدى.

بَكَرَ إِلَيْهِ: ئالدىرىدى.

«بَكَرَ إِلَى قَاعَةِ الْإِجْتِمَاعِ قَبْلَ غَيْرِهِ»: يىغىن زالىغا باشقىلاردىن ئىلگىرى ئالدىرى-دى.

بِكْرٌ ج أَبْكَارٌ: تۇنجى بالا؛ يۈزى ئېچىلمىغان قىز، ياتلىق بولمىغان قىز؛ يېڭى، ئىشلە-تىلمىگەن؛ پېچەتى بۇزۇلمىغان.

«إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا بِكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ» «قرآن»: ئۇ قېرىمۇ ئەمەس، ياشمۇ ئەمەس، ئوتتۇرا هالدۇر.

«فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا عُرُبًا أَتْرَابًا» «قرآن»: ئۇلارنى پاكىز ئەرلەرگە ئامراق، تەڭتۇش قىلدۇق.

مُحَاوَلَةٌ بِكْرٌ: تۇنجى ئۇرۇنۇش.

طَعْنَةٌ بِكْرٌ: قالتىس سانجىش، ئەجەللىك سانجىش، مىسلىسىز سانجىش.

نَارٌ بِكْرٌ: بىرەر گۈتتىن ئېلىنغان بولماستىن، ئۆز ئالدىغا يېقىلغان ئوت.

اَلْأَرْضُ الْبِكْرُ: بوز يەر، ئېچىلمىغان يەر، بىنام يەر.

بُكْرٌ م بُكْرَةٌ: ياش تۆگە.

بُكْرَةٌ: ئەتە، ئەتە ئەتىگەندە، ئەتە سەھەردە.

فِي بُكْرَةِ النَّهَارِ: تاڭ يورىغاندا، تاڭ سەھەردە.

«فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا» «قرآن»: ئۇ ئۇلارنى ئەتىگەن ـ ئاخشامدا تەسبىھ ئېيتىشقا ئىشارەت قىلدى.

بَعْدَ بُكْرَةٍ: ئۆگۈنلۈككە.

بَعْدَ بَعْدَ بُكْرَةٍ: ئىندىللىققا.

بُكْرَةً وَعَشِيًّا: ئەتىگەن ۋە ئاخشامدا، شامۇ سەھەر.

اَلْبَكْرَةُ: كۆپچىلىك، جامائە.

عَلَى بَكْرَةِ أَبِيهِمْ. عَنْ بَكْرَةِ أَبِيهِم. عَنْ بَكْرَتِهِمْ: ھەممىسى، پۈتۈنلەي، تامامەن.

«خَرَجَتِ الْجَمَاهِيرُ عَنْ بَكْرَتِهَا لِتَحِيَّةِ أَبْطَالِ الْقَادِسِيَّةِ»: ئاممىنىڭ ھەممىسى قادىسىيە قەھرىمانلىرىنى تەبرىكلەش ئۈچۈن چىقتى.

بَكْرِيَّةُ الْوِلَادَةِ: تۇنجى تۇغۇتلۇق ئايال.

بَكَّاءٌ ج بَكَّاؤُونَ: يىغلاڭغۇ، يىغلىغاق.

بَكَّتَ يُبَكِّتُ تَبْكِيتًا: ئۇردى، چاپتى؛ ئەيىبلىدى.

بَكَّتَ الْمُذْنِبَ: گۇناھكارنى مالامەت قىلدى.

بَكَّتَ الضَّمِيرَ: ۋىجدان ئازابىغا قويدى، پۇشايمان قىلدى، نادامەت چەكتى.

بَكَّةُ: مەككە مۇكەررەمەنىڭ قەدىمكى ئىسمى.

بَكَّرَ يُبَكِّرُ تَبْكِيرًا: ئالدىدا بولدى، ئىشنى بالدۇر باشلىدى.

بَكَّى يُبَكِّي تَبْكِيَةً: يىغلاتتى.

بَكِمَ يَبْكَمُ بَكَمًا وَبَكَامَةً: گاچا بولۇپ قالدى.

بَكُمَ يَبْكُمُ بَكَامَةً: سۈكۈت قىلدى.

صُمٌّ بُكْمٌ: ئاڭلىمايدىغان ۋە ھىدايەت تاپمايدىغان كىشى.

«وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِي الظُّلُمَاتِ» «قۇرئان»: بىزنىڭ ئايەتلىرىمىزنى ئىنكار قىلغانلار گاسلاردۇر، گاچىلاردۇر، ئۇلار قاراڭغۇلۇق ئىچىدە قالغانلاردۇر.

فِتْنَةٌ بَكْمَاءُ: ئۇچىغا چىققان پىتنە ـ پاسات.

بَكَى يَبْكِي بُكَاءً و بُكًى: يىغلىدى.

بَكَى الْفَقِيدَ: ئۆلگەن ئادەمگە ئىچىنى ئاغرىتتى.

«بَكَى صَدِيقَهُ / عَلَى صَدِيقِهِ / لِفَقْدِ صَدِيقِهِ»: دوستىنىڭ ۋاپاتىغا يىغلىدى.

بُكًى: يىغا، يىغا ـ زارە.

بَكِيءٌ ج بِكَاءٌ مِنَ الْآبَارِ: سۈيى ئاز قۇدۇق.

بَكِيرَةٌ ج بَكَائِرُ: بالدۇر پىشقان مېۋە.

بَكِيمٌ ج بُكْمَانٌ: گاچا.

بَكِيٌّ ج بَكَايَا مِنَ الْآبَارِ: سۈيى ئاز قۇدۇق.

بَكِيٌّ: يىغلاڭغۇ، كۆپ يىغلايدىغان.

بَلْ: بەلكى، بولسا، لېكىن، ھەم.

مَا حَضَرَ الْغَائِبُ بَلْ أَبُوهُ: ئوقۇغۇچى ھازىر بولمىدى، بەلكى ئۇنىڭ دادىسى ھازىر بولدى.

«أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ» «قۇرئان»: ياكى ئۇلار ئۇنى مەجنۇن دېيىشەمدۇ؟ ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، ئۇلارغا ئۇ ھەقىقەتنى ئېلىپ كەلدى.

«أَنَا لَا أَظْلِمُ بَلْ أُدَافِعُ عَنِ الْمَظْلُومِ»: مەن زۇلۇم قىلمايمەن، بەلكى زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچىنى قوغدايمەن.

وَجْهُكَ الْبَدْرُ لَا بَلِ الشَّمْسُ: سېنىڭ يۈزۈڭ ئايدۇر، بەلكى قۇياشتۇر.

بَلَا يَبْلُو بَلَاءً وَبَلْوًا: سىنىدى، تەجرىبە قىلدى، سىناق قىلدى، چارچىتىۋەتتى، ھارغۇزۇۋەتتى.

«وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً» «قۇرئان»: سىلەرنى بىز يامانلىقتا مۇپتىلا قىلىش، ياخشىلىق بېرىش ئارقىلىق سىنايمىز.

«بَلَا السَّفَرُ فُلَانًا»: سەپەر چارچاتتى، سەپەر ھالىدىن كەتكۈزۈۋەتتى.

بَلَاءٌ: بالايىئاپەت، ھادىسە، كۆڭۈلسىزلىك؛ سىنىماق، ئىمتىھان ئالماق.

بَلَادَةٌ: دۆتلەشمەك، گالۋاڭلاشماق، مەتۇ بولماق، ھاڭۋاقتى بولماق.

بَلَادَةُ الشُّعُورِ: زېھنىنىڭ ئېغىرلىقى، دۆتلۈك.

كِيسٌ مِنَ الْبَلَاسْتِيك: سۇلياۋ خالتا.

بَلَاطٌ. بَلَاطَةٌ ج بَلَاطَاتٌ: تاختا تاش، تاش دوسكا، خىش، گۈللۈك خىش.

بَلَاطُ الشُّهَدَاءِ: قۇربانلار قەبرە تېشى.

بَلَاطُ الْمَلِكِ: ئوردا، خان سارىيى، ھەرەم، پادىشاھنىڭ تەختى، خان ئوردىسى.

بَلَاطٌ قَاشَانِيٌّ: پار ـ پۇرخىش، ساپال خىش، گۈللۈك خىش، كاھىش.

بَلَاطَةُ الضَّرِيحِ: قەبرە تېشى.

بَلَاطَةٌ مُلَوَّنَةٌ: پار ـ پۇر خىش، گۈللۈك خىش، رەڭدار خىش.

بَلَاغٌ ج بَلَاغَاتٌ: خەۋەر، مەلۇمات، دوكلات، ئاخبارات، ئېلان، ئۇقتۇرۇش، بايانات؛ نوتا؛ ئۇلتىماتۇم؛ تەبلىغ.

«هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنْذَرُوا بِهِ وَلِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ» «قۇرئان»: كىشىلەرنىڭ ئاگاھلاندۇرۇلۇشى، ئاللاھنىڭ بىر ئىكەنلىكىنى بىلىشلىرى، ئەقىل ئىگىلىرىنىڭ ۋەز ـ نەسىھەت ئېلىشلىرى ئۈچۈن، بۇ تەبلىغدۇر.

«جَاءَ فِي الْبَلَاغَاتِ الْعَسْكَرِيَّةِ الْحَرْبِيَّةِ الْأَخِيرَةِ أَنَّ الْعَدُوَّ تَكَبَّدَ خَسَائِرَ فَادِحَةً»: كېيىنكى ھەربىي ئاخباراتتا ئېيتىلىشىچە، دۈشمەنلەر ناھايىتى زور چىقىمغا ئۇچرىغان.

بَلَاغٌ مُشْتَرَكٌ: بىرلەشمە ئاخبارات، قوشما بايانات.

«إِنَّ هَذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ» «قۇرئان»: بۇ (قۇرئان) دا ئاللاھقا ئىبادەت قىلغۇچى قەۋم ئۈچۈن (خەۋەرلەر، ۋەز ـ نەسىھەتلەردىن) ئەلۋەتتە يېتەرلىك بار.

بَلَاغَةٌ: سۆز قابىلىيىتى، ناتىقلىق، سۆزمەنلىك، پاساھەت، بالاغەت.

عِلْمُ الْبَلَاغَةِ: بالاغەت ئىلمى، ئىستىلىستىكا.

بَلاَغِيٌّ: ئىستىلىستىكىلىق.

«يُكْثَرُ فِي نَثْرِ الزَّيَّاتِ إِسْتِخْدَامُ الْمُحَسِّنَاتِ الْبَلاَغِيَّةِ» : زەييياتنىڭ نەسرى ئەسەرلىرىدە گۈزەل بالاغەت قائىدىلىرى كۆپ قوللىنىلغان.

بَلاَهَةٌ: دۆتلۈك، مەتۇلۇق، گالۋاڭلىق، دەلدۇشلۇك.

اَلْبَلْبَالُ ج بَلاَبِلُ: قاتتىق غەم، قاتتىق قايغۇ، ئەندىشە، بىئارامىلىق؛ قىيىن، مۇشكۇل، تەرتىپسىز؛ بوۋرە.

بَلْبَلَ يُبَلْبِلُ بَلْبَلَةً و بِلْبَالاً الْقَوْمَ: قوزغىدى، ھەرىكەتلەندۈردى.

بَلْبَلَ الْآرَاءَ: بۆلگۈنچىلىك سالدى.

بَلْبَلَ الشَّخْصَ: پاراكەندىچىلىككە سېلىپ قويدى.

بُلْبُلٌ ج بَلاَبِلُ: بۇلبۇل.

بَلْبَلَةٌ ج بَلاَبِلُ: قالايمىقانچىلىق، مالىماتاڭچىلىق، بېسەرەمجانلىق، تەرتىپسىز، رەتسىز.

قَرَّتْ بَلاَبِلُهُ: خاتىرجەمسىزلەنمەيدىغان بولدى.

بُلْبُلَةٌ: تورۇبا، نەيچە.

بَلْبُوعَةٌ: كومىلاچ دورا.

بَلَجَ يَبْلُجُ بُلُوجًا الصُّبْحُ: تاڭ يورۇدى.

بَلِجَ يَبْلَجُ بَلَجًا الْحَقُّ: ھەقىقەت ئاشكارا بولدى.

بَلِجَ وَجْهُهُ: چىرايى ئېچىلىپ كەتتى.

بَلِجَ بِهِ: خۇشاللاندى، شادلاندى.

بَلَحٌ. بَلَحَةٌ ج بَلَحَاتٌ: پىشمىغان خورما، خورما غورىسى.

بَلَحُ الْبَحْرِ: سەدەپ قۇلۇلىسى.

بَلَدَ يَبْلُدُ بَلاَدَةً: ئەقلىي ـ ھوشى كەم بولدى، دۆت بولدى، كاللىسى ئاددى بولدى.

بَلَدَ الشَّخْصُ: دۆت بولۇپ قالدى.

بَلَدَ يَبْلُدُ بُلُودًا بِالْمَكَانِ: ماكانلىشىپ قالدى، يەرلىشىپ قالدى.

بَلَدٌ ج بِلاَدٌ و بُلْدَانٌ: يەر، رايون، دۆلەت، دۆلەت زېمىنى، يۇرت.

«وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ» «قرآن» : مۇنبەت يەرنىڭ گىياھى پەرۋەردىگارىنىڭ ئىزنى بىلەن تولۇق ئۈنىدۇ.

مُعَارَضَةُ التَّدَخُّلِ فِي الشُّؤُونِ الدَّاخِلِيَّةِ لِلْبُلْدَانِ الْأُخْرَى: باشقا دۆلەتلەرنىڭ ئىچكى ئىشلىرىغا ئارىلىششقا قارشى تۇرۇش.

اَلْبِلاَدُ الْعَرَبِيَّةُ: ئەرەب دۆلەتلىرى، ئەرەب يۇرتلىرى.

«اِنْتَشَرَتِ الْمَدَارِسُ فِي جَمِيْعِ أَنْحَاءِ الْبِلاَدِ» : مەكتەپلەر مەملىكەتنىڭ ھەممە يېرىگە تارالغان.

«بِلاَدِي وَ إِنْ جَارَتْ عَلَيَّ عَزِيزَةٌ» : يۇرتۇم ماڭا زۇلۇم قىلسىمۇ، مەن ئۈچۈن يەنىلا قىممەتلىكتۇر.

بَلَدٌ م بَلْدَةٌ ج بِلاَدٌ: شەھەر، بازار.

«وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا» «قرآن» : ئۇنىڭ بىلەن بىز ئۆلۈك زېمىننى تىرىلدۈردۇق.

بَلَدِيٌّ: يەرلىك، شەھەرلىك، مۇشۇ يەرلىك، شۇ دۆلەتلىك.

رَقْصٌ بَلَدِيٌّ: خەلق ئۇسسۇلى.

مَجْلِسٌ بَلَدِيٌّ: شەھەرنىڭ ئىشلىرىغا رىياسەتچىلىك قىلىدىغان ئورگان، شەھەرلىك كومىتېت.

بَلَدِيَّةٌ ج بَلَدِيَّاتٌ: ئاپتونوم شەھەر، شەھەرلىك ھۆكۈمەت.

رَئِيسُ الْبَلَدِيَّةِ: شەھەر باشلىقى.

شُئُونٌ بَلَدِيَّةٌ: شەھەر ئىشلىرى.

وِزَارَةُ الْبَلَدِيَّاتِ: شەھەر ئىشلىرى مىنىستىرلىكى.

بَلْسَمَ يُبَلْسِمُ بَلْسَمَةً الْجُرْحَ: يارىنى داۋالىدى.

بَلْسَمٌ ج بَلاَسِمُ: ئاغرىق توختىتىش دورىسى؛ يۇزماي، خۇشبۇي يېلىم، يېلىمى بىلەن يارىنى ساقايتىدىغان بىر خىل دەرەخ.

بَلْسَمٌ شَافٍ: شىپالىق مەلھەم دورا.

بَلْشَفَ يُبَلْشِفُ بَلْشَفَةً الْبَلَدَ: بولشېۋىك قىلدى، بولشېۋىكلاشتۇردى.

بُلْشُفِيٌّ ج بَلاَشِفَةٌ: بولشېۋىك.

بُلْشُفِيَّةٌ: بولشېۋىكلىك، بولشېۋىكلار ھەرىكىتى.

بَلَصَ يَبْلَصُ بَلَصًا: قاقتى - سوقتى قىلىپ ئېلىۋالدى، تەھدىت سېلىپ ئېلىۋالدى.

بَلْصَمَ يُبَلْصِمُ بَلْصَمَةُ الْجُرْحَ: داۋالىدى، يارىنى داۋالىدى.

بَلْطَةٌ ج بَلَطَاتٌ: پالتا.

بَلِعَ يَبْلَعُ بَلْعًا: يۇتتى، يۇتۇۋەتتى.

بَلَعَ رِيقَهُ: تۆكۈرۈكىنى يۇتتى.

بَلْعَةٌ ج بَلَعَاتٌ: بىر يۇتۇم.

بُلْعُمٌ ج بَلاَعِمُ و بَلاَعِيمُ: يۇتقۇنچاق، كېكىر-تەك، گال.

بُلْعُمَةٌ م بَلاَعِمُ: ئاق قان دانچىلىرى.

بُلْعُومِيٌّ: بوغۇز (گال) غا خاس.

بَلَغَ يَبْلُغُ بُلُوغًا: يەتتى، يېتىپ باردى.

بَلَغَ الْوَلَدُ: بالا بالاغەتكە يەتتى، بويىغا يەتتى.

بَلَغَ أَشُدَّهُ: قىرانىغا يەتتى، كۈچ - قۇۋۋەت جەھەتتىن ۋايىغا يەتتى.

«وَلاَ تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلاَّ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ» (قرآن): يېتىمنىڭ مېلى-نى تاكى ئۇ بالاغەتكە يەتكەنگە قەدەر ئۇنىڭغا ئەڭ پايدىلىق ئۇسۇلدا تەسەررۇپ قىلىڭلار.

«بَلَغَ مِنَ الْعُمْرِ السَّابِعَةَ»: ئۇ يەتتە ياشقا تولاشتى.

«بَلَغَ مُسْتَوَى الْمَدْرَسَةِ الثَّانَوِيَّةِ»: تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپ سەۋىيىسىگە يەتتى.

«بَلَغَ الْأَمْرُ ذُرْوَتَهُ»: ئىش يۇقىرى پەللىگە يەتتى، ئىش ئەڭ چېكىگە يەتتى.

«وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ» (قرآن): بۇ چاغدا كۆزۈڭلار چەكچىيىپ قالغان، يۈرىكىڭلار ئاغزىڭلارغا قاپلىشىپ قالغان . . .

بَلَغَ غَايَتَهُ: مەقسىتىگە يەتتى، غايىسىگە يەتتى.

«يَبْلُغُ عَدَدُ الطُّلاَّبِ فِي الْجَامِعَةِ أَكْثَرَ مِنْ ثَلاَثِينَ أَلْفًا»: ئۇنىۋېرسىتېتتا ئوقۇغۇچى-لارنىڭ سانى 30 مىڭدىن ئاشىدۇ.

«بَلَغَ بِهِ التَّشَاؤُمُ إِلَى حَدِّ الْيَأْسِ»: ئۇ شۇم پال ئېلىپ، ئۈمىدسىزلىك دەرىجىسىگە يەتتى.

«بَلَغَ السَّيْلُ الزُّبَى»: يۇقىرى چەككە يەتتى، يۇقىرى پەللىگە يەتتى، چىداپ تۇرغىلى بولمايدىغان دەرىجىگە يەتتى.

بَلَغَ بِهِ الْجُهْدُ: كۈچەپ كەتتى، زورۇقتى.

بَلَغَ الْكَلاَمُ مِنْهُ: قاتتىق تەسىرلەندى.

بَلَغَ الْمَكَانَ: يېتىپ باردى، ئۇلاشتى.

بَلَغَ مِنِّي التَّعَبُ كُلَّ مَبْلَغٍ: قاتتىق چارچاپ كەتتىم.

بَلُغَ يَبْلُغُ بَلاَغَةً: ناتىق بولدى، سۆزگە ماھىر بولدى، پاساھەتلىك سۆزلەيدىغان بولدى.

بُلْغَةٌ: قەدەر ئەھۋال (ئائىلە تۇرمۇشى)، غورىگىل تۇرمۇش.

بَلْغَمٌ: بەلغەم، خەپرۇك، تۆكۈرۈك.

بَلْغَمِيٌّ: بەلغەمگە خاس، بەلغەمگە مەنسۇپ.

بَلْغَمِيُّ الْمِزَاجِ: بەلغەم مىجەزلىك.

بَلَقَ بَلْقًا: دوق قىلدى، ھەيۋە قىلدى، تېرە تاراقشىتتى.

بَلِقَ يَبْلَقُ و بَلَقَ يَبْلُقُ بَلَقًا: داغ چۈشتى، ئالا-چىپار بولۇپ قالدى.

بَلَقٌ: مەر مەر تاش.

بَلْقَعٌ. بَلْقَعَةٌ ج بَلاَقِعُ: بوز يەر، قاقاس يەر، بىنام يەر.

بَلَّ يَبِلُّ بَلاًّ و بَلَلاً و بُلُولاً مِنْ مَرَضِهِ: كېسەل-لىدىن ساقايدى، شىپا تاپتى.

بَلَّ الشَّيْءَ بِالْمَاءِ: سۇ بىلەن ھۆل قىلدى، نەمدىدى.

«لاَتَبُلَّ إِبْهَامَكَ لِتَقْلُبَ صَحَائِفَ الْكِتَابِ»: كىتابنىڭ ۋاراقلىرىنى ئۆرۈگەندە بارماقلى-رىڭنى ھۆل قىلما.

بِلَّ مِنْ مَرَضٍ: ساقايماق، شىپا تاپماق.

بَلَلٌ: ھۆل، نەم، نەملىك.

بَلاَّصٌ. بَلاَّصِي ج بَلاَلِيصُ: كۈپ، ئىدىش، كومزەك، ئاپقۇر.

بَلاَّعَةٌ ج بَلاَّعَاتٌ: يېپىق ئېرىق، يۇندا سۇ يولى.

بَلاَّنٌ: ھاممام خىزمەتچىسى، مۇنچا خىزمەتچى-سى.

بَلَّدَ يُبَلِّدُ تَبْلِيدًا الشَّخْصَ: بوشىشىپ كەتتى، ئىشنى بىر باشقا ئېلىپ چىقالمىدى.

بَلَّطَ يُبَلِّطُ تَبْلِيطًا: تاش تاختا ياتقۇزدى، ياتقۇزدى.

بَلَّطَ الطَّرِيقَ أَوِالشَّارِعَ: سېمونت ياتقۇزدى.

«بَلَّطَتِ الْحُكُومَةُ عَدَدًا كَبِيرًا مِنْ شَوَارِعِ الْمُدُنِ وَ طُرُقِهَا»: ھۆكۈمەت شەھەر كوچىلىرىنىڭ يوللىرىنى سېمونت قىلدى.

بَلَّعَ يُبَلِّعُ تَبْلِيعًا: يۇتقۇزدى (تائام ياكى سۇنى).

بَلَّغَ يُبَلِّغُ تَبْلِيغًا: يەتكۈزدى، خەۋەر قىلدى، دوكلات قىلدى، نوتا تاپشۇردى.

بَلَّغَهُ الْخَبَرَ وَ بِهِ: خەۋەر يەتكۈزدى.

«أَرْجُو أَنْ تُبَلِّغَ سَلاَمِي إِلَى الْأَهْلِ وَ الْأَصْدِقَاءِ»: مەندىن ئائىلىدىكىلەرگە ۋە دوستلارغا سالام ئېيتىپ قويۇشۇڭلارنى ئۆتۈنىمەن.

«بَلَّغَ الشُّرْطِيُّ الْمُتَّهَمَ أَمْرَ الْحُضُورِ إِلَى الْمَحْكَمَةِ»: ساقچى جاۋابكارغا سوتقا ھازىر بولۇشنى ئۇقتۇردى.

بَلَّغَ شَفَوِيًّا: ئاغزاكى يەتكۈزدى.

«يَاأَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ» (قۇرئان): ئى پەيغەمبەر! پەرۋەردىگارىڭ تەرىپىدىن ساڭا نازىل قىلىنغان ئەھكاملارنىڭ ھەممىسىنى يەتكۈزگىن، ئەگەر تولۇق يەتكۈزمىسەڭ، ئاللاھ تاپشۇرغان ۋەزىپىنى ئادا قىلمىغان بولىسەن.

بَلَّلَ يُبَلِّلُ تَبْلِيلاً: ھۆل قىلىۋەتتى، نەم قىلىۋەتتى.

بِلَّوْرٌ ج بِلَّوْرَاتٌ: كرىستال، جەۋھەر، بىللور.

بِلَّوْرٌ صَخْرِيٌّ: خىرۇستال.

عِلْمُ الْبِلَّوْرَاتِ: خىرۇستالچىلىق سەنئىتى.

بَلُّوطٌ: كاۋچۇك دەرىخى، دۇب دەرىخى.

بَلُّوعَةٌ ج بَلُّوعَاتٌ و بَلاَلِيعُ: ئۈستى يېپىق ئېرىق، پاسكىنا سۇ ئېرىقى.

بَلُّونٌ ج بَلُّونَاتٌ: گاز شارى، ھاۋا كېمىسى، ئۇچار كېمە.

بَلَّى يُبَلِّي تَبْلِيَةً: كونىرىتىۋەتتى.

بَلِهَ يَبْلَهُ بَلَهًا وَبَلاَهَةً: مەتۇ بولۇپ قالدى، دۆت بولۇپ قالدى، دەلدۈش بولۇپ قالدى، ھاڭۋاقتى بولۇپ قالدى.

بَلَهٌ: دۆتلۈك، گالۋاڭلىق، دەلدۈشلۈك.

بَلْهَ: تاشلا.

بَلْهَاءُ: گالۋاڭ، گوموش، مەتۇ، ھاڭۋاقتى.

«كَانَ يَنْظُرُ إِلَيْنَا نَظْرَةً بَلْهَاءَ»: بىزگە مەتۇلارچە قارايتتى.

بِلْهَارِسِيَا: قان سىيىشنى ۋە باشقا كېسەللىك ئالامەتلىرىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان مىكروب.

بُلَهْنِيَةُ الْعَيْشِ: تۇرمۇشنىڭ گۈزەللىكى، تۇرمۇشنىڭ باياشاتلىقى.

بَلْوَرَ يُبَلْوِرُ بَلْوَرَةً: ساپلاشتۇردى، كرىستاللاشتۇردى.

بَلْوَرَ الْمَسْأَلَةَ أَوِالْفِكْرَةَ: خۇلاسىلىدى، يىغىنچاقلىدى.

«أَلْقَى الْقَائِدُ الْمُؤَسِّسُ خِطَابًا بَلْوَرَ فِيهِ مَبَادِيءَ الْحِزْبِ»: پارتىيە قۇرغۇچى يېتەكچى نۇتۇق سۆزلەپ، پارتىيىنىڭ پرىنسىپلىرىنى يىغىنچاقلاپ بەردى.

بَلْوَرَةٌ: بايان قىلماق، ئىزاھلىماق.

«اَلْمُفَكِّرُ الْمُبْدِعُ يَتَمَيَّزُ بِقُدْرَتِهِ عَلَى بَلْوَرَةِ آرَائِهِ وَأَفْكَارِهِ»: ئىجادكار مۇتەپەككۇر ئۆزىنىڭ ئىدىيە ۋە پىكىرلىرىنى روشەن ۋە مۇئەييەن شەكىلگە كىرگۈزەلەيدىغان ئالاھىدىلىككە ئىگە.

بَلْوَزَةٌ: مورابا.

بُلُوغٌ: يېتىلىش، ئۇلاشماق.

سِنُّ الْبُلُوغِ: بالاغەت يېشى.

بَلْوَى ج بَلاَيَا: ئاپەت، مۇسىبەت.

«لاَيَغْلِبُ الْبَلْوَى سِوَى الصَّبْرِ وَ الْإِيْمَانِ»: باشقا كەلگەن كۈلپەتنى سەۋرچانلىق ۋە ئىماندىن باشقا نەرسە يېڭەلمەيدۇ.

بَلِيَ يَبْلَى بِلًى وَبَلاَءً الثَّوْبُ: كىيىم كونىراپ كەتتى.

بَلِيَ الشَّيْءُ: ھالاك بولدى، تۈگەپ كەتتى، يوق بولدى.

«وَمُلْكٍ لَا يَبْلَى» «قرآن» : زاۋال تاپماس پادىشاھلىق.

بِلَى: كونىرىماق، چىرىمەك، ئىسكىرىمەك.

بَلَى: ھەئە؛ ياق، ئۇنداق ئەمەس، بولمىسا.

بَلِيدٌ ج بُلَدَاءُ: دۆت، مەتۇ، گالۋاڭ، ھاڭۋاقتى.

بَلِيدُ الذِّهْنِ: گالۋاڭ، دۆت، ئەقلى كۈچى ئاجىز.

بَلِيغٌ ج بُلَغَاءُ: سۆز قابىلىيىتى يۇقىرى كىشى، ناتىق؛ پاساھەتلىك.

شَاعِرٌ بَلِيغٌ: ئۇستا شائىر، پاساھەتلىك شائىر.

خِطَابٌ بَلِيغٌ: تەسىرلىك نۇتۇق.

أَثَرٌ بَلِيغٌ: چوڭقۇر ئىز، چوڭقۇر تەسىر.

جُرْحٌ بَلِيغٌ: ئېغىر يارا، خەتەرلىك يارا، ئېغىر جاراھەت.

نَصٌّ أَدَبِيٌّ بَلِيغٌ: نەپىس ئەدەبىي تېكىست.

بَلِيلٌ: نەم ھاۋا.

بَلِيلَةٌ: سۇدا قاينىتىلغاندىن كېيىن شېكەر قوشۇپ يېيىلىدىغان بۇغداي ياكى تېرىق.

بِلْيُونٌ ج بَلَايِينُ: مىليارد.

بَلِيَّةٌ ج بَلَايَا: ئاپەت، مۇسىبەت.

بِنَاءٌ: قۇرماق، ياسىماق، بىنا قىلماق؛ بىنا، قۇرۇلۇش، ئىمارەت.

بِنَاءٌ تَحْتَانِيٌّ: يەر ئاستى ئۆي.

بِنَاءً عَلَى: ... گە ئاساسەن، ... بويىچە، ... گە بىنائەن.

بِنَاءً عَلَيْهِ: شۇڭلاشقا، شۇنىڭ ئۈچۈن.

بِنَاءً عَلَى طَلَبٍ: تەلەپكە ئاساسەن، تەلەپ بويىچە.

«بِنَاءً عَلَى مَا جَاءَ فِي قَرَارِ مَجْلِسِ الْأَمْنِ تَقَرَّرَ وَقْفُ إِطْلَاقِ النَّارِ» : خەۋپسىزلىك كېڭىشى ھەيئىتىنىڭ قارارىغا بىنائەن ئۇرۇش توختىتىش مۇقىملاشتى.

بِنَاءٌ ج أَبْنِيَةٌ: قۇرۇلۇش، بىنا، ئىمارەت.

«مِنَ الْحِكْمَةِ أَنْ يَعْنِيَ الْمَسْئُولُونَ بِصِيَانَةِ الْأَبْنِيَةِ التَّارِيخِيَّةِ الْقَدِيمَةِ» : مەسئۇللارنىڭ قەدىمكى تارىخى بىنالارنى قوغداشقا كۆڭۈل بۆلۈشى ئاقىلانىلىقتۇر.

اَلْبِنَاءُ الْاِجْتِمَاعِيُّ: ئىجتىمائىي تەرتىپ.

اَلْبِنَاءُ الْفَوْقِيُّ. اَلْبِنَاءُ الْعَلَوِيُّ: ئۈستقۇرۇلما.

عَامِلُ بِنَاءٍ: قۇرۇلۇش ئىشچىسى، تامچى.

«تَمَّ بِنَجَاحٍ بِنَاءُ الْجِسْرِ الْكَبِيرِ» : چوڭ كۆۋرۈكنىڭ قۇرۇلۇشى مۇۋەپپەقىيەتلىك تاماملاندى.

«وَعَدَتِ الْحُكُومَةُ بِبِنَاءِ عَدَدٍ مِنَ الْمَدَارِسِ وَدُورِ السُّكْنَى فِي الْأَرْيَافِ» : ھۆكۈمەت يېزىلاردا بىرقانچە مەكتەپ بىناسى ۋە تۇرالغۇ جايلارنى سېلىشنى ۋەدە قىلدى.

«فِي الْعَرَبِيَّةِ أَبْنِيَةٌ لَمْ يَلْتَفِتْ إِلَيْهَا الصَّرْفِيُّونَ مِنْ قَبْلُ» : ئەرەبچىدە بۇرۇن مورفولوگىيەشۇناسلار دىققەت قىلمىغان سۆز شەكىللىرى بار.

بِنَائِيٌّ: قۇرۇلۇشقا مەنسۇپ، قۇرۇلۇشقا تەۋە.

مَوَادٌّ بِنَائِيَّةٌ: قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرى.

بَنَادُرَةٌ: شوخلا، پەمىدۇر.

عَصِيرُ الْبَنَادُرَةِ: پەمىدۇر قىيامى.

بَنَانٌ: بارماق ئۇچى.

طَوْعُ بَنَانِهِ: ئۇ ئۇنىڭ ئىلكىدە، ئۇنىڭ باشقۇرۇشى ئاستىدا.

عَضَّ بَنَانَ النَّدَمِ: پۇشايمان قىلدى، قاتتىق ئۆكۈندى.

يُشَارُ إِلَيْهِ بِالْبَنَانِ: ئۇ ئىنتايىن مەشھۇر، ئۇ داڭلىق، ئۇ ھەممىدىن داڭدار.

بِنَايَةٌ ج بِنَايَاتٌ: قۇرۇلۇش، بىنا، ئىمارەت.

«لَقَدْ تَمَّ بِنَاءُ هَذِهِ الْبِنَايَةِ حَدِيثًا لِذَا لَمْ يَسْكُنْهَا أَحَدٌ بَعْدُ» : بۇ بىنا ئەمدىلا پۈتتى، تېخى ئۇنىڭغا ھېچ ئادەم كۆچۈپ كىرمىدى.

«تَوْزِيعُ بِنَايَاتِ هَذِهِ الْمِنْطَقَةِ مُنْتَظِمٌ جِدًّا» : بۇ رايوننىڭ قۇرۇلۇشلىرىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى تولىمۇ رەتلىكتۇر.

بِنْتٌ ج بَنَاتٌ: قىز، قىز بالا.

بِنْتُ الشَّفَةِ: سۆز، بىر كەلىمە.

بِنْتُ الْأَمْسِ: ئۆزاق بولمىغان ئىش، يېقىنقى

ئىش.

بِنْتُ الْحَانِ: ھاراق.

بِنْتُ الْعِنَبِ: ھاراق.

«سَأَلْتُهُ بِإِلْحَاحٍ عَنْ ذَلِكَ الْمَوْضُوعِ وَلَكِنَّهُ لَمْ يَنْبِسْ بِبِنْتِ شَفَةٍ»: ... بۇ ماۋزۇ توغرىلىق ئۇنىڭدىن قايتا ـ قايتا سورىساممۇ ئۇ لام ـ جىم دېمىدى.

بِنْتُ الْوِدْنِ: بادام بەز، بادام تەنچە.

بِنْتُ الْيَمَنِ: قەھۋە، كافى.

بَنَاتُ الْأَرْضِ: ئۆستەڭلەر، تاغ جىلغىسىدىكى ئېقىنلار، جىرا سۇلىرى.

بَنَاتُ الدَّهْرِ: ئېغىرچىلىق، ئاپەت، بالا ـ قازا.

بَنَاتُ الطَّرِيقِ: ئەگرى ـ توقاي يول.

بَنَاتُ الظُّنُونِ: پەرەز، مۆلچەر، قىياس.

بَنَاتُ الْهَوَى: پاھىشە ئاياللار.

بَنَاتُ الْأَفْكَارِ: خاتىرىلەر.

بَنَاتُ الصَّدْرِ: غەم ـ قايغۇ.

بَنَاتُ اللَّيْلِ: غەم ـقايغۇ؛ پاھىشە ئاياللار.

بِنْتِيٌّ: قىزلىق خاراكتېر، قىزچە.

بَنَجَ يَبْنُجُ بَنْجًا: ئەسلىگە قايتتى، ئەسلىگە كەلدى.

بَنْجٌ: مىڭدۇۋانە (بىر خىل دورا ئۆسۈملۈكى).

بَنْجَرُ ج بَنَاجِرُ: قىزىلچا.

بَنْدٌ ج بُنُودٌ: تۇغ، ئەلەم، بايراق؛ (قانۇن ياكى شەرتنامىنىڭ) ماددىسى، تارمىقى؛ (كىتابنىڭ) ئابزاسى.

اَلْبَنْدُ الثَّالِثُ مِنَ الْمَادَّةِ الثَّانِيَةِ: 2 ـ ماددىنىڭ 3 ـ تارمىقى.

اَلْبَنْدُ: ئەرەب تىلىدىكى مىسرا بىلەن چەكلەنمەيدىغان بىر خىل ئەركىن شېئىر شەكلى.

بَنْدَرٌ ج بَنَادِرُ: پورت، دېڭىز بويىدىكى شەھەر، سودا شەھىرى، مەركىزىي شەھەر.

بَنْدَقَ يُبَنْدِقُ بَنْدَقَةً: ھالاك قىلدى، قىردى، ئۆلتۈردى، ئاتتى، ئوقا تۇتتى، ئوت ئاچتى.

بُنْدُقٌ: ئورمان ياڭىقى.

خَشَبُ بُنْدُقٍ: ياڭاق ياغىچى.

بُنْدُقَةٌ: ئورمان ياڭىقى؛ مىلتىق ئوقى، ئوق.

بُنْدُقِيَّةٌ ج بَنَادِقُ: مىلتىق.

بُنْدُقِيَّةُ رَشٍّ: ئوۋ مىلتىقى.

بُنْدُقِيَّةُ رَصَاصٍ: تاللىق مىلتىق.

بُنْدُقِيَّةُ ضَغْطٍ: گاز مىلتىق.

بُنْدُقِيَّةُ هَوَاءٍ: يەل مىلتىق.

بُنْدُقِيَّةُ كَارِبِين: ئاتلىق ئەسكەر مىلتىقى، كارابىن مىلتىق.

بُنْدُقِيَّةُ سَرِيعَةُ الطَّلَقَاتِ: پىلىموت، ئاپتومات.

سَرِيَّةُ الْبَنَادِقِ: پىيادە ئەسكەرلەر ليەنى.

بَنْدُورَةٌ: پەمىدۇر، شوخلا.

بَنْدُولٌ: ئۇيۇق سىزىقى مەركىزىي ئەتراپىدا توختىماي ھەرىكەتلىنىپ تۇرغان جىسىم.

بَنْدُولُ السَّاعَةِ: مایاتنىك، سائەتنىڭ مایاتنىكى.

بَنْدِيرٌ: داپ؛ چوڭ دۇمباق.

بَنْذَهِيرُ: زەھەر قايتۇرغۇچى دورا.

بِنْزِينٌ، بَنْزِينٌ: بېنزىن.

بَنِسَ يَبْنَسُ بَنَسًا: يامانلىقتىن قاچتى.

بِنِسِلِينٌ: پېنىسىلىن.

بِنْصِرٌ ج بَنَاصِرُ: نامسىز بارماق.

بَنْطَةٌ: بۇرغا، ئۆشكە.

بَنْطَلُونٌ ج بَنْطَلُونَاتٌ: شىم، ئىشتان.

بَنْطَلُونٌ تَحْتَانِيٌّ: ئىچ ئىشتان، تامبال.

بَنْطَلُونٌ قَصِيرٌ: كالتا ئىشتان.

بَنْطَلُونُ الرُّكُوبِ: گەلەيى شىم(ئاتلىقلار كىيىدىغان شىم).

بَنَفْسَجٌ ج بَنَفْسَجَاتٌ: ۋىشولېت گۈلى.

اَلْأَشِعَّةُ فَوْقَ بَنَفْسَجِيَّةٍ: ئۇلتىرا بىنەپشە نۇر.

بَنْكٌ ج بُنُوكٌ: بانكا.

اَلْبَنْكُ الْأَهْلِيُّ: يەرلىك بانكا.

بَنْكُ التَّسْلِيفَاتِ: قەرز بېرىش بانكىسى.

بَنْكُ التَّوْفِيرِ: ئامانەت بانكىسى.

بَنْكُ الْحُكُومَةِ: دۆلەت بانكىسى.

بَنْكُ الرُّهُونَاتِ: گۆرۆخانا.

بَنْكُ الْعَقَارِيِّ: يېزا ئىگىلىك بانكىسى.

اَلْبَنْكُ الدَّوْلِيُّ لِلتَّعَاوُنِ الْإِقْتِصَادِيِّ: خەلقئارا ئىقتىسادىي ھەمكارلىق بانكىسى.

اَلْبَنْكُ الْإِسْلَامِيُّ لِلتَّنْمِيَةِ: ئىسلام تەرەققىيات بانكىسى.

بَنْكُ الْإِسْتِثْمَارِ الْآسِيَوِيِّ: ئاسىيا تەرەققىيات بانكىسى.

بَنْكُ التُّجَّارِ: روستەك، پانا (رەندىنىلىك شىنىسى).

بُنْكٌ: تۈپ، مەنبە، ئاساس؛ ۋاقىت، (كېچىنىلىك بىر ۋاقتى)

بُنْكُ الْعُمْرِ: ياشلىق باھارى.

مَضَى بُنْكٌ مِنَ اللَّيْلِ: كېچىدىن بىر ۋاقىت ئۆتتى.

بَنْكِنُوتٌ ج بَنْكِنُوتَاتٌ: زايوم.

بُنٌّ: قەھۋە ئۇرۇقى، قەھۋە دېنى، قەھۋە پۇرچىقى.

بُنٌّ مَسْحُوقٌ: قەھۋە ئالقىنى.

بَنَّاءٌ ج بَنَّاؤُونَ: قۇرغۇچى، تامچى، قۇرۇلۇش ئۇستىسى؛ تاشچى؛ ئىجابىي، ئۇرتكىلىك.

«يُسْهِمُ الْمُعَلِّمُ إِسْهَامًا بَنَّاءً فِي تَقَدُّمِ مُجْتَمَعِهِ»: ئوقۇتقۇچى ئۆز جەمئىيىتىنىڭ تەرەققىياتى ئۈچۈن ئىجابىي ھەسسە قوشماقتا.

بَنَّجَ يُبَنِّجُ تَبْنِيجًا: ھوشسىزلاندۇردى، ناركوز قىلدى.

بَنَّسَ يُبَنِّسُ تَبْنِيسًا عَنْهُ: كېچىكتى، ئارقىدا قالدى.

بَنَّنَ يُبَنِّنُ تَبْنِينًا الشَّاةَ: قوي بوردىدى.

بَنُّورٌ: پىششىقلاپ ئىشلەنگەن ئەينەك، يۇقىرى سورتلۇق ئەينەك.

بَنُّورَةٌ ج بَنُّورَاتٌ: كىچىك دورا قۇتىسى، كىچىك شىشە.

بَنِّيٌّ: كافى رەڭ، جىگەررەڭ، بېغىررەڭ.

بَنِّيٌّ مِنَ الْأَلْوَانِ: زىغىررەڭ، قوڭۇررەڭ؛ بىر خىل بىلىق.

بَنُو آدَمَ: ئادەم بالىلىرى، ئىنسان بالىلىرى.

بَنُو أُمَيَّةَ: ئۇمەييە سۇلالىسى.

بَنُو الْعَبَّاسِ: ئابباسىيلار سۇلالىسى.

بُنُوَّةٌ: ئوغۇللۇق.

بَنَوِيٌّ: ئوغۇلغا مەنسۇپ، ئوغۇلغا تەۋە.

بَنَى يَبْنِي بِنَاءً و بُنْيَانًا و بَنْيًا و بِنْيَةً و بِنَايَةً: قۇردى، ياسىدى، بىنا قىلدى.

بَنَى الْبَيْتَ: ئۆي سالدى، ئۆي بىنا قىلدى.

بَنَى عَلَى كَلَامِهِ: ئۇنىڭ سۆزىگە ئاساسلاندى، ئۇنىڭ سۆزىگە تەقلىد قىلدى.

بَنَى عَلَى الْمَرْأَةِ وَبِهَا: ئايالنى (نىكاھىغا) ئالدى.

بَنَى الْكَلِمَةَ «فِي اللغة»: سۆزنى مەبنى قىلدى، سۆزنىڭ ئاخىرقى بوغۇمىنى ئۆزگەرمەس قىلدى.

«مَنْشَاءَ أَنْ يَبْنِيَ لِلْإِنْسَانِ عَالَمًا يَسُودُهُ الْعَدْلُ وَالْحُرِّيَّةُ عَلَيْهِ أَنْ يَبْنِيَهُ أَوَّلًا فِي قَلْبِ الْإِنْسَانِ وَفِكْرِهِ»: كىمكى ئىنسانلار ئۈچۈن ئادالەت ۋە ئەركىنلىك، ئۇستۇنلۇك قازانغان جاھان بەرپا قىلماقچى بولىدىكەن، ئالدى بىلەن ئۇنى ئىنساننىڭ دىلى ۋە ئىدىيىسىدە بەرپا قىلىشى كېرەك.

بُنْيَانٌ: قۇرماق، ياسىماق، بىنا قىلماق؛ بىنا، قۇرۇلۇش، ئىمارەت.

شَجَرَةُ الْبُنْيَانِ: ياۋا ئەنجۈر.

«اَلْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا» «حديث»: مۆمىنلەر بىلەن مۆمىن خۇددى ھەرقايسى بۆلەكلىرى بىر ـ بىرىگە زىچ ئۇتاشتۇرۇلغان بىر ئىمارەتكە ئوخشايدۇ.

«اَلطَّبِيعَةُ تَكْرَهُ الْهَدْمَ مِنْ غَيْرِ بُنْيَانٍ»: تەبىئەت قۇرۇلۇشنى ئەمەس، بۇزۇلۇشنى يامان كۆرىدۇ.

بِنْيَةٌ ج بِنًى وبُنًى: تەن، جىسىم، تەركىب، ئورگانىزم.

بِنْيَةُ الْجِسْمِ: بەدەن قۇرۇلۇشى.

سَلِيمُ الْبِنْيَةِ: ساغلام بەدەن.

صَحِيحُ الْبِنْيَةِ: تېنى ساغلام.

ضَعِيفُ الْبِنْيَةِ: تېنى ئاجىز، سالامەتلىكى ناچار.

قَوِيُّ الْبِنْيَةِ: بەدىنى كۈچلۈك.

«عَاشَ الْمُجْتَمَعُ الْعَرَبِيُّ أَمَدًا طَوِيلاً ثَابِتًا فِي بِنْيَتِهِ الْإِجْتِمَاعِيَّةِ وَنُظُمِهِ الْإِقْتِصَادِيَّةِ»: ئەرەب جەمئىيىتى ئۆزىنىڭ ئىجتىمائىي شارائىتى ۋە ئىقتىسادىي تۈزۈمىگە تايىنىپ مۇستەھكەم ھالدا ئۇزۇن مۇددەت ياشىدى.

بِنْيَةُ الْكَلِمَةِ: سۆز قۇرۇلمىسى.

فُلاَنٌ صَحِيحُ الْبِنْيَةِ: تېنى ساغلام.

بُنْيَةٌ ج بُنًى: بىنا قىلىنغان، سېلىنغان، بىنا، قۇرۇلۇش.

بُنَيقَةٌ ج بَنَائِقُ: ياقا.

بُنَيقَةٌ مَقْلُوبَةٌ: قايرىما ياقا.

بَنِينٌ: سېمىز؛ چوڭقۇر پىكىرلىك.

بُنَيَّ: ئوغلۇم، بالام.

يَابُنَيَّ: ئوغۇلچىقىم.

«يَا بُنَيَّ لاَ تُشْرِكْ بِاللّٰهِ» «قۇرئان»: ئى ئوغلۇم، ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرمە!

بُنَيَّاتُ الطَّرِيقِ: كىچىك يوللار.

بَهَا يَبْهُو بَهَاءً بَهَاءَةً: چىرايلىق بولدى، گۈزەللەشتى، كۆركەم بولدى.

بَهَاءٌ: گۈزەللىك، كۆركەملىك.

بَهَائِيٌّ: بەھائىيە مەزھىپىگە مەنسۇپ ئادەم.

بَهَائِيَّةٌ: بەھائىيە مەزھىپى.

بَهَارٌ: گۈزەل شەيئى، خۇشبۇي ئۇسۇملۇك.

بُهَارٌ ج بُهَارَاتٌ: دورا ـ دەرمان؛ خۇش پۇراق؛ ئۇپا ـ ئەڭلىك.

بَهَارُ النَّاعِمِ: قارامۇچ.

بُهَارٌ: ساپ پاختا؛ ئاق بېلىق؛ بۇت، بوك؛ سۇ قاچىسى.

بَهَارَاتٌ: تاماقنىڭ تەمىنى ئەڭشەيدىغان دورا ـ دەرمەكلەر.

بَهَاقٌ: بەھەق تېرە كېسەلى، ئاق كېسەل.

بِهَامٌ: موزاي؛ قوزا؛ ئوغلاق.

بَهَتَهُ يَبْهَتُ بَهْتًا الشَّيْءُ: ھەيران قالدۇردى، ھەيرەتتە قالدۇردى.

«بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلاَيَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلاَ هُمْ يُنْظَرُونَ» «قۇرئان»: لېكىن قىيامەت ئۇلارغا تۇيۇقسىز كېلىدۇ ـ دە، ئۇلارنى ھەيرەتتە قالدۇرىدۇ. ئۇلار قىيامەتكە قارشىلىق كۆرسىتەلمەيدۇ، ئۇلارغا مۆھلەتمۇ بېرىلمەيدۇ.

بَهَتَ يَبْهَتُ بَهْتَةً وَ بُهْتَانًا و بَهْتًا: قارىلىدى، بوھتان چاپلىدى.

بَهِتَ يَبْهَتُ بَهْتًا: تېڭىرقاپ قالدى، ئاغزىنى ئاچالماي قالدى.

بَهَتَ اللَّوْنُ: رەڭگى ئۆچتى، ئۆڭۈپ كەتتى.

بُهِتَ الرَّجُلُ: تېڭىرقاپ قالدى.

«فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ» «قۇرئان»: كاپىر ئېغىز ئاچالماي قالدى.

«اَلشِّعْرُ إِذَا تُرْجِمَ نَثْرًا ذَهَبَ بَهَاؤُهُ وَضَاعَ رُوَاؤُهُ وَبَهِتَ رَوْنَقُهُ»: شېئىر نەسىر شەكلىدە تەرجىمە قىلىنغاندا، ئۇنىڭ كۆركەملىكى تۈگەيدۇ. گۈزەللىكى يوقىلىدۇ، جۇلاسى خۇنۇكلىشىدۇ.

بُهْتٌ.بُهْتَانٌ: يالغان، بوھتان، تۆھمەت، يالغان-ياۋىداق.

«هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ» «قۇرئان»: بۇ چوڭ بوھتاندۇر.

«مِنَ النَّاسِ مَنْ يَدَّعِي التَّقْوَى زُورًا وَبُهْتَانًا»: بەزى كىشىلەر يالغان تەقۋادارلىق دەۋاسىنى قىلىدۇ.

بَهَجَ يَبْهَجُ بَهْجًا: خۇشال قىلدى، خۇرسەن قىلدى، خۇش قىلدى.

بَهِجَ يَبْهَجُ بَهَجًا بَهْجَةً: شادلاندى، خۇرسەن بولدى، خۇش بولدى.

بَهُجَ الشَّيْءُ: چىرايلىق بولدى، گۈزەل بولدى.

«بَلَغَنِي نَبَأُ نَجَاحِكَ فَبَهِجْتُ بِهِ»: مەن سېنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قازانغانلىق خەۋىرىڭنى ئاڭلاپ خۇشاللاندىم.

بَهِجٌ ج بَهِجُونَ: خۇشال قىلغۇچى.

بَهْجَةٌ: خۇشاللىق، شادلىق، نۇرلۇق، پارلاق، بايراش، شادلىنىش، گۈزەللىك.

«فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ» (قرآن): بىز ئۇنىڭ بىلەن گۈزەل باغلارنى يېتىشتۈردۇق.

غَرِقَ فِي بَهْجَةِ الْعِيدِ: ئۇ بايرام خۇشاللىقىغا چۆمدى.

«كَانَ الْمُمَثِّلُ يَعْرِفُ كَيْفَ يُدْخِلُ الْبَهْجَةَ فِي قُلُوبِ النَّاسِ»: ئارتىس كىشىلەرنىڭ دىلىنى قانداق خۇشال قىلىشنى بىلەتتى.

بَهْدَلَ يُبَهْدِلُ بَهْدَلَةً فِي مَشْيِهِ: تېز ماڭدى.

بَهْدَلٌ: سېرتلان كۈچۈكى؛ يېشىل قۇش.

بَهَرَ يَبْهَرُ بَهْرًا بُهُورًا النَّظَرَ: كۆزنى چاقناتتى، كۆزنى قاماشتۇردى، ھالسىراتتى.

«بَرِيقُ الْأَحْجَارِ الْكَرِيمَةِ الْمُلَوَّنَةِ يَبْهَرُ الْأَنْظَارَ»: رەڭدار ئېسىل تاشلارنىڭ پالتىرىشى كۆزنى قاماشتۇرىدۇ.

بَهَرَ بَصَرَهُ: كۆزىنى ئىمىر - چىمىر قىلىۋەتتى.

بَهَرَهُ الْأَمْرُ: چارچىتىۋەتتى، ھالسىزلاندۇرۇۋەتتى.

بَهَرَهُ الشَّيْءُ: ھاڭ - تاڭ قالدۇردى، ھەيران قالدۇردى.

بَهَرَ أَصْدِقَاءَهُ: دوستلىرىنى ھەيران قالدۇردى .

«بَهَرَتْنِي طَرِيقَتُهُ فِي الْبَحْثِ»: ئۇنىڭ تەتقىقات ئۇسۇلى مېنى ھەيران قالدۇردى.

بُهِرَ: چارچاپ نەپەسى سىقىلىپ كەتتى.

بَهَرٌ: ھاسىراش، ھۆمىدەش.

بُهْرُ الظَّلَامِ: قاپقاراڭغۇ، تۇمان.

بَهْرًا لَهُ: قىزىقارلىق، ئاجايىپ.

بَهْرًا لَهُ مَا أَسْخَاهُ: ئەجەبلىنەرلىكى شۇكى، ئۇ نېمىدېگەن سېخى.

بَهَرٌ (طِبِّيًّا): نەپەسنىڭ توختاپ قېلىشى.

بُهْرَةٌ: ئوتتۇرىسى، مەركىزى.

بُهْرَةُ الشِّتَاءِ: قىشنىڭ ئوتتۇرىسى.

بَهْرَجَ يُبَهْرِجُ بَهْرَجَةً: ياساندى، زىننەتلەندى، سۆلەتۋازلىق قىلدى.

بَهْرَجَ الشَّيْءَ: زىننەتلىدى، چىرايلىق قىلدى، بېزىدى.

بَهْرَجٌ: ساختا، يالغان، ياسالما.

«لَا يَعْرِفُ جَيِّدَ الرَّأْيِ مِنْ بَهْرَجِهِ»: ئۇ پىكىرنىڭ ياخشى - يامىنىنى پەرق قىلالمايدۇ.

بَهْرَمَانٌ: سېرىق بوياق.

بَهَظَ يَبْهَظُ بَهْظًا: ئېغىرلاشتۇردى، چارچىتىۋەتتى، ئارتۇق قاچىلاندى، تەس بولدى، قىيىنلاشتى.

بَهَظَهُ الْحِمْلُ: يۈك ئېغىر كەلدى.

بَهَقٌ: ئاق كېسەل بەھەق.

بَهَقُ الشَّحْرِ: مۇخ، تاش قىينا، شايىنەك.

بَهَلَ يَبْهَلُ بَهْلًا اللّٰهُ: ئاللاھ لەنەت قىلسۇن.

بَهْلَةٌ: لەنەت، قارغىش.

بَهْلَوَانٌ ج بَهْلَوَانَاتٌ: دارۋاز، سېرك ئارتىسى؛ سپورتچى؛ بوكسچى.

بَهْلَوَانِيٌّ ج بَهْلَوَانِيَّاتٌ: سېركچىلىك، دارۋازلىق.

بَهْلَوَانِيَّةٌ ج بَهْلَوَانِيَّاتٌ: سېركچى، دارۋاز، پەھلىۋان.

حَرَكَاتٌ بَهْلَوَانِيَّةٌ: سېرك ئويۇنى، دارۋازلىق ئويۇنى.

بُهْلُولٌ ج بَهَالِيلُ: كۈلكۈنچەك، قىزىقچى، خۇش چاقچاق؛ ئېسىلزادە.

بَهْمٌ، بُهَمٌ: موزاي؛ تورپاق؛ قوزا، پاقلان؛ ئوغلاق.

بَهْمَةٌ ج وَبِهَامٌ: قوزا.

بَهَّتَ يُبَهِّتُ تَبْهِيتًا: ھەيران قالدۇردى، ھاڭ - تاڭ قالدۇردى.

بَهْوٌ ج أَبْهَاءٌ: مېھمانخانا، مېھمان كۈتۈش ئۆيى، كەڭ جاي، كەڭ ئورۇن، زال.

«لِلْمَنْزِلِ بَهْوٌ فَسِيحٌ يُوَصِّلُ إِلَى الْمَطْبَخِ»: ئۆينىڭ ئاشخانىغا ئۇلاشتۇرۇلغان چوڭ بىر زالى بار.

بَهُورَ يَبْهُورُ بَهُورَةً الْجُرْحَ: يارىنى كېڭەيتتى.

بَهِيَ يَبْهَى بَهَاءً: چىرايلىق بولدى، گۈزەللەشتى، كۆركەم بولدى.

بَهِيجٌ: چىرايلىق ، كۆركەم.

وَجْهٌ بَهِيجٌ: خۇشال چىراي.

مَنْظَرٌ بَهِيجٌ: چىرايلىق مەنزىرە.

بَهِيْمٌ ج بُهْمٌ و بُهُمٌ: قاپقارا، تۇم قارا.

لَيْلٌ بَهِيْمٌ: قاپقاراڭغۇ كېچە.

فَرَسٌ بَهِيمٌ: قارا ئات.

اَلْبَهِيمُ مِنَ الْأَصْوَاتِ: ئەكس ساداسىز ئاۋاز.

بَهِيمَةٌ ج بَهَائِمُ: هايۋان، ئۆي هايۋانلىرى، مال ـ چارۋا، ئۇلاق.

«كَانَ الْحُكْمُ الْإِقْطَاعِيُّ يُعَامِلُ الْفَلَّاحِيْنَ مُعَامَلَةَ الْبَهَائِمِ» : فېئوداللىق هاكىمىيەت دېهقانلارغا هايۋانلارغا مۇئامىلە قىلغاندەك مۇئامىلە قىلاتتى.

بَهِيمِيٌّ : هايۋانىي، هايۋان تەبىئەتلىك، هايۋان سۈپەت، ياۋايى.

بَهِيْمِيَّةٌ : ۋەھشىيلىك، هايۋانىي تەلەپ، شەھۋانىي تەلەپ.

شَهْوَةٌ بَهِيمِيَّةٌ : هايۋانىي شەھۋەت.

بَهِيمِيَّةُ الْمَزْرَعَةِ: ئىش هايۋانلىرى، ئۆي هايۋانلىرى، ئات ـ ئۇلاق.

بَهِيٌّ ج أَبْهِيَاءُ م بَهِيَّةٌ ج بَهَايَا : چىرايلىق، گۈزەل، نۇرانە، نۇرلۇق.

بَوَاءٌ: بوغما يىلان.

بِوَابَةٌ: دەرۋازىۋەنلىك.

بَوَارٌ ج بُورٌ: ئاقتاما يەر.

بَوَارٌ: هالاك بولۇش، يوقۇلۇش، مۇنقەرز بولۇش، خاراب بولۇش؛ تاشلىنىپ قالغان، ئاق قالغان.

دَارُالْبَوَارِ: دوزاخ، جەھەننەم، هالاكەت مەۋقەسى.

«وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ» «قرآن» : ئۇلار ئۆز قەۋمىنى هالاكەت مەۋقەسىگە چۈشۈرۈپ قويدى.

بَوَاكِي: ئاسما كۆۋرۈك.

بُوَالٌ: شېكەر سىيىش كېسىلى، دىئابىت.

بُوتَقَةٌ. بَوْتَقَةٌ ج بَوَاتِقُ وَ بَوْتَقَاتٌ: تىگىلچە، بوتا (زەرگەرنىڭ ئالتۇن ئېرىتىدىغان قاچىسى).

لِلصَّائِغِ بَوْتَقَةٌ خَاصَّةٌ لِصَهْرِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَغَيْرِهِمَا مِنَ الْمَعَادِنِ: زەرگەرنىڭ ئالتۇن ـ كۆمۈش ۋە باشقا مەدەنلەرنى ئېرىتىدىغان مەخسۇس ئوچىقى بار.

بَوْحٌ: ئاشكارىلاپ قويماق، دەپ قويماق.

بُوذِيٌّ: بۇددىست، بۇددا دىنى ئېتىقادچىسى.

بُوذِيَّةٌ: بۇددا دىنى، بۇددىزىم.

بُورٌ: بۇزۇق، ئەسكى، هالاك بولغان.

«وَكَانُوْا قَوْمًا بُورًا» «قرآن» : ئۇلار هالاك بولغۇچى قەۋم ئىدى.

بُورْصَةٌ ج بُرْصَاتٌ : سودا ـ سېتىق ئورنى، يەرمەنكە؛ بىرژا.

بُورْصَةُ الْأَوْرَاقِ الْمَالِيَّةِ: ئاكسىيە بازىرى.

بُورْصَةُ الْبِضَاعَةِ: تاۋار سودا بازىرى.

بُورْصَةُ الْغَلَّاتِ: ئاشلىق بازىرى، ئوزۇق ـ تۈلۈك بازىرى.

بُوسَةٌ ج بُوْسَاتٌ : سۆيۈش، ئۆپۈش، بوسە قىلىش.

بَوْشٌ ج أَبْوَاشٌ : بىر توپ مۇتتەھەم، قۇلاق كەستى، لۈكچەك، كاللا كېسەر، جېدەلخور.

بُوصٌ: يىپەك ياكى كەندىر توقۇلما.

بَوصَاءٌ: پوجاڭزا.

بُوصَةٌ ج بُوصَاتٌ: قومۇش.

بُوصَةٌ هِنْدِيَّةٌ: بامبۇك.

بُوصَةٌ: ئىنگلىز مىلى.

بُوْصَةٌ مُكَعَّبَةٌ: كۇپ؛ سۇلۇق (ھەجىم).

بُوصِلَةٌ. بُوصَلَةٌ ج بُوْصَلَاتٌ: كومپاس، قىبلىنامە.

«كَانَ الْمَلَّاحُونَ قَبْلَ اكْتِشَافِ الْبُوصِلَةِ يَهْتَدُونَ بِالنُّجُومِ» : كومپاس كەشىپ قىلىنىشتىن بۇرۇن كېمىلەر يۇلتۇزلارغا قاراپ توغرا يولنى بەلگىلەيتتى.

بُوعٌ: ئوشۇق سۆڭىكى.

بُوقٌ ج أَبْوَاقٌ: بۇرغا، كاناي، سوناي.

أَصْبَحَ بُوقًا: ... نىڭ كانىيى بولۇپ قالدى، ... نىڭ كۆرپاڭچىسى بولۇپ قالدى.

هُوَ بُوقٌ لِلْحُكْمِ: ئۇ ھاكىمىيەتنىڭ جارچىسى، ھاكىمىيەتنىڭ كانىيى، ھاكىمىيەتنىڭ تەشۋىقاتچىسى.

«لَقَدْ أَصْبَحَ الْأَدَبُ عِنْدَ بَعْضِ الْكُتَّابِ بُوقًا لِهَذَا الْمَذْهَبِ أَوْذَاكَ»: بەزى يازغۇچىلارنىڭ نەزەرىدە ئەدەبىيات بۇ مەسلەك ياكى ئۇ مەسلەكنىڭ كۇيپاڭچىسىغا ئايلىنىپ قالغان.

بُوقَالٌ: كوزا.

بَوْلٌ ج أَبْوَالٌ: سۈيدۈك، ئىدرا.

مَجْرَى الْبَوْلِ: سۈيدۈك يولى.

بَوْلٌ سُكَّرِيٌّ: قەنت سىيىش كېسەلى، دىئابېت كېسەلى.

بُولِيسْ: ساقچى؛ ساقچى ئىدارىسى، ساقچىخانا.

اَلْبُولِيسُ الْجِنَائِيُّ: جىنايى ئىشلار ساقچىسى.

بُولِيسُ الْآدَابِ: تەرتىپ ساقچىسى.

اَلْبُولِيسُ السِّرِّيُّ: رازۋېدكا ساقچىسى، پايلاقچى، مەخپى ساقچى، ئىشپىيون.

اَلْبُولِيسُ الْعَسْكَرِيُّ: ژاندارما.

بُولِيسُ الْمُرُورِ: قاتناش ساقچىسى.

بُولِيسُ الْمَبَاحِثِ: قوغلاپ تۇتۇش ئەترىتى، يوشۇرۇن تەكشۈرۈپ قولغا ئېلىش ئەترىتى.

رِوَايَةٌ بُولِيسِيَّةٌ: رازۋېدكا ھېكايىلىرى، رازۋېدكا ھەققىدە يېزىلغان رومان.

حُكْمٌ بُولِيسِيٌّ: ژاندارما خاراكتېرلىك ھاكىمىيەت.

بَوْلِيٌّ: سۈيدۈككە ئائىت.

تَسَمُّمٌ بَوْلِيٌّ: سۈيدۈكتىن زەھەرلىنىش.

مَسَالِكُ بَوْلِيَّةٌ: سۈيدۈك يوللىرى.

أَمْرَاضٌ بَوْلِيَّةٌ: سۈيدۈك ئاجرىتىش ئەزالىرى كېسەللىكلىرى، بۆرەك ۋە دوۋساق كېسەللىكلىرى.

بُومٌ ج أَبْوَامٌ: ھۇقۇش، ئۆكە.

بَوْنٌ: ئارىلىق، مۇساپە، يىراقلىق، پەرق؛ ئوخشىماسلىق.

بَوْنٌ شَاسِعٌ: ناھايىتى زور پەرق.

«مِنَ الصَّعْبِ تَجَاهُلُ الْبَوْنِ الشَّاسِعِ بَيْنَ الْمُعَسْكَرِ الشَّرْقِيِّ وَالْغَرْبِيِّ فِي الْهَدَفِ وَالْمَنْهَجِ»: شەرق ۋە غەربتىن ئىبارەت ئىككى لاگېر ئارىسىدىكى غايە ۋە مەسلەك جەھەتتىكى پەرقنى بىلمەسكە سېلىش قىيىن.

بَوٌّ: تايلاق؛ موزاي؛ قوزا.

فُلَانٌ أَخْدَعُ مِنَ الْبَوِّ: پوكۈنى قوزىدىنمۇ ياۋاش.

بَوَّابٌ: دەرۋازىۋەن، ئىشىك باققۇچى.

بَوَّابُ الْمَعِدَةِ: ئاشقازاننىڭ چىقىش ئېغىزى.

«أَخْبِرِ الْبَوَّابَ مِنْ فَضْلِكَ أَنْ يَتَّصِلَ بِي هَاتِفِيًّا إِذَا جَاءَ أَحَدٌ يَطْلُبُنِي»: ئىشىك ساقلىغۇچىغا ئېيتىپ قويغىن، بىر كىشى مېنى ئىزدەپ كەلسە مەن بىلەن تېلېفون بىلەن ئالاقىلەشسۇن.

بَوَّابَةٌ: دەرۋازا، شەھەر دەرۋازىسى، قوۋۇق.

بَوَّابَةُ السَّدِّ لِدُخُولِ الْمِيَاهِ: چۆشۈرگە، توما.

بَوَّابَةُ الْقَنْطَرَةِ: جۇمەك؛ توما، چۆشۈرگە.

بَوَّاقٌ ج بَوَّاقُونَ: كاناپچى، سۇناپچى.

بَوَّأَ يُبَوِّئُ تَبْوِيئًا الرَّجُلَ مَنْزِلًا: كىشىنى قوندۇرۇپ قالدى.

«تَحْتَاجُ التَّرْجَمَةُ إِلَى دَفْعٍ جَدِيدٍ يُبَوِّؤُهَا الْمَكَانَةَ الَّتِي تَسْتَحِقُّهَا»: تەرجىمىگە تېگىشلىك ئورۇن بېرىش ئۈچۈن ئۇ ئىلگىرى سۈرۈلۈشكە موھتاج.

«وَإِذْ بَوَّأْنَا الْإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ» ‹قرآن›: ئۆز ۋاقتىدا ئىبراھىمغا بەيتۇللانىڭ ئورنىنى بەلگىلەپ بەردۇق.

بَوَّأَ الْمَكَانَ: ئورۇنلاشتۇردى.

بَوَّبَ يُبَوِّبُ تَبْوِيبًا الْكِتَابَ: كىتابنى بابقا بۆلدى، بابقا تەقسىم قىلدى، بابقا ئايرىدى.

بَوَّبَ الْأَشْيَاءَ: نەرسىلەرنى رەتلىدى، نەرسىلەرنى تۈرگە بۆلدى.

بَوَّرَ يُبَوِّرُ تَبْوِيرًا الْأَرْضَ: يەرنى ئاق قالدۇردى، تاشلىۋەتتى.

بَوَّرَ السِّلْعَةَ: تاۋارنى كاساتلاشتۇرۇۋەتتى.

بَوَّزَ يُبَوِّزُ تَبْوِيزًا: چىرايىنى تۈردى، قاپىقىنى

تۇردى.

بَوَّشَ يُبَوِّشُ تَبْوِيشًا الْقَوْمُ: ئارىلىشىپ كەتتى، چۇقان ـ سۈرەن كۆتۈردى، ئالالا ـ تووۋا كۆتۈردى.

بَوَّقَ يُبَوِّقُ تَبْوِيقًا: بۇرغا چالدى، كاناي چالدى.

بَوَّلَ يُبَوِّلُ تَبْوِيلاً الطِّفْلَ: كىچىك بالىنى سىيگۈزدى، توستى، كىچىك تاھارەت قىلدۇردى.

بُوِيَةٌ ج بُوِيَاتٌ: بوياق، رەڭ.

بُوِيَةٌ جَاهِزَةٌ: ماي بوياق.

بُوِيَةُ جِزَمٍ: ئاياغ مېيى.

بُوَيْخِرَةٌ: كىچىك پاراخوت.

بُوَيْضَةٌ ج بُوَيْضَاتٌ: تۇخۇم ھۈجەيرىسى.

اَلْبَيَاتُ: كېچىدە باسقۇن قىلىش، ئۇشتۇمتۇت بېسىۋېلىش؛ مۇزىكىنىڭ بىر خىل نامى.

«وَكَمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا فَجَاءَهَا بَأْسُنَا بَيَاتًا أَوْهُمْ قَائِلُونَ» «قرآن» : بىز نۇرغۇن شەھەرنى ھالاك قىلدۇق. بىزنىڭ ئازابىمىز ئۇلارغا كېچىسى ياكى چۈشلۈكى ئۇخلاۋاتقان چاغلىرىدا كەلدى.

اَلْبَيَاتُ الشَّتَوِيُّ: ھايۋاننىڭ قىشلىق ئۇيقۇسى، ھايۋانلارنىڭ ئۇچەككە كىرىشى.

اَلْبَيَاتُ الصَّيْفِيُّ: ھايۋاننىڭ ئىسسىقتىن قورقۇپ ئارام ئېلىشقا كىرىۋېلىشى، ھايۋاننىڭ يازلىق ئۇيقۇسى.

بَيَاضٌ: ئاق، ئاقلىق؛ بوي.

بَيَاضُ الْبَيْضِ: تۇخۇم ئېقى.

ظَلَّ يَعْمَلُ بَيَاضَ يَوْمِهِ: كۈنبويى ئىشلىدى.

بَيَاضُ الْعَيْنِ: كۆزنىڭ ئېقى.

بَيَاضُ الْيَوْمِ: كۈندۈز.

بَيَاضُ الْحَائِطِ: ھاك سۈيى.

عَلَى بَيَاضٍ: ئاق، ئاق قەغەز؛ قار.

مَرَضُ الْبَيَاضِ: ئاق كېسەل.

بَيَاضٌ بِالأَصْلِ: بوش قالغان يەر، بوش قالغان ئورۇن (كىتاب بەتلىرىدىكى).

اَلدِّفَاعُ عَنْ بَيَاضِ الْوَطَنِ: ۋەتەننىڭ ئىگىلىك ھوقۇقىنى قوغداش، ۋەتەننىڭ مۇستەقىللىقىنى قوغداش.

«تَرَكَ بَيَاضًا بَيْنَ الْكَلِمَاتِ» : سۆزلەر ئارىسىنى ئاق قالدۇردى.

«كَتَبَ لَهُ شَيْئًا عَلَى بَيَاضٍ» : ئاق چەك يېزىپ بەردى.

بَيَاضُ النَّهَارِ: كۈندۈز يورۇقى.

«كَانَ مِنْ عَادَتِهِ أَنْ يَقْطَعَ بَيَاضَ نَهَارِهِ فِي دَارِهِ» : كۈندۈزنى ئۆيىدە ئۆتكۈزۈش ئۇنىڭ ئادىتى ئىدى.

بَيَانٌ: ئاشكارىلاش، ئىزاھلاش، شەرھلەش، چۈشەندۈرۈش، ئېلان، دوكلات، مەلۇمات، لايىھە، پروگرامما، پىلان.

«هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِلْمُتَّقِينَ» «قرآن» : بۇ قۇرئان ئىنسانلارغا باياندۇر. تەقۋادارلارغا توغرا يول كۆرسەتكۈچىدۇر، ۋەز ـ نەسىھەتتۇر.

«مَنِ ادَّعَى فَعَلَيْهِ الْبَيَانُ» : دەۋاگەر پاكىت كۆرسىتىشى كېرەك.

بَيَانٌ رَسْمِيٌّ: ئۇقتۇرۇش، رەسمى ئۇقتۇرۇش؛ باياناتى، ئاخبارات.

بَيَانٌ وِزَارِيٌّ: ھۆكۈمەت باياناتى، ھۆكۈمەت تەرەپ باياناتى.

بَيَانٌ صَحَفِيٌّ: ئاخبارات.

اَلْبَيَانُ الْمُشْتَرَكُ: بىرلەشمە ئاخبارات.

«أَصْدَرَتْ دُوَلُ الْخَلِيجِ بَيَانًا مُشْتَرَكًا حَوْلَ حُرِّيَّةِ الْمَلاَحَةِ فِي الْخَلِيجِ» : دېڭىز قولتۇقى دۆلەتلىرى ئۆز رايونىدىكى ئەركىن دېڭىز قاتنىشى توغرىسىدا ئورتاق بايانات ئېلان قىلدى.

بَيَانٌ إِجْمَالِيٌّ: ئومۇمىي بايان.

عِلْمُ الْبَيَانِ: ئەرەب تىلى ئىستىلىستىكىسىنىڭ 2 ـ قىسمى.

حُسْنُ الْبَيَانِ: پاساھەتلىك، ناتىقلىق.

«إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لَسِحْرًا» «حديث» : پاساھەت بىلەن قىلىنغان سۆز كىشىگە سېھىردەك تەسىر قىلىدۇ.

غَنِيٌّ عَنِ الْبَيَانِ: ئۆز - ئۆزىدىن مەلۇم، چۈشەن- دۈرۈش ھاجەتسىز، چۈشىنىشلىك، ئېنىق.

«وَمِمَّا هُوَ غَنِيٌّ عَنِ الْبَيَانِ أَنَّ الْمُسْلِمِيْنَ مَهْمَا كَانَتْ لُغَتُهُمْ يَحْرِصُونَ عَلَى تَعَلُّمِ الْعَرَبِيَّةِ» : مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ ئانا تىللىرى بولىشىدىن قەتئىينەزەر، ئەرەب تىلىنى ئۆگىنىشكە قىزىقىدىغانلىقىنى سۆزلەپ ئولتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق.

بَيَانَاتٌ: بايانات، مەلۇمات، ماتېرىيال.

بَيَانِيٌّ: ئىبلاغقا مەنسۇپ، دوكلاتقا مۇناسىۋەتلىك، مەلۇماتقا مەنسۇپ.

رَسْمٌ بَيَانِيٌّ: رەسمىي بايان.

بِيَانُو ج و بَيَانُوهَاتٌ: پىئانىنو.

بِيْئَةٌ ج بِيئَاتٌ: ئورۇن، تۇرالغۇ؛ مۇھىت، شارائىت، ھال، ئەھۋال؛ ھويلا - ئارام.

«أَقَرَّ الْجَمِيعُ بِأَنَّهُ خَبِيرٌ فِي حِمَايَةِ الْبِيئَةِ الطَّبِيعِيَّةِ» : ئۇنىڭ مۇھىتنى قوغداش مۇتەخەسسىسى ئىكەنلىكىنى ھەممە بىردەك ئېتىراپ قىلىدۇ.

عِلْمُ الْبِيئَةِ: مۇھىتشۇناسلىق.

«عَلَيْنَا أَنْ نَحْتَفِظَ بِنَظَافَةِ الْبِيئَةِ» : بىز مۇھىت تازىلىقىنى ساقلىشىمىز كېرەك.

اَلْبِيئَةُ الْإِجْتِمَاعِيَّةُ: ئىجتىمائىي مۇھىت.

اَلْبِيئَةُ الثَّقَافِيَّةُ: مەدەنىيەت مۇھىتى.

بِيئِيٌّ: مۇھىتقا خاس، مۇھىتقا مەنسۇپ، مۇھىتقا ئائىت.

تَلَوُّثٌ بِيئِيٌّ: مۇھىت بۇلغىنىش.

«هُنَاكَ عَوَامِلُ بِيئِيَّةٌ تَحُدُّ مِنْ حُرِّيَّةِ الْإِنْسَانِ» : ئۇ يەردە كىشىنىڭ ئەركىنلىكىنى چەكلەيدىغان مۇھىم ئامىللار مەۋجۇت.

بَيْتٌ ج بُيُوتٌ و أَبْيَاتٌ: ئۆي، جاي، تۇرالغۇ، ئائىلە؛ دائىرە؛ قونالغۇ.

بَيْتُ اللّٰهِ: كەئبە، بەيتۇللا.

«حَجَجْتُ بَيْتَ اللّٰهِ سَبْعَ حَجَّاتٍ» : مەن بەيتۇللانى يەتتە قېتىم ھەج قىلدىم.

بَيْتُ الْحَرَامِ: كەئبە، بەيتۇللا.

بَيْتُ الْمُقَدَّسِ: قۇددۇس شەرىف، بەيتۇلمۇقەددەس، ئېرۇسالىم.

بَيْتُ شِعْرٍ: شېئىرنىڭ ئىككى مىسراسى.

بَيْتُ مَدَرٍ: بىنا، ئىمارەت، ئۆي.

بَيْتُ شَعْرٍ: چېدىر، كىگىز ئۆي.

بَيْتُ الْخَلَاءِ: خالاجاي، ھاجەتخانا، تازىلىق ئۆيى.

بَيْتُ الرَّاحَةِ: ھاجەتخانا، خالاجاي.

بَيْتُ الْإِبْرَةِ: كومپاس، قىبلىنامە.

بَيْتُ الْأَوَّلِ: كىيىم يەڭگۈشلەش ئۆيى، كىرىمخانا.

بَيْتٌ تِجَارِيٌّ: دوكان، ماگىزىن، سودا مەركىزى.

بَيْتٌ زُجَاجِيٌّ: پارنىك.

بَيْتُ الْفَسَادِ: پاھىشىخانا.

بَيْتُ الْمَاءِ: ھاجەتخانا؛ سۇخانا.

بَيْتُ الْمَالِ: دۆلەت خەزىنىسى.

«كَانَ بَيْتُ الْمَالِ يُعْتَبَرُ فِي صَدْرِ الْإِسْلَامِ مِلْكًا لِلْمُسْلِمِيْنَ عَامَّةً» : ئىسلام دىنىنىڭ دەسلەپكى چاغلىرىدا دۆلەت خەزىنىسى مۇسۇلمانلار ئاممىسىنىڭ ئورتاق مۈلكى ھېسابلىناتتى.

بَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ: ئۆمۈچۈك تورى.

هَذَا هُوَ بَيْتُ الْقَصِيدِ: قەسىدە ياكى شېئىر ئىچىدىكى ئەڭ ياخشى بېيىت، شائىرنىڭ مەقسىتى مەركەزلىك ئىپادىلەنگەن بېيىت.

أَهْلُ الْبَيْتِ: مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى، بالا - چاقىلىرى، ئەۋلادى.

اَلْبَيْتُ الْأَبْيَضُ: ئاق ساراي.

اَلْبَيْتُ الْعَتِيقُ: كەئبە، بەيتۇللاھ.

بَيْتُ الْأُمَّةِ: كىشىلەر تۇرالغۇسى.

بَيْتُ الْحِكْمَةِ: خەلىفە مەئمۇن تەسىس قىلغان ئىلمى ئورگان بولۇپ، ئۆزىنىڭ كۇتۇپخانىسى ۋە تەرجىمە پائالىيىتى بىلەن داڭق چىقارغان.

بَيْتُ الدَّاءِ: ئەسلى يىلتىزى، كېلىپ چىققان جايى.

بَيْتٌ مَتِينُ الْبِنَاءِ: پۇختا ئۆي، مۇستەھكەم ئۆي.

«أَتَى الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا» : ئىشنى ئۆز يولى بىلەن قىلدى.

بُيُوتُ الشَّبَابِ: ئازغىنە ھەق ئېلىپ ياش مۇسا- پىرلەرنى كۈتۈۋالىدىغان ئورۇن.

بُيُوتُ الْعِلْمِ: ئالىملار پىششىپ چىققان داڭلىق ئائىلىلەر.

«**غَلَّتْ بُيُوتُ الْعِلْمِ الْمَشْهُورَةُ تَبُثُّ عُلُومَهَا الدِّينِيَّةَ فِي الْمَسَاجِدِ أَوْ فِي بُيُوتِهَا الْخَاصَّةِ**» : ئالىملار يېتىشىپ چىققان ئائىلىلەر دىنىي ئىلىملەرنى مەسچىتلەردە ياكى خاس ئۆيلىرىدە تارقىتاتتى.

بَيْتِيٌّ: ئۆيگە تەۋە، ئائىلىگە ئائىت.

أَدَوَاتٌ بَيْتِيَّةٌ: ئائىلە سايمانلىرى.

وَاجِبَاتٌ بَيْتِيَّةٌ: ئائىلە يۈكى.

وَظِيفَةٌ بَيْتِيَّةٌ: ئائىلە تاپشۇرۇقى.

«**هَلْ أَنْجَزْتَ كُلَّ الْوَظِيفَةِ الْبَيْتِيَّةِ الَّتِي عَيَّنَهَا الْأُسْتَاذُ**» : ئۇستاز تاپشۇرغان ئائىلە تاپشۇرۇ- قىنىڭ ھەممىسىنى ئىشلەپ بولدۇڭمۇ؟

بَيْدَ: باشقا، ئۆچۈن، بولغانلىقى ئۈچۈن.

بَيْدَ أَنَّ: لېكىن، بىراق، ئەمما، باشقا.

إِنَّهُ غَنِيٌّ بَيْدَ أَنَّهُ بَخِيلٌ: ئۇ باي، لېكىن بېخىلدۇر.

«**أَنَا أَفْصَلُ مَنْ نَطَقَ بِالضَّادِ بَيْدَ أَنِّي مِنْ قُرَيْشٍ**» «حديث» : مەن قۇرەيشتىن بولغانلىق- قىم ئۈچۈن ئەرەب تىلىدا سۆزلىگۈچىلەرنىڭ ئەڭ ئۆزلىسى ھېسابلىنىمەن.

بَيْدَاءُ ج بِيدٌ و بَيْدَاوَاتٌ: چۆل - جەزىرە، قاقاس- لىق، ساي، دالا.

اَلْبِيدَاجُوجِيَا: پېداگوگىكا.

بَيْدَرَ يُبَيْدِرُ بَيْدَرَةً الْحِنْطَةَ وَنَحْوَهَا: بۇغداينى خامانغا توپلىدى.

بَيْدَرٌ ج بَيَادِرُ: خامان.

بَيْدَقُ الشَّطْرَنْجِ ج بَيَادِقُ: پىشكا، پىيادە، ئارمىيە، قىسىم، ئەسكەر.

بَيْذَارُ بَيْذَارَةٌ: بەتخەج، ئىسراپخور.

بَيْذَقٌ ج بَيَاذِقُ: پىشكا، پىيادە ئەسكەر، ئارمى- يە، قىسىم، (داسكىدا بىر پىيادە ئەسكەرگە ۋەكىللىك قىلىدۇ).

بِيْرَةٌ: پىۋا.

بَيْرَقٌ ج بَيَارِقُ: تۇغ، ئەلەم، بايراق.

بَيْرَمٌ: ئۆشكە، بۇرغا، بىگىز.

بِيرُوقْرَاطِيٌّ: بيۇروكرات.

بِيرُوقْرَاطِيَّةٌ: بيۇروكرات ھاكىمىيەت.

بَيْزَرَةٌ: كۆۋ قۇشلىرىنى كۆندۈرۈش.

بِيْشَةٌ: ئەديال، كىرلىك، ياپقۇچ.

بَيْضٌ ج بُيُوضٌ وَبِيضَاتٌ: تۇخۇم.

بَيْضٌ جَامِدٌ: پىششىق تۇخۇم.

بَيْضٌ مَقْلُوٌّ: قورۇلغان تۇخۇم، ياغدا پىشۇرۇلغان تۇخۇم.

بَيْضٌ مَقْلِيٌّ: تۇخۇم پوشكىلى، قورۇلغان تۇخۇم.

بَيْضُ الْأَنُوقِ: خوراز تۇخۇمى (ئەمەلگە ئېشىشى مۇمكىن بولمىغان ئىش).

بَيْضَاءُ: ئاق.

يَدٌ بَيْضَاءُ: ئىلتىپات، ئېھسان، نېمەت، شەپقەت.

اَلرَّايَةُ الْبَيْضَاءُ: ئاق بايراق.

رَفْعُ الرَّايَةِ الْبَيْضَاءِ: ئاق بايراق چىقاردى.

اَلصَّفْحَةُ الْبَيْضَاءُ: نۇقسانسىز تەرجىمىھال.

اَلصَّحِيفَةُ الْبَيْضَاءُ: نۇقسانسىز تەرجىمىھال.

كَذْبَةٌ بَيْضَاءُ: زىيىنى يوق يالغان.

بَيْضَةٌ ج بَيْضَاتٌ: دۇبۇلغا؛ تاشاق، ئۇرۇقدان.

بَيْضَةُ الدِّيكِ: خوراز تۇخۇمى (مۇمكىن بولمايدى- غان ئىش).

بَيْضَةُ الْخِدْرِ: ئەپىپە ئايال، پاك ئايال، ئىپپەت- لىك ئايال.

بَيْضَةُ الشَّيْءِ: ئەسلى، يىلتىزى.

بَيْضَوِيٌّ: تۇخۇمغا ئائىت، تۇخۇم شەكىللىك.

«**لَا يَهُمُّنَا الشَّكْلُ الْهَنْدَسِيُّ الَّذِي تَأْخُذُهُ الْمَدِينَةُ هَلْ هُوَ مُسْتَدِيرٌ تَمَامًا أَمْ بَيْضَوِيٌّ أَمْ مُرَبَّعٌ**» : شەھەرنىڭ گېئومېتىرىيىلىك شەكلىنىڭ يۇمىلاق ياكى ئېلىپىس ۋە ياكى

چاسا شەكلىدە بولۇشى بىزگە مۇھىم ئەمەس.

بَيْطَارٌ ج بَيَاطِرَةٌ: مال دوختۇرى.

بَيْطَرَ يُبَيْطِرُ بَيْطَرَةً الْحِصَانَ: ئاتنى تاقلىدى.

بَيْطَرَةٌ: مال دوختۇرلۇق.

بَيْطَرِيٌّ: مال دوختۇرلۇق.

«اَلطَّبِيبُ الْبَيْطَرِيُّ يُعَالِجُ الْحَيَوَانَاتِ» : مال دوختۇرى ھايۋانلارنى داۋالايدۇ.

بَيْظٌ: چۈمۈلە تۇخۇمى؛ مەنى (ئەر – ئايال ياكى بۇغرا تۆككەنلىك).

بَيْعٌ ج بُيُوعٌ: ساتماق.

بَيْعٌ جَبْرِيٌّ: زورلاپ سېتىش.

بَيْعٌ عَلَنِيٌّ: ئاشكارا سېتىش.

بَيْعٌ بِالْمُنَادَاةِ: توۋلاپ سېتىش، چاقىرىپ سېتىش.

اَلْبَيْعُ بِالنَّسِيئَةِ: نېسى سودا، نېسى تىجارەت.

اَلْبَيْعُ وَالشِّرَاءُ: ئېلىش – سېتىش، تىجارەت.

بَيْعٌ اِخْتِيَارِيٌّ: ئىختىيارىي سېتىش.

اَلْبَيْعُ بِالْمَزَادِ: كىمئارتۇق قىلىپ سېتىش.

بِيعَةُ النَّصَارَى ج بِيَعَاتٌ: چېركاۋ، ئىبادەتخانا.

بِيعَةُ الْيَهُودِ: يەھۇدىلارنىڭ ئىبادەتخانىسى.

بَيْغُورٌ: كالا توپى، كالا پادىسى، بىر توپ كالا.

بَيْكَةُ النُّورِ الْكَهْرَبَائِيَّةِ: لامپۇچكا.

بَيْلَسَانٌ: بوزۇن دەرىخى.

بَيْنَ: ئوتتۇرا، ئوتتۇرىسى، ئارىسى، ئوتتۇرىسىدا، ئارىسىدا.

«وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ» «قرآن» : سىلەر ئارا-لارنى تۈزەڭلار!

وَقَفْتُ بَيْنَ النَّاسِ: كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا تۇردۇم.

لَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ اِخْتِلَافٌ كَبِيرٌ: ئىككىمىزنىڭ ئارىسىدا چوڭ ئىختىلاپ يوق.

بَيْنَ: ئارقىلىق، دا، دە، تا، تە.

مِنْ بَيْنِ: ئارقىلىق، دا، دە، تا، تە.

بَيْنَ يَدَيْهِ: ئۇنىڭ ئالدىدا.

بَيْنَ حِيْنٍ وَ حِيْنٍ، بَيْنَ الْفَيْنَةِ وَ الْفَيْنَةِ بَيْنَ فَتْرَةٍ وَأُخْرَى، بَيْنَ سَاعَةٍ وَ أُخْرَى: ھەرقاچان، ھەممە ۋاقىت، ئۆز ۋاقتىدا، پات – پات.

يَزُورُنَا مَابَيْنَ الْفَيْنَةِ وَالْفَيْنَةِ: ئۇ، بىزنى پات – پات يوقلاپ تۇرىدۇ.

بَيْنَ سَمْعِ النَّاسِ وَبَصَرِهِمْ: ئاشكارا، ئوپ – ئوچۇق، كىشىلەرنىڭ كۆز ئالدىدا.

مَابَيْنَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ: تۇيۇقسىز، ئۇشتۇمتۇت.

مَابَيْنَ نَهْرَيْنِ: دەجلە دەرياسى بىلەن فۇرات دەريا-سىنىڭ ئوتتۇرىسى.

غُرَابُ الْبَيْنِ: شۇملۇق ئېلىپ كېلىدىغان قاغا (بۇرۇنقى ئەرەبلەر قاغىنى شۇملۇق ئېلىپ كېلىدۇ دەپ قارايتتى).

فِيمَا بَيْنَ ذَلِكَ: ئەينى ۋاقىتتا، شۇ چاغدا.

حَالَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ...: ئارىلىقتا، ... ئارىدا.

بَيْنَ الشَّكِّ وَالْيَقِينِ: گۇمان بىلەن ئىشەنچتە ئارىلىقىدا، بىر ئىشىنىپ بىر ئىشەنمەي.

مَابَيْنَ كَبِيرٍ وَصَغِيرٍ: چوڭ – كىچىك بولۇپ.

كَانَ بَيْنَ الْغَافِي وَالْوَاعِي: ئۇخلىغان بىلەن ئويغانغانلىق ئارىلىقىدا.

بَيْنَ بَيْنَ: ئوتتۇراھال، نورمال، يامان ئەمەس، ئادەتتىكىدەك.

«لَيْسَ الْمَوْضُوعُ بِصَعْبٍ وَلَا بِسَهْلٍ وَلَكِنَّهُ بَيْنَ بَيْنَ» : بۇ ماۋزۇ قىيىنمۇ ئەمەس، ئاسانمۇ ئەمەس، ئوتتۇراھال ئىكەن.

بَيْنِي وَ بَيْنَكَ: ئارىمىزدا، ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدا.

بَيْنَ وَقْتٍ وَ آخَرَ: ھەممە ۋاقىت، دائىم، ھەرقاچان.

ذَاتُ الْبَيْنِ: تۇغقان، نەسەب، دوستلۇق، ئۆچمەنلىك، زىددىيەت.

«لَا تَرَى فِي الْمَسْجِدِ إِلَّا السَّاجِدَ بَيْنَ يَدَيْ رَبِّهِ» : مەسچىتتە پەقەت پەرۋەردىگارىنىڭ ئالدىدا سەجدە قىلغۇچىدىن باشقىنى كۆرمەيسەن.

بَيْنَا: تۇيۇقسىز، ئۇشتۇمتۇت، تۇساتتىن.

«بَيْنَا مُحَمَّدٌ فِي الْمَكْتَبَةِ إِذْ دَخَلَ عَلَيْهِ أَبُوهُ» : مۇھەممەد كىتابخانىدا تۇراتتى، ئۇشتۇمتۇت

بېرىنغا دادىسى كىرىپ كەلدى.

بَيْنَمَا. بَيْنَا: ... غان چاغدا، ... ئارىلىقىدا.

«بَيْنَمَا أَنَا سَائِرٌ لَمَحْتُ شَبَحًا مُقْبِلاً» : مېڭىپ كېتىۋېتىپ تۇساتتىن ئالدى تەرەپتىن كېلىۋاتقان سايىنى كۆرۈپ قالدىم.

بُيُوتَاتٌ: ئېسىلزادىلەر ئۆيى.

بُيُوضٌ: تۇخۇمدىن تۇغۇلغان، تۇخۇم ئارقىلىق كۆپەيگەن.

بُيُوضِيٌّ: ئاق قوتان، قاقىر.

هَيٌّ مِن بَيٍّ: ئەسلى - پەسلى نامەلۇم.

بَيَّاتٌ: كېچىلىك ھۇجۇم، تۇيۇقسىز ئېلىشىش.

بَيَّارَةٌ: مېۋىلىك باغ.

بَيَّاضٌ: ئاقلامچى؛ قەلەيچى؛ تۇخۇمچى.

دَجَاجٌ بَيَّاضٌ: تۇغۇدىغان مېكىيان.

بَيَّاعٌ ج بَيَّاعُونَ: چار بازارچى، ساتقۇچى، سودىگەر، پەركازچىك.

بَيَّتَ يُبَيِّتُ تَبْيِيتًا الضَّيْفَ: مېھماننى قوندۇرۇۋالدى.

بَيَّتَ الْعَدُوَّ: دۈشمەنگە كېچىدە ھۇجۇم قىلدى.

بَيَّتَ رَأْيَهُ: ئويغا چۆشتى، پىپىگە چۈشتى، قەستلىدى، پىلانلىدى.

بَيَّتَ فِي الصَّقِّ: سىنىپتىن كۆچەلمىدى.

بَيَّتَهُ: كېچىسى نىيەت قىلدى.

بُيِّتَ الشَّيْءُ: نەرسە مۆلچەرلەندى.

«هَذَا أَمْرٌ بُيِّتَ بِلَيْلٍ» : بۇ كېچىسى چارە - تەدبىر كۆرۈلگەن ئىش.

بَيَّتَ الْأَمْرَ: پىلانلىدى، چوڭقۇر ئويلاندى.

«لاَ صِيَامَ لِمَنْ لَمْ يُبَيِّتِ الصِّيَامَ» «حديث» : روزىنى كېچىسى نىيەت قىلىپ تۇتمىغان ئادەمنىڭ روزىسى قوبۇل بولمايدۇ.

بَيَّضَ يُبَيِّضُ تَبْيِيضًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ئاقارتتى.

بَيَّضَ الْحَائِطَ: تامنى ئاقارتتى.

بَيَّضَ الْآنِيَةَ: قاچىغا كۈمۈش رەڭ ھەل بەردى.

بَيَّضَ الْمَكْتُوبَ: ئاققا كۆچۈردى.

بَيَّضَ الْوَجْهَ: ئۈنى تەقدىرلىدى، ئۇنىڭ يۈزىنى يورۇق قىلدى.

بَيَّضَ الْأَرُزَّ: گۈرۈچنى ئاقلىدى، شال سوقتى.

بَيَّضَ اللّٰهُ صَفْحَتَهُ: ئاللاھ ئۇنى نۇقسانلاردىن پاك قىلسۇن.

بَيَّضَ قَلْبَهُ: ئۇنى پاك قىلدى.

بَيَّضَ النَّجَاحُ وَجْهَهُ: مۇۋەپپەقىيەتتىن چىرايى ئېچىلىپ كەتتى.

بَيَّضَ الرِّسَالَةَ و نَحْوَهَا: خەتنى تۈزىتىپ قايتا يازدى.

بُيَيْضَةٌ: تۇخۇم ھۇجەيرىسى.

اَلْبَيِّعَانِ: ساتقۇچى بىلەن ئالغۇچى.

«اَلْبَيِّعَانِ بِالْخِيَارِ مَالَمْ يَتَفَرَّقَا» «حديث» : ئالغۇچى بىلەن ساتقۇچى سودىلاشقان جايدىن يۆتكىلىپ كەتمىسىلا، ئۇلارنىڭ سودىنى بۇزۇش ئىختىيارى بولىدۇ.

بَيَّنَ يُبَيِّنُ تَبْيِينًا: ئاشكارا قىلدى، ئاشكارىلىدى، بايان قىلدى، ئىزاھلىدى.

«كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ»

«قرآن» : تەپەككۇر قىلىشىڭلار ئۈچۈن ئاللاھ ئۆز ئايەتلىرىنى سىلەرگە شۇنداق بايان قىلىدۇ.

«بَيَّنَ الْكَاتِبُ أَهَمَّ الْأَسْبَابِ الَّتِي أَدَّتْ حَرْبَ حَزِيرَانِ ١٩٦٧» : يازغۇچى 1967 - يىلىدىكى 6 - ئاي ئۇرۇشىنى كەلتۈرۈپ چىقارغان مۇھىم سەۋەبلەرنى ئېنىق بايان قىلدى.

بَيِّنٌ: ئاشكارا، ئېنىق، چۈشىنىشلىك.

بَيِّنٌ ج أَبْيِنَاءُ وَبُيَنَاءُ و أَبْيَانٌ: ئۆتكۈر تىل، پاساھەتلىك تىل.

«يَنْزَعُ هَذَا الشَّاعِرُ نُزُوعًا بَيِّنًا إِلَى التَّجْدِيدِ وَ الْإِبْتِكَارِ» : ئۇ شائىرنىڭ يېڭىلىق ۋە ئىجادچانلىق خاھىشى ئېنىق.

بَيِّنَةٌ ج بَيِّنَاتٌ: دەلىل، ئىسپات، ھۆججەت، پاكىت.

«أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ» «قرآن» : رامىزان ئېيىدا

قۇرئان نازىل بولۇشقا باشلىدى، قۇرئان ئىنسان-
لارغا يېتەكچىدۇر. ھىدايەت قىلغۇچى ۋە ھەق
بىلەن ناھەقنى ئايرىغۇچى روشەن ئايەتلەردۇر.

عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْهُ: تولۇق بىلىدىغان، ئىشەنچىسى
كامىل.

«كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَلَمْ أَقْتَنِعْ بِمَا رَوَاهُ
الْمُغْرِضُونَ» ئىشنىڭ ھەقىقىتىنى بىلەتتىم،
شۇنىڭ ئۈچۈن مەن يامان غەرەزدىكى كىشىلەر-
نىڭ سۆزلىرىگە ئىشەنمىدىم.

بَيِّنَةٌ ظَرْفِيَّةٌ: ۋاسىتىلىق دەلىل، ۋاسىتىلىق
ئىسپات.

«اَلْبَيِّنَةُعَلَى مَنْ ادَّعَى وَالْيَمِينُ عَلَى مَنْ أَنْكَرَ»: دەۋا
قىلغۇچى پاكىت كۆرسىتىشى، ئىنكار
قىلغۇچى قەسەم ئىچىشى كېرەك.

كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ أَمْرِهِ: ئۆز ئىشلىرىنى
ئېنىق بىلىدۇ، ئۆز ئىشىنى ئوبدان بىلىدۇ.

بَيَّى يُبَيِّى تَبْيِيًّا و تَبْيِيَةً الشَّيَّ: بايان قىلدى،
ئىزاھلىدى.

بَيَّاكَ اللهُ: ئاللاھ مەرتىۋەڭنى يۇقىرى قىلسۇن.